

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman Prof. Dr. Gülçin Elçin Grassinger

BOŞANMA SÜRECİNDE MÜŞTEREK VELAYET VE TOPLUMSAL
BAKIŞ AÇISI

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

UZM. PSİKOLOG MÜGE KİREMITÇİ
İSTANBUL, 2014

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman Prof. Dr. Gülçin Elçin Grassinger

BOŞANMA SÜRECİNDE MÜŞTEREK VELAYET VE TOPLUMSAL
BAKIŞ AÇISI

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

UZM. PSİKOLOG MÜGE KİREMITÇİ
İSTANBUL, 2014

İstanbul, 30 Haziran 2014

**İ.Ü.ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 50.maddesi uyarınca Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın doktora öğrencisi Müge KİREMİTÇİ'nin,

“Boşanma Sürecinde Müşterek Velayet ve Toplumsal Bakış Açısı”

Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

Yukarıda adı geçen tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Gülçin Elçin GRASINGER
Jüri Başkanı
Danışmanı

Doç. Dr. Burak DOĞANGÜN
Üye

Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR
Üye

Yard. Doç. Dr. Z. Belma GÖLGE
Üye

Yard. Doç. Dr. Mine ÖZAŞÇILAR
Üye

Bu tez Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından desteklenmiştir.

ÖNSÖZ

Tez danışmanım Prof. Dr. Gülçin Elçin Grassinger'e; Doç. Dr. Burak Doğangün'e ve Yrd. Doç. Dr. Neylan Ziyalar'a doktora programı ve tez yazım sürecinde kendilerine gönül rahatlığıyla tüm soru ve sorunlarımı danışabildiğim, yardımlarını ve güler yüzlerini benden esirgemedikleri için,

Bütün doktora programı süresince Yurtiçi Doktora Burs Programı kapsamında beni destekleyen Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'na desteği ve katkılarından dolayı;

İstatistiksel analizlerin gerçekleştirilmesi ve tez kapsamında emeğini ve bilgilerini benimle paylaşan arkadaşım Erdal Yanardöner'e;

Tez çalışmam süresince ve yaşamım boyunca beni büyük bir özveriyle destekleyen, yaşamın her anında sevgilerini paylaşan anneme ve babama; hayatımdaki başarılarımda, sevinçlerimde, hüznlerimde sabırla ve özveriyle her zaman yanımda olan kardeşim Mimoza Kiremitçi'ye ve tüm sevdiklerime gösterdikleri bu süreçte bana gösterdikleri destek, sabır ve emekleri için çok teşekkür ederim.

Müge KİREMİTÇİ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLO LİSTESİ	v
KISALTMALAR	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1 Varsayımlar	4
1.2 Amaçlar	4
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1 Türk Medeni Hukuk ve Karşılaştırmalı Hukuk Sisteminde Ortak Velayet Kavramı	6
2.1.1. Türk Medeni Hukukunda Velayet ve Ortak Velayet Kavramı	6
2.1.1.a Türk Hukukunda velayet kavramı	6
2.1.1.b Türk Hukukunda ortak velayet kavramı	9
2.1.2. Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından Ortak Velayet Kavramı	12
2.1.2.a İsviçre Hukukunda Ortak Velayet	12
2.1.2.b Alman Hukukunda Ortak Velayet	13
2.1.2.c Hollanda Hukukunda Ortak Velayet	14
2.1.2.d Avustralya Hukukunda Ortak Velayet	14
2.1.2.e Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda Ortak Velayet	16
2.1.2.f Uluslar arası Metinlerde Ortak Velayet Kavramı	18
2.1.3. Türk Hukuk Sisteminde Ortak Velayet Uygulamaları	19
2.1.3.a Aile Mahkemelerince Verilen Ortak Velayet Kararları	19
2.1.3.b Yargıtay'ın Yabancı Mahkemelerin Tenfizinde Ortak Velayete Dair Kararları	21

2.2 Müşterek Velayetin Çocuk Ve Ebeveyn Üzerindeki Etkileri	23
2.3 Ebeveynlerin Ortak Velayete Dair Tutumlarını Etkileyen Faktörler	26
2.4. Ailenin Demografik Yapısı	26
2.5. Aile İçi İlişkiler	27
2.6. Anne Baba Tutumları ve Çocuk ile Görüşme Sıklıkları	29
2.7. Çocuğun Psikopatolojisi	31
3. GEREÇ ve YÖNTEM	33
3.1 Araştırma Modeli	33
3.2 Örneklem	33
3.3 Gereçler	34
3.4 Veri Toplama Araçları	34
3.4.1. Demografik Veri Formu	34
3.4.2. Müşterek Velayete Bakış Açısı Anketi	35
3.4.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumlar	36
3.4.4. Aile Değerlendirme Ölçeği	38
3.4.5. Uygulama	41
4. BULGULAR	42
4.1 Sosyo-demografik özelliklere İlişkin Bulgular	43
4.2 Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması	45
4.3 Cinsiyete Göre Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması	57
4.4 Sosyo ekonomik ve Sosyo kültürel Duruma Göre Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması	59
4.5 Boşanma Türüne Göre Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması	65
4.6 Aile Değerlerine Göre Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması	67

4.7 Anne Baba Tutumlarına Göre Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması	79
5. TARTIŞMA	90
5.1 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	90
5.2 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Cinsiyetleri ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	93
5.3 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Düzeyleri ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	94
5.4 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Boşanma Türleri ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	95
5.5 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Aile Fonksiyonları ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	96
5.6 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Ebeveyn Tutumlarına göre ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	100
6. SONUÇ	103
7. KAYNAKÇA	106
8. EK	113
9. ÖZGEÇMİŞ	117

TABLULAR LİSTESİ

Tablo I. Katılımcıların demografik yapısı	43
Tablo II. Katılımcıların müşterek velayete bakış açılarının yaşlarına göre dağılımı	45
Tablo III. Katılımcıların evlilik sürelerine göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	47
Tablo IV. Katılımcıların evlilik durumlarına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	48
Tablo V. Katılımcıların ayrı yaşama sürelerine göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	49
Tablo VI. Katılımcıların çocuklarının yaşlarına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	50
Tablo VII. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayılarına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	52
Tablo VIII. Katılımcıların çocuklarının cinsiyetlerine göre sürelerine göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	53
Tablo IX. Katılımcıların çocukları ile görüşme sıklığına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	54
Tablo X. Katılımcıların çocukların ayrılık döneminde kimin yanında kaldığına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı	55
Tablo XI. Müşterek velayet bakış açısının katılımcıların cinsiyetine göre dağılımı	57
Tablo XII. Müşterek velayet bakış açısının katılımcıların gelir düzeyine göre dağılımı	59
Tablo XIII. Çalışan ve Çalışmayan Annelerin Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açıları	63
Tablo XIV. Katılımcıların müşterek velayet bakış açılarının eğitim düzeylerine göre dağılımı	64
Tablo XV. Müşterek velayet bakış açısının katılımcıların boşanma türüne göre dağılımı	65
Tablo XVI. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının MK 336'ya bakış açılarına göre dağılımı	67
Tablo XVII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmelisine yönelik görüşlerine göre dağılımı	68
Tablo XVIII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	69

Tablo XIX. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	70
Tablo XX. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	71
Tablo XXI. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	72
Tablo XXII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun dini eğitimine kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	73
Tablo XXIII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	74
Tablo XXIV. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun mallarını idare hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	75
Tablo XXV. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	77
Tablo XXVI. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	78
Tablo XXVII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının MK 336'ya bakış açılarına göre dağılımı	79
Tablo XXVIII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmelisine yönelik görüşlerine göre dağılımı	80
Tablo XXIX. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	81
Tablo XXX. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	82
Tablo XXXI. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	83
Tablo XXXII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	84

Tablo XXXIII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun dini eğitimine kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	85
Tablo XXXIV. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	86
Tablo XXXV. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun mallarını idare hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	87
Tablo XXXVI. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	88
Tablo XXXVII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı	89

KISALTMALAR

E.: Esas

K.: Karar

md. : Madde

MK. : Medeni Kanun

PARI: Anne Baba Tutum Ölçeği

ÖZET

Ülkemizde boşanmanın ardından ortak velayet hususunda hukuki doktrinde tartışmalar yaşansa da ortak velayeti etkileyen faktörler ve ebeveynlerin bu husustaki düşünceleri üzerine çalışmaların henüz yapılmadığı görülmektedir. Bu tez çalışmasında alandaki bu eksikten yola çıkarak boşanma aşamasında olan bireylerin ortak velayete bakış açıları ve bu durumu etkileyen faktörlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda velayet ve ortak velayet kavramlarının Türk Hukukunda ve karşılaştırmalı Hukuktaki yeri, ortak velayetin boşanma sonrasında çocuk ve ebeveynlerin ruh sağlığı üzerindeki etkisi, ebeveynlerin ortak velayet seçimini etkileyen faktörlerden bahsedilmiştir.

İstanbul İli Anadolu Adliyesi Aile Mahkemelerinde 2013-2014 yılında anlaşmalı boşanma (30 çift karı- koca) ve çekişmeli boşanma (30 çift karı- koca) davaları devam eden 18 yaş altında en az bir müşterek çocukları bulunan toplam 60 aile (karı- koca) gönüllülük esasına dayanılarak çalışmaya katılmıştır. Katılımcıların genel özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan Demografik Veri Formu ve ortak velayete dair görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Ortak Velayete Bakış Açısı Anketi, karı-koca arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Aile Değerlendirme Ölçeği ve çocuklarına yönelik anne baba tutumları belirlemeye yönelik Anne- Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 19 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı) ile analiz edilmiştir. Verilerin frekans ve yüzdeler dağılımının tespit etmek için tanımlayıcı istatistik yöntemleri, kategorik değişkenlerin bir biriyle ilişkililiğini değerlendirmek için Ki Kare testi, üçlü grup analizlerinde Kruskal Wallis, ve ikili grup testlerinde Mann Whitney U testleri kullanılmış, anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır.

Çalışmamızda anlaşmalı boşanan eşler arasındaki çatışmanın az olduğu, anlaşmalı boşanan bireylerin çekişmeli boşananlara göre ortak velayeti tercih ettikleri, çocuklarına karşı demokratik tutuma sahip olan, eğitim ve gelir düzeyi daha yüksek ailelerin ortak velayeti tercih etme oranlarının daha yüksek olduğu, erkeklerin kadınlara göre ortak velayet isteminin daha fazla, çalışan annelerin çocuğun ruhsal ve fiziksel sağlıkla ilgili kararlarda babalarla ortak karar vermeyi tercih ettikleri ve genel olarak bireylerin boşandıktan sonra çocuğun üzerinde kimin sözü geçeceği, ahlaki eğitimi, fiziksel ve ruhsal sağlığı için tedavi hususlarında ortak velayetten yana görüş bildirdikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müşterek Velayet, Ortak Velayet, Boşanma, Anne Baba Tutumları, Aile Değerlendirme

ABSTRACT

Although there has been a debate over joint custody in law doctrine in our country, no studies have been found in the literature assessing the factors that affect joint custody and parents' contemplations on the matter. This dissertation has aimed to contribute to the literature by identifying individuals's ideas and factors affecting them on joint custody who are about to divorce. In our study, concept of custody and joint custody in Turkish and comparative law, the effect of joint custody on both parents's and children's mental health after divorce, factors affecting parent's choices for joint custody has been discussed.

The study sample consists of a 60 volunteer couples with at least one child under the age of 18 with ongoing contested (30 couples) and uncontested (30 couples) divorce cases at the Family Courts in Istanbul Anatolian Courthouse. Demographic Data Form for determining general characteristics of participants, Perspective of Joint Custody for determining participants' ideas on joint custody, Mc Master Family Assessment Device, FAD for determining spousal relations, Parental Attitude Research Instrument -PARI for determining parental attitudes were used. Data were analysed with SPSS 20 (Statistical Package for Social Sciences). Frequencies and percentages were calculated by descriptive statistics, associations between categorical variables were calculated by Chi Square Test, comparisons of three and more groups were analysed by Krusal Wallis Test and comparisons of two groups were analysed by Mann Whitney U Test, .05 was accepted as significance level.

Our study has exhibited that couples who prefer uncontested divorce had lower rates of conflicts, more agreement on joint custody, had a more democratic attitude toward their children compared to the couples who prefer contested divorce, parents from higher education level and economical status had more agreement on joint custody, the ratio of men who supports joint custody were higher, working mothers preferred consensus with fathers on decisions for children's mental and physical health, and in general individuals : individuals state an opinion in favor of joint custody for the responsibility, moral education and mental and physical healthcare of their children.

Keywords: Joint Custody, Shared Custody, Divorce, Parental Attitudes, Family Assessment

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Çocukların bedensel, ruhsal, zihinsel, sosyal ve ahlaki yönden gelişebilmeleri için doğdukları andan itibaren bakıma ve eğitime gereksinimleri vardır. Çocuğun sağlıklı gelişebilmesi için tüm gereksinimlerini karşılama görevi, Türk Medeni Kanununun 339. maddesi hükmü çerçevesinde belirtilen “velayet hakkı” kapsamında anneye ve babaya verilmiştir (Grassinger,2009).

Velayet, ana babanın çocuğa ilişkin sorumluluklarının ve yetkilerinin tümünü kapsar. Bu bağlamda çocuğun genel-mesleki-dini eğitimi, çocuğa isim koyma, çocuğun yasal temsili, çocuğun mallarının yönetimi ve çocuğun menfaatlerinin korunmasından hukuki olarak anne ve baba sorumludur.

Türk Medeni Kanununun 336/I md. “evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar” hükmüne dayanılarak anne babanın evli olması halinde, velayeti anne ve babanın birlikte kullanması Türk Medeni kanununda tartışmasız olarak kabul edilmektedir. Ancak MK md. 336/II gereği “ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir” maddesindeki hâkime velayet hakkını kaldırıp kaldırmama konusunda takdir etkisi tanıyan “verebilir” ifadesi temel alınarak anne babanın boşanması halinde çocuklarının velayetinin birlikte kullanmalarının mümkün olup olamayacağı halen hukuki olarak tartışılmaktadır. Birlikte velayetin Türk Medeni hukukunda tartışmalı olduğu hal aslında boşanma sonrasındaki durumdur.

Boşanmanın ardından velayetin yalnız anneye veya babaya verilmesi durumunda velayet hakkına sahip olan ebeveyn velayet hakkını diğerine danışmadan tek başına kullanabilecektir. Böyle bir durumda, çocuğun adını koyma hakkı, çocuğun mesleki, ahlaki, dini eğitimini belirleme hakkı, çocuğu temsil etme hakkı velayet hakkına sahip olan anneye ya da babaya ait olacaktır. Velayete sahip anne/baba velayeti tek başına kullanacak, diğer anne/baba ise buna müdahale edemeyecektir.

Ortak velayet durumu ise çocuk üzerindeki velayet hakkına ana babanın birlikte ve eşit olarak sahip olmasıdır. Velayetin birlikte kullanılması boşanma sonrasında bile anne ve babanın, çocuğun bakım, eğitim ve öğretimini birlikte yönetecekleri anlamına gelmektedir.

Ana babanın boşanmasından sonra evlilik içi ortak çocukları üzerindeki velayeti birlikte kullanabilmelerinin mümkün olup olmadığı son yıllarda ülkemizde tartışılmaya başlanmıştır. İsviçre, Almanya, Hollanda, Avusturya, Amerika gibi ülkelerde uygulamada ve doktrinindeki tartışmalar sonucunda boşanma sonrasında ana ve babanın velayeti birlikte kullanma imkânı kanunlarında düzenlenerek tartışma sona erdirilmiştir.

Boşanma kararı - koca arasında yaşanan bir süreçtir. Temel varsayımımız olan, “eşinden boşanabilirsin ama ebeveynlikten boşanamazsın” yargısından yola çıkarak boşanma sonrasında velayet hakkının ebeveynlerden birine bırakılıp diğer ebeveyne çocuğu ile sadece kişisel ilişki kurma hakkı tanınıp çocuk hakkında alınacak kararlara katılma hakkının diğer ebeveynin elinden alınmasının boşanmanın ebeveynler ve çocuk üzerindeki olumsuz etkilerini arttırabileceği yapılan çalışmalarda görülmektedir. Anne babanın boşandıktan sonra evlilik

içi ortak çocuklarının velayetini birlikte kullanabilmelerinin çocuğun üstün yararı ilkesi temel alınarak çocuğun sağlıklı ruhsal gelişimi için çocuğun bir hakkı olduğu düşünülmektedir.

Boşanmanın ardından ortak velayet kararının savunucuları ve eleştirmenleri, ortak velayetin avantajlarını ve dezavantajlarını tartışmaktadırlar. Yabancı kaynaklı literatür incelendiğinde boşanma sonrası ortak velayetin çocukların ve ebeveynlerin psikolojik durumları üzerindeki etkileri, ortak velayeti tercih eden çiftlerin genel özellikleri gibi birçok spesifik alanda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ülkemizde boşanmanın ardından ortak velayet hususunda hukuki doktrinde tartışmalar yaşansa da ortak velayeti etkileyen faktörler ve ebeveynlerin bu husustaki düşünceleri üzerine çalışmaların henüz yapılmadığı görülmektedir. Bu tez çalışmasında da alandaki bu eksikten yola çıkarak boşanma aşamasında olan çiftlerin ortak velayete bakış açıları ve bu durumu etkileyen faktörlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Yerli ve yabancı literatür incelendiğinde boşanma sonrasında velayetin anne ve baba tarafından ortak kullanılması anlamına gelen müşterek velayet, ortak velayet, birlikte velayet, paylaşılmış velayet kavramlarının aynı tanımlama karşılığında kullanıldığı görülmektedir. Çalışmamız kapsamında genel olarak ortak velayet ve müşterek velayet kavramlarının kullanımı tercih edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde velayet ve ortak velayet kavramlarının Türk Hukukunda ve karşılaştırmalı Hukuktaki yeri, ortak velayetin boşanma sonrasında çocuk ve ebeveynlerin ruh sağlığı üzerindeki etkisi, ebeveynlerin ortak velayet seçimini etkileyen faktörlerden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmada kullanılan yöntem ve gereçlerden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde araştırma bulgularına yer verilmiştir. Beşinci bölümde elde edilen

bulgular literatür ışığında tartışılmıştır. Çalışmamız sırasında tespit edilen hususlar ile bunlara yönelik değerlendirmeler ise sonuç bölümünde yer almaktadır.

1.1 Varsayımlar

- Ortak velayette bakış açısının çiftlerin sahip olduğu bazı demografik özelliklere (yaş, eğitim – gelir düzeyi, meslek, evlilik durumu, evliliğin süresi, ayrılık dönemi süresi, çocuğun cinsiyeti, sayısı ve yaşı, çiftin ayrılık döneminde çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni, diğer ebeveyni ile görüşme sıklığı ve çocuğun boşanma sürecine tepkileri) göre farklılık gösterir.
- Erkeklerin kadınlara oranla ortak velayete daha olumlu bakmaktadırlar.
- Sosyokültürel ve sosyoekonomik durumu daha yüksek olan çiftlerin ortak velayete daha olumlu bakmaktadırlar.
- Anlaşmalı boşanan çiftler, çelişmeli boşananlara göre ortak velayete daha olumlu bakmaktadırlar.
- Eşler arası çatışmanın düşük olduğu çiftler, ortak velayete daha olumlu bakmaktadırlar.
- Çocuklarına karşı demokratik tutuma sahip olan çiftler, ortak velayete daha olumlu bakmaktadırlar.

1.2 Amaçlar

Bu araştırma ile

- Boşanma sürecindeki çiftlerin ortak velayete bakış açılarının olumlu olup olmadığı tespit edilecektir. Böylece hukuki düzlemde tartışma konusu olan boşanma sonrası

ortak velayette toplumsal bakış açısı tespit edilerek alana katkı sağlamak amaçlanmıştır.

- Boşanma sürecindeki çiftlerin ortak velayete bakış açısını etkileyen değişkenler tespit edilecektir. Çiftlerin demografik özelliklerine, eşler arasındaki ilişkinin niteliğine ve anne baba tutumlarına göre ortak velayete bakış açılarının değişip değişmediği belirlenecektir. Böylece ortak velayet kavramının gündeme gelmesi durumunda dikkat edilmesi gereken kriterlerin belirlenmesinde bir ön adım atılmış olacaktır.
- Bu çalışma sonrasında elde edilen bilgiler ile ortak velayet kavramı gündeme getirilerek boşanma sonrasında çocuğun üstün yararı göz önüne alınarak her iki ebeveyni ile ilişkisinin aynı ölçüde devam etmesini sağlayacak yasal düzenlemelerin oluşturulmasının gerekliliği vurgulanacaktır.
- Bu çalışma sonucunda elde edilen bilgiler ile ortak velayet kullanımının uygulanmasını sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması ve bu alana dair farkındalık düzeylerinin artırılmasına yönelik programların hazırlanmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.
- Ortak velayet başlığı altında yapılan ve yapılacak çalışmalara katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Türk Medeni Hukuk ve Karşılaştırmalı Hukuk Sisteminde Ortak Velayet Kavramı

2.1.1 Türk Medeni Hukukunda Velayet ve Ortak Velayet Kavramı

2.1.1.a. Medeni Hukukunda Velayet Kavramı

Toplumumuzun geleceği olan çocukların bedensel, ruhsal, zihinsel, sosyal ve ahlaki yönden gelişebilmesi için doğduğu andan itibaren bakıma ve eğitime gereksinim duyarlar. Çocuğun sağlıklı gelişebilmesi için tüm gereksinimlerini karşılama görevi, veli (anne, baba) tarafından velayet hakkı nedeniyle üstlenilmiştir (Grassinger,2009).

Geniş anlamda velayet; küçüklerin ve istisnai olarak kısıtlı ergin çocukların bakım, koruma ve çeşitli yönlerden yetiştirilmesini sağlamak amacıyla, ana babanın, çocukların kişiliklerinin ve mallarının korunmasıyla, onların temsili konusunda sahip oldukları hak, yetki ve ödevlerdir. Ana babanın çocukla ilgili karar alma yetkisi, öncelikli bir yetki olarak devlet, üçüncü kişiler ve çocuk karşısında geçerlidir (Serdar, 2008; Öztan, 2004; Akıntürk, 2006; Karakayalı, 2009).

Velayet hakkı anne ve babaya, çocuğu doğumundan ergin oluncaya kadarki dönemde kişiliğinin iyi şekilde gelişebilmesi için çocuğun kendi başına hareket edebilme yeteneğini kazanmasını sağlama, terbiye ve eğitimini gerçekleştirme, kişi ve mal varlığını yönetme, bu konuda çıkarlarını koruyup gereken kararları verme, sosyal hayatta onunla ilgili işlemlerde

yasal temsilcisi sıfatıyla hareket etme, çocuğun adını koyma, yerleşim yerini belirleme gibi çok geniş hak, yetki ve görevler vermektedir (Grassinger,2009).

Türk Medeni Kanununun altıncı ayırım kısmında 335-351 maddeleri arasında genel olarak velayet kavramından bahsedilmektedir. Velayet hakkı ana ve babaya, istisnai olarak çocuk evlat edinilmişse evlat edinene tanınmıştır. Ana baba, çocukları üzerinde yasa tarafından yetkili kılınmaktadır. Çocuk üzerinde, ana babadan ve evlat edinenden başka kimselerin velayet hakkı yoktur. Ana babaya tanınan yetki, çocuğun bakımı çıkarlarının korunması, temsili, eğitimi, malvarlığının yönetimi için hukuki bir temel oluşturur. Esasen başkası hakkında karar verme yetkisini içeren velayet, kanunen soy bağı ilişkisini gerektirir. Diğer bir söyleyişle, velayet, sadece çocukla arasında hukuki soy bağı bulunan kişilere tanınır (Serdar, 2008; Çetiner, 2000; Öztan, 2004; Akıntürk, 2006; Önal, 2008).

Velayet hakkı, modern hukuk düzenlerinde ana babaya birlikte tanınmıştır. Ana baba velayet hakkına doğum olayıyla birlikte sahip olurlar. Velayet hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Ana baba, velayet hakkını başkasına devredemezler ve bu haktan vazgeçemezler. Çocuklar ana babadan haksız bir surette alınamazlar. Bununla birlikte, hâkim çocuğun korunması yönünden gerekli görürse velayetin kullanılmasına her zaman müdahale edebilir. Velayet ancak, belirli sebeplerin meydana gelmesi sonucunda mahkeme kararı ile ortadan kaldırılabilir (TMK. 348 md.). Çocuk yasal bir neden olmaksızın ana babadan alınamaz (TMK. 335.md.). Velayette, veli, velayetten yani veli olmaktan kendiliğinden vazgeçemez. Velayetin asıl işlevi, çocuğa bağımsız kişilik kazandırarak kendi kendine yeter hale getirmektir. Velayetin bu işlevi, aynı zamanda onun kapsamını, sınırlarını da belirlemektedir (Akıntürk, 2006; Çetiner, 2000; Serdar, 2008; Önal, 2008; Öztan, 2004).

Velayet, ana babanın çocuğa ilişkin sorumluluklarının ve yetkilerinin tümünü kapsar, bu bağlamda çocuğun genel-mesleki-dini eğitimi, çocuğa isim koyma, çocuğu temsili çocuğun mallarını yönetimi ve çocuğun menfaatlerinin korunması için hukuki temel oluşturur. Bu bağlamda velayetin kapsamını oluşturan unsurların içeriğine kısaca bakacak olursak; Türk Medeni Kanununun 340. maddesine göre ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitmek ve çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimini sağlayıp korumakla ve çocuğun yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve mesleki bir eğitim sağlamakla yükümlü tutulmuştur. Genel eğitimden anlaşılması gereken şey; çocuğun erdemli, onurlu, vatanını ve milletini seven dürüst ve namuslu bir insan olarak yetiştirilmesi için gerekli olan telkinlerde bulunmak, çocuğa daima iyi şeyler öğretmek, onun kötü yollara sapmaması ve kötü alışkanlıklar edinmemesi için her türlü çabayı sarf etmek olmalıdır. Bunun yanında Türk Medeni Kanununun 341. maddesine göre çocuğun dini eğitimini belirleme hakkı da ana ve babaya aittir. Dini eğitim iki hususu içermektedir. Birincisi dinin seçilmesi, ikinci ise, seçilen dine uygun eğitimin verilmesidir. Ana ve baba kural olarak çocuklarını kendi inandıkları dine göre yetiştirebilecekleri gibi, çocukları için başka bir din seçmekte de tamamen serbesttirler. Türk Medeni Kanununun 339/V maddesi çocuğun adının ana ve babası tarafından birlikte koyulacağı düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanununun 342/I maddesine göre velayet hakkına sahip ana ve baba, velayetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler. Ana ve baba tarafından çocuk adına açılacak tüm davalar yönünden de geçerlidir (Serdar, 2008; Çetiner, 2000; Öztan, 2004; Akıntürk, 2006; Önal, 2008).

Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olan velayet hakkı, Türk Medeni Kanununun 336/I md.'sinde "evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar" hükmüne dayanılarak anne babanın evli olması halinde, velayeti anne ve babanın birlikte kullanması tartışmasız olarak kabul edilmektedir. Ancak MK md. 336/II gereği "ortak hayata son

verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir” maddesindeki hâkime velayet hakkını kaldırıp kaldırmama konusunda takdir etkisi tanıyan “verebilir” ifadesi baz alınarak anne babanın boşanması halinde çocuklarının velayetinin birlikte kullanmalarının mümkün olup olamayacağı halen hukuki olarak tartışılmaktadır. Birlikte velayetin Türk Medeni hukukunda tartışmalı olduğu hal aslında boşanma sonrasındaki durumdur.

Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) m. 182 ve 336 f. 2 ve f. 32 birlikte değerlendirildiğinde eşlerin evlilik devam ederken müşterek çocukları üzerindeki velayeti ayrılık ve boşanmada birlikte velayet biçiminde devam edip edemeyeceği tartışılmaya başlanmıştır (Bingöl, 2014).

2.1.1.b. Türk Hukukunda Ortak Velayet Kavramı

Medeni yasamız velayetin kullanımında ana babanın evli olup olmamalarına göre bir ayrıma gitmiştir. Buna göre ana ve baba evli ise; MK. Md. 336: “Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanırlar. Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hali gerçekleşmiş ise hâkim, velayeti eşlerden birine verebilir.” Eşler evlilikte çocuklarına bakmak ve terbiyelerini vermek hususunda beraberce sorumluluk altına girerler. Anne-baba velayeti birlikte kullanırlar. Evlilik birliği devam ettiği sürede anne baba velayeti birlikte kullanmaya devam edeceklerdir. Anne baba, velayet hakkının kapsamına giren her konuda; çocuğun eğitimi, bakımı, ihtiyaçlarının karşılanması, kişiliğinin korunması, temsili ve mallarının yönetilmesi konularında birlikte hareket etmek zorundadırlar (Karakayalı, 2009).

Ortak velayet; çocuk üzerindeki velayet hakkına ana babanın müştereken ve eşit olarak sahip olmasıdır. Velayetin birlikte kullanılması ana ve babanın, çocuğun bakım, eğitim ve öğretimini birlikte yönetecekleri anlamına gelmektedir (Serdar,2008; Koçhisarlıoğlu, 2004).

Ortak velayette, velayet hakkının kapsamına giren hak ve yükümlülükleri anne ve baba kural olarak birlikte ve eşit hakka sahip olarak kullanır. Buna göre ana ve baba velayet hakkı kapsamına giren konularda birbirlerine danışıp, ondan sonra kesin kararı vereceklerdir. Velayetin kapsadığı hak ve ödevler anne ve baba arasında bölünemeyecektir. Örneğin çocuğun sahsına özel haklar anne ve babadan birine, malların yönetilmesi diğerine bırakılamayacaktır (Akyüz, 1999; Serdar, 2008).

Ortak velayette, velayetin kullanımında ana baba anlaşmadıkları takdirde ne olacağı Türk Medeni Kanununda özel olarak düzenlenmiş değildir. Bu tür evliliğin devam ettiği durumda eşler arasında yaşanacak anlaşmazlık durumlarında Türk Medeni Kanununun 195. maddesindeki düzenleme uygulanarak anlaşmazlık çözümlenebilmektedir. Buna göre, ana-baba, anlaşamamaları durumunda evlilik birliği içerisinde velayetin ne şekilde kullanılacağı hususunda mahkemeye başvurarak, hâkimden bu konuda kendilerine yardımcı olmasını isteyebilirler. Hâkim eşleri uzlaştırmaya çalışacaktır. Buna rağmen ana baba uzlaşmazlarsa, hâkim bu takdirde uzman kişilerin yardımını isteyerek, anlaşmazlığı çözecektir (TMK.195/II). Burada hâkim, anne babanın yerine geçerek, çocuk hakkında karar vermez. Hâkimin yapacağı ana babanın velayetin kullanılmasında anlaşamadıkları konu ile ilgili olarak ana babanın fikirlerini dinleyip, hangisi çocuğun menfaatine daha uygunsa, o yönde anlaşmazlığı çözüme kavuşturacaktır (Serdar,2008; Çelik, 2004; Serozan, 2000; Öztan, 2004).

Ortak velayet dışındaki durumlarda, anne ve babanın boşanması halinde velayetin hâkim tarafından anne ve babadan yalnız birine bırakılması durumunda velayet hakkına sahip olan taraf velayeti diğerine danışmadan tek başına kullanabilecektir. Böyle bir durumda, çocuğun adını koyma hakkı, çocuğun mesleki, dini eğitimini belirleme hakkı, çocuğu temsil etme hakkı velayet hakkına sahip olan ana ya da babaya ait olacaktır. Velayete sahip ana/baba velayeti tek başına kullanacak diğer ana/baba ise buna müdahale edemeyecektir (Serdar,2008; Akyüz, 2010; Koçhisarlıoğlu, 2004).

Ana babanın velayeti birlikte kullanması, ana babanın evli olması halinde tartışmasız kabul edilmektedir. Ana babanın boşanması halinde velayeti birlikte kullanmalarının mümkün olup olmayacağı ise tartışmalıdır. Birlikte velayetin tartışmalı olduğu hal aslında boşanma sonrasıdır. Boşanma davası sürerken de ana babanın velayeti birlikte kullanmaları imkânının olduğu kabul edilmektedir (Serdar, 2008).

Günümüzde anne babanın boşanmasından sonra evlilik içi ortak çocukları üzerindeki velayeti birlikte kullanabilmelerinin mümkün olup olmadığı tartışılmaya başlanmıştır. Boşanmadan sonra hâkimin, velayeti ana babadan birine vermek yerine, çocuğun yüksek yararı gerektiriyorsa, anne babaya velayeti birlikte vermesi gerektiği yönündeki görüş hukuk literatüründe son yıllarda taraftar kazanmaktadır (Koçhisarlıoğlu, 2004; Serdar, 2008).

Yargıtay kararlarında, velayetin ana babanın kişilik haklarından olduğunu, velayeti kullanan ana babanın bu hak-yükümünden vazgeçemeyeceğini vurgulanmış olmasına, Medeni Kanunda velayetin soy bağı ilişkisine dayanan, başkasına devredilemeyen, feragat kabul etmeyen, mutlak ve şahsa bağlı bir hak olduğunun belirtilmesine; ailenin toplum içindeki yerinden dolayı, kamu düzenine ilişkin bir yetki ve görev olduğuna ileri sürülebilecek olan

velayetten veli kendi isteği ile vazgeçemeyeceği gibi hâkim tarafından anne baba isteğiyle velayetin kaldırılması da mümkün olmadığının belirtilmesine rağmen karı-koca arasındaki evlilik birliğinin sonlanması olan boşanma durumunda velayet hakkının çiftlerden birine tahsis edilmesinin hukuki olarak tartışılması gerektiği ülkemizde son yıllarda gündeme gelmiştir (Akyüz, 2010; Akıntürk, 2006, Serozan, 2000; Öztan, 2004; Özlü 2002). Hatemi ve Serozan (1993) ise geleneksel kabul edilebilen tekli velayet seçeneğinden vazgeçilerek, birlikte velayet uygulamasının bazı koşullar altında kabul edilebilmesi gerektiğini görüşlerini belirtmektedirler.

2.1.2 Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından Ortak Velayet Kavramı

Ortak velayet Avrupa Birliği Devletleri, Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya gibi devletler tarafından hukuki olarak kabul edilmiştir. İsviçre Medeni Kanunu'nun133/III maddesinde; Alman Medeni Kanunu'nda 16.12.1997 tarihli düzenlemeyle 1626. Paragrafında; Belçika Medeni Kanununda 03.06.1995 tarihinde yürürlüğe giren 302. Madde; Fransız Medeni Kanununda 08.01.1993 tarihinde yapılan değişiklikle 287. Maddesinde, 1998 yılında Hollanda Medeni Kanununda ve 2006 yılında Avustralya Medeni Kanununda yapılan değişikliklerle boşanma sonrasında velayet hakkının ana baba tarafından birlikte kullanılması yasal olarak mümkün hale getirilmiştir.

2.1.2.a. İsviçre Hukukunda Ortak Velayet

İsviçre Medeni Kanununda boşanmada ortak velayet ana babanın talebine ve hâkimin kararına bağlı kılınmıştır. Kural, velayetin ana babadan birine verilmesi olup, belli şartlar gerçekleşirse ve taraflar talep ederlerse istisnai olarak ortak velayet mümkündür (Serdar,2008).

Hukukumuz açısından belirleyici olan İsviçre Medeni Kanunu'nda ortak velayet, ana babanın ortak talebi, çocuğun eğitimi ve bakımı konusunda birlikte yüküm altında olduklarına dair bir anlaşmayı hâkime sunmuş olmaları, ortak velayetin çocuğun yararına olması koşullarının gerçekleşmesi ve hâkimin de ortak velayeti onaylaması şartıyla kabul edilmiştir (Koçhisarlıoğlu, 2004).

İsviçre Medeni Kanununun İMK md. 133/son hükmü uyarınca, eşler hâkimin onayına tabi boşanmanın sonuçlarına ilişkin anlaşmada çocuğun bakımı, gözetimi ve onunla ilgili masrafların paylaşımı, nafaka hususunda görüş birliğine varmış iseler ve bu çözüm çocuğun menfaatlerine uygun ise her iki eşin de birlikte talebi üzerine hâkim velayet hakkını ortak olarak boşanmış eşler üzerinde bırakabilecektir (Grassinger, 2009; Bingöl, 2014).

2.1.2.b. Almanya Hukukunda Ortak Velayet

Alman Hukuku'nda velayetin ilk koşulu (BGB § 1666) anne babanın velayet hakkına haiz olmasıdır. Anne babanın evli olması halinde anne baba birlikte velayet hakkına sahiptir (BGB § 1626). Çocuğun doğumu sırasında evli olmayan anne baba, birbirleriyle evlenmeleri ya da evlenmeden velayeti beraber kullanacaklarını beyan etmeleri halinde ortak velayet hakkına sahip olurlar, bu ihtimaller dışında ise sadece anne velayet hakkına sahip olur (BGB § 1626a). Alman Hukukunda BGB § 1672'e göre daimi surette ayrı yaşayan eşlerde velayet anneye aittir. Ancak babanın talebi ve annenin onayı ile aile mahkemesi velayeti sadece babaya verebileceği gibi, velayet hakkının bir kısmını da babaya verebilecektir (Grassinger, 2009).

Alman Medeni Kanununda birlikte velayet kabul edilmekle birlikte, boşanmada birlikte velayet kanundan kaynaklanmakta olup, kuraldır. Ana babadan birinin velayeti tek başına kullanması ise istisnadır ve ancak mahkeme kararı ile mümkündür. Alman Medeni Kanununun § 1671 göre boşanma sonrasında ana baba velayeti birlikte kullanmaya devam ederler. Ancak, ana babadan her biri velayetin tümünü veya bir kısmını tek başına kullanmayı talep edebilir (Serdar, 2008).

2.1.2.c. Hollanda Hukukunda Ortak Velayet

Hollanda'da boşanma sonrası ebeveyn ilişkilerinde eşitlik üzerine yasal düzenlemeler yapılarak ortak velayet norm haline geldi. Ortak hukuki velayet, 1998 yılı Ocak ayında Hollanda'da bir kural haline geldi ve 2009 yılında Hollanda parlamentosu, boşanmadan sonra çocuğun her iki ebeveyni tarafından eşit bakım hakkı olduğunu öngören yeni mevzuatı kabul etti. Hollanda yeni mevzuata göre boşanma davası öncesinde her iki ebeveynin de onaylayacağı bir ebeveynlik planının hazırlanması gerekmektedir. Yasal değişiklikler ile birlikte, boşanma sonrasında ortak velayet seçiminin Hollanda'da 1998 yılında %5 iken 2009 yılında %16'lara ulaştığı belirlenmiştir (Spruijt E. & Duindam V. ,2010) .

2.1.2.d. Avustralya Hukukunda Ortak Velayet

2006 yılında, Avustralya parlamentosu, boşanmış çiftler arasında paylaşılan ebeveynlik düzenlemeleri hakkında yeni bir aile hukuku mevzuatı düzenledi. Bu reformun, boşanmış ailelerden gelen çocukların her iki ebeveyniyle sıcak ve var olan mevcut tutumlarının devam etmesi, ebeveynler arasındaki çatışmanın iyi yönetilmesinin devam etmesini sağlamak amacıyla yapıldığı belirtilmiştir.

Avustralya Aile Hukuku ortak velayet düzenlemesiyle, ebeveynlerin genel ebeveyn sorumluluğunu ve karar verme yetkisini, eşit ya da önemli ölçüde aktif şekilde paylaşmasını onayladı.

Paylaşılan ebeveyn sorumluluğu ve bakımı konusunda Avustralya Aile Hukuku Yasası değişiklikleri şu şekilde özetlenmiştir:

1- Eşit ortak ebeveyn sorumluluğu ile ebeveynlik işbirliğini güçlendirmek için: Bölüm 61DA(1) maddesine göre Mahkeme, çocuğun yararına için gerekli olduğu karinesinden hareketle ebeveynlerin "çocuk için eşit ve ortak ebeveyn sorumluluğunu" almasını geçerli kılar. Çocuğun bir ebeveyni tarafından istismar edildiği veya aile içi şiddetin olduğu durumlarda ortak velayetin geçerli olmadığı belirtilmiştir.

2- Karar almada her iki ebeveynin sürekli katılımını teşvik etmek: Bölüm 65DAC'e göre çocuk hakkında büyük, uzun vadeli kararlarda, ebeveyn sorumluluğu bulunan kişiler tarafından "ortaklaşa yapılmış olmasını gerektirir ve tüm konularda ortak ebeveyn sorumluluğu" geçerlidir. Ebeveynlerin "konu hakkında ortak bir karara varmak için gerçek bir çaba" harcamaları gerekmektedir. Düzeni ihlal eden ebeveyne, mahkeme tarafından para cezası verileceği belirtilmiştir.

3- Çocuklar ve ebeveynleri arasındaki gerçek yaşam ilişkilerini teşvik etmek: Bölüm 65DAA'e göre, Mahkeme paylaşılmış velayet durumunda her ebeveynin çocukla eşit zaman geçirmesi gerektiği karinesinden hareket eder. "Önemli ve anlamlı zaman" ; hafta içi, hafta sonu ve tatil günleri, ebeveynle çocuğun günlük rutin vakit geçirme süreleri ve çocuk veya ebeveyn için özellikle önemli olaylar anlamında tanımlanmıştır.

4- Çocuğun yüksek yararı açısından çocuğun bakımı için tüm düzenlemeler: Bölüm 60 da şöyledir: "Bir çocukla ilgili belirli bir düzenlemesi için karar verirken, bir mahkeme olağanüstü bedel olarak çocuğun yüksek yararını kabul etmelidir (McIntosh, 2009).

2.1.2.e. Amerika Birleşik Devletlerinde Ortak Velayet Kavramı

1970'lerde Amerika Birleşik Devletlerinde eyaletler tarafından temel kriter olarak "çocuğun yüksek yararı" ilkesi kabul edilmeden önce, velayetin anneye ait olduğu karinesi yaklaşık 40 yıldır yürürlükteydi. 1974 yılında, toplumun değişen değerlerine uygun olarak mahkemeler çocuğun velayeti için var olan bu karine yeni bir revizyon edildi. Çocuğun "yüksek yararının" Amerikan Barolar Birliği tarafından ilan edildi ve 1980 yılında Amerika Birleşik Devletlerdeki 50 eyaletin 47'si tarafından kabul edilmişti. Velayet düzenlemesinde çeşitliliğe dair beklenen değişimin olmaması üzerine 22 eyalet ortak velayet düzenlemesine tüzükleriyle izin vererek, 8 eyalet ise ortak velayeti ana seçim olarak belirleyerek tekli annesel velayette alternatif olarak ortak velayete geçişi getirmişlerdir. Yasal düzenlemelerle mahkemelerin iyi iletişim becerilerine sahip ailelere velayette seçim tercihi sunmalarının olumlu olduğu düşünülmektedir (Lowery, 1986).

Günümüzde Amerika Birleşik Devletlerindeki 50 devlet "Genel Çocuk Velayetinde Yargı ve İnfaz Yasasını" "onaylamışlardır. Bazı yerlerde, mahkemeler ve hukuk uzmanları velayet ve ilişki ilişkisiyi sabit tutmak yerine ebeveynlik programı kullanmaya başlamışlardır. Yeni bir terminolojiye göre velayet alan ve kişisel ilişki kuran ebeveyn ayrımını ortadan kaldırılarak çocukların üstün yararı gözetilerek çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayacak ebeveynlik programları inşa ediyorlar. Örneğin büyük çocuklar ve ergenler her bir ebeveyni ile daha uzun zaman dilimlerinde vakit geçirmeyi talep ederken yaşı küçük çocuklarda anne ile daha kısa ve

sık zaman geçirmeye ihtiyacı olabilir. Bu sebeple Amerika Birleşik Devletlerin birçok velayet düzenleme tipi bulunmaktadır. Bu düzenlemeler;

Alternatif Velayet: çocuğun velayeti tek bir ebeveyne verilir ve çocuk bu ebeveyni ile daha çok vakit geçirir. Velayet almayan diğer ebeveyni ile kısıtlı zaman diliminde kişisel ilişki kurar. Bu velayet tipine bölünmüş velayet de denilmektedir.

Paylaşılan velayet (shared custody): çocuğun bir ebeveyni ile uzun bir süre yaşadktan sonra diğer ebeveynle de aynı zaman miktarda yaşadığı bir düzenlemedir. Bu velayet tipinin alternatif velayet tipinden farkı her iki ebeveynin de çocuk üzerindeki otoritesinin korunmasıdır.

Kuş yuvası velayet (bird's nest custody) düzenlemesi: çocuğun iki ebeveyninin evi arasında gidip gelmek yerine her zaman bir ebeveynin yanında kalmasıdır.

Ortak Velayet (joint custody): ortak yasal velayet (joint legal custody) ve ortak fiziksel velayet (Joint physical custody) olmak üzere iki tipi bulunmaktadır. Ortak fiziksel velayet düzenlenmesinde çocuğun velayeti her iki ebeveyne birlikte verilir. Bu düzenleme Arizona, Georgia ve Louisiana gibi eyaletlerde temel karinedir. Bazı eyaletlerde ortak fiziksel velayet ile ortak yasal velayet arasında farklılık bulunmaktadır. Ortak yasal velayet uygulamasında ebeveynler kanuni olarak yasal temsilciliği paylaşırlar.

Tekli Velayet (Sole custody): sadece bir ebeveyn çocuğun fiziksel ve yasal velayetine sahip olduğu düzenlemedir.

Bölünmüş velayet (split custody): tek ebeveynin çocuk üzerinde belli konularda tam - zamanlı velayet hakkı vardır ve diğer ebeveynin de yine belli konularda çocuk üzerinde tam velayet hakkının olduğu bir düzenlemedir.

Üçüncü taraf velayeti (Third-party custody): çocuklar biyolojik ebeveyni ile kalmazlar ve üçüncü bir kişinin velayetine yerleştirildiği bir düzenlemedir (http://en.wikipedia.org/wiki/Child_custody#United_States).

2.1.2.f. Uluslararası Metinlerde Ortak Velayet Kavramı

Uluslararası metinleri, ortak velayeti destekler şekilde yorumlamak mümkündür. Avrupa Konseyi'nin "Ebeveynlerin Velayet Sorumlulukları Hakkında Tavsiye Kararı"nda çocuğun hem anne hem de baba ile yakın ilişki kurma gereksinimi gözetilerek, çocuğun yetiştirilmesinde anne babanın ortak bir sorumluluk taşıdığı, anne babanın rızasının bulunduğu hallerde, velayet hakkının ortaklaşa olarak kullanılmasına karar verilebileceği belirtilmiştir (Gemalmaz,2002).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ayrımcılık yasağı, eşler arası eşitlik, özel hayatın ve aile hayatının korunmasını ilgilendiren hükümleri birlikte velayeti destekler niteliktedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuğun yüksek yararı ilkesini açıklayan 3. maddesinin, çocuğun ana babasından ayrılmama hakkını düzenleyen 9. maddesinin ve çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişiminin sağlanmasında anne babanın birlikte sorumluluk taşıdığını öngören 18. maddesinin birlikte velayeti destekler nitelikte olduğu söylenebilir (Gemalmaz,2002; Koçhisarlıoğlu,2004; Taşın,2006).

Türkiye Cumhuriyetinin velayet konusunda taraf olduğu milletlerarası sözleşmeleri incelediğimizde La Haye Sözleşmesi ve Avrupa Sözleşmesiyle karşılaşmaktayız. 1983 yılından beri Türk mahkemelerinin yargılamasında yürürlükte olan "Küçüklerin korunması

konusunda makamların yetkisine ve uygulanacak kanuna dair La Haye Sözleşmesi”, yabancılık unsurundan kaynaklanan velayete ilişkin uyuşmazlıklarda uygulanacak hukuku düzenlemektedir. Türkiye’nin velayet hususunda uluslar arası hukukta karşılaştığı sorunlar ise 1999 tarihinde “Çocukların Velâyetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velâyetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesi” ile velayet kararlarının tanınması ve tenfizine de imkân sağlayarak giderilmiştir (Çelikel, 2005).

Kamu düzeni Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un (MÖHUK) 5. Maddesine ve Çocukların Velâyetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velâyetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesi’ndeki 9. ve 10. maddesine göre; yabancı mahkeme kararının kamu düzeninin bozulmasına yol açması ve talep edilen kararın devletin aile ve çocuk hukukunun temel ilkeleriyle açıkça bağdaşmaması halinde reddedilebileceği vurgulanmıştır (Bingöl,2014). Türkiye’nin imzaladığı bu kanun ve sözleşme maddeleri Yargıtay tarafından yabancı ülkelerin ortak velayet kararlarının tenfiz edilmemesinin gerekçesi olarak gösterildiği görülmektedir.

2.1.3 Türk Hukuk Sisteminde Ortak Velayet Uygulamaları

2.1.3.a. Aile Mahkemelerince Verilen Ortak Velayet Kararları

Türk yargılama sisteminde Aile Mahkemeleri tarafından verilen ortak velayet kararının henüz sınırlı sayıda olduğu, bu yönde bilinen ilk ve tek karar İzmir 4. Aile Mahkemesi tarafından verilmiştir.

İzmir 4.Aile Mahkemesi 27.05.2009 T., 448 E., 470 K. kararında isabetli olarak “ tarafların ortak çocukları .././2007 doğumlu, küçük E.’nin velayet hakkının taraflarca birlikte kullanılmasına” karar vermiştir. Dava konusu olayda taraflar; TMK.166/3 maddeye dayalı olarak anlaşmalı boşanma talebinde bulunmuşlar ve müşterek çocuğun velâyetinin taraflarca birlikte kullanılacağı hususunda anlaşmışlardır. Mahkeme, tarafların velâyeti birlikte kullanmasının çocuğun yararına olup olmayacağı hususunda uzmanlarca yapılan incelemenin sonucuna göre karar vermiştir. Uzmanlarca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda “çocuk için ideal olanı her iki ebeveynin de çocukla ilgili kararlara aktif katılması çocuğun sınırlama olmaksızın istediği kadar her iki ebeveyni de görebilmesidir. Boşanma sonrasında en sık görülen negatif durum, eski eşlerin çocuk bakımı ve görüşmeler konusunda çatışmalarıdır. Çatışmaları çocuk üzerinden devam ettirerek birbirlerini cezalandırma, öfkelerini aktarma yolu olarak çocuğu kullanma ortaya Çocuk velayeti ile ilgili düzenleme ne olursa olsun, çocuğun ihtiyaçları her zaman birinci planda gelmelidir.çifti ile yapılan görüşmede, her iki tarafında çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurabilecek, boşanma sonrasında da müşterek çocuk ile ilgili olarak bir araya gelerek karar alabilecek istek ve bilince sahip oldukları, çocukla ilgili alınacak kararlarda iş birliği içinde bulunaabilecekleri izlenimi edinilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, tarafların ortak velayet uygulamasına yönelik istek, bilinç ve gerekli motivasyona sahip oldukları, tarafların küçüğün psiko-sosyal gelişimini göz önünde bulundurarak küçüğün diğer ebeveyni ile olan iletişim ve paylaşımını destekleyici tutum içerisinde buldukları izleniminin edinilmesi ile müşterek çocuğun alıştığı yaşam düzeninin sağlanması durumunda ortak velayetin taraflarca kullanılabilmesi kanısına varılmış” olduğu ifade edilmiştir. Mahkeme, uzman görüşünün ebeveynlerce velâyetin birlikte kullanılmasının çocuğun yararına olacağı görüşü ve tarafların velâyeti birlikte kullanma konusundaki anlaşma ve isteklerini de göz önüne alarak boşanma

sonrasında taraflarca müşterek çocuğa ait velâyetin birlikte kullanılmasına karar vermiştir (Serdar, 2008).

2.1.3.b. Yargıtay'ın Yabancı Mahkemelerin Tenfizinde Ortak Velayete Dair Kararları

Yargıtay kararları incelendiğinde ortak velayete ilişkin hukuka uygunluk denetimi yapacağı bir Aile Mahkemesi kararının henüz gelmediği görülmektedir. Yargıtay'ın milletlerarası özel hukuk konularında yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizinde ortak velayete dair kararlar verdiği görülmektedir.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 20.03.2003 tarihli 2003/2818 esas ve 2003/3889 numaralı kararında "...2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanunun 40. maddesi; yabancı mahkeme ilamının kısmen veya tamamen tenfizine karar verilebileceğini hükme bağlamıştır. Yabancı boşanma ilamında müşterek çocuk B. ile G.' nin velayetleri anne ve babaya birlikte verilmiştir. Evlilik devam ettiği sürece ana – baba velayeti birlikte kullanırlar. Boşanma veya ayrılığa karar verilmesi halinde hâkim velayeti eşlerden birine vermesi gerekmektedir. (MK.m.336) Velayet düzenlemesi kamu düzeni ile ilgilidir. Yabancı mahkemenin çocukların velayetini anne - babaya bırakması Türk Medeni Kanunu'na aykırıdır. (MÖHUK.m.38/c) Gerçekleşen bu durum karşısında ilamın velayete ait kısmı hakkındaki tenfiz isteğinin reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır." diyerek yabancı mahkeme tarafından verilen ortak velayet kararının tenfizini anılan gerekçeyle reddetmiştir.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 27.12.2004 tarihli 2004/13947 esas ve 2004/15854 bir başka kararında ise Hollanda'nın Amsterdam Mahkemesi tarafların boşanmalarına karar vermiştir ve 9.12.1988 doğumlu E. ile 24.03.1995 doğumlu M. 'in velayetinin ana ve babada müşterek olduğuna işaret etmiştir. Türk mahkemelerinde tenfizi istenen bu ilamda Yargıtay “Yabancı boşanma ilamında 9 Aralık 1988 doğumlu E. ve 24 Mart 1995 doğumlu M. isimli müşterek çocukların velayetleri anne ve babaya birlikte bırakılmıştır. Boşanma veya ayrılığa karar verilmesi halinde hâkim velayeti eşlerden birine vermesi gerekmektedir. (MK. Md. 336) Velayet düzenlemesi kamu düzeni ile ilgilidir. Yabancı mahkemenin müşterek çocukların velayetini anne ve babaya bırakması Türk Medeni Kanununa aykırıdır. (MÖHUK. Md. 38/c) Gerçekleşen bu durum karşısında ilamın velayete ait kısmı hakkındaki tenfiz isteğinin reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.” gerekçesiyle reddetmiştir

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 22.11.2004 tarihli 2004/12285 esas ve 2004/13680 kararında Hollanda Rotterdam Mahkemesinin; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 15.04.2003 tarih 4019 esas, 5500 karar kararında; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 20.03.2003 tarihli 2818 esas ve 3889 karar numaralı kararında Alman Mahkemesinin; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 29.09.1997 tarihli 8463 esas ve 9727 karar numaralı kararında İsviçre Mahkemesinin ortak velâyete ilişkin düzenlemelerini Türk kamu düzenine aykırı bularak ve mahkeme kararını tenfiz etmediği görülmektedir (2.HD, E:2818,K:3889, T:20.3.2003; 2.HD. 22.11.2004/12285-13680; 2.HD, E:8463,K:9727, T:29.9.1997 Karar metni için bkz. www.kazanci.com.tr).

Uluslar arası hukuk incelendiğinde ABD ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Aile Hukukunda birlikte velayet ilkesinin uygulandığı görülmektedir. Birlikte velayet kavramı, Türk hukukunda tenfiz davaları neticesinde gündeme gelmektedir. Yargıtay kararları

incelendiğinde, Yargıtay'ın yabancı hukuk düzenlemelerindeki ortak velâyete ilişkin kararları Türk kamu düzenine aykırı bularak tenfiz etmediği görülmektedir.

Gelgel (2005), Yargıtay'ın Türk medenî hukukundan farklı yabancı hukuk düzenlemesinin kamu düzenine aykırı olarak değerlendirilmesi yaklaşımının hatalı olduğunu; Huysal (2005) bu kararlarda Yargıtay'ın izlemiş olduğu yöntemin devletler özel hukuku metoduna aykırı olduğunu düşünmektedir. Ruhi (2003), yabancı bir mahkeme tarafından Türk Medeni Hukuk kurallarından farklı hukuk kurallarının uygulanmasının Türk kamu düzenini açıkça bozun bir hal olamayacağını belirtmiştir. Bingöl (2014), AB ülkelerinde kabul edilen birlikte velayet kararlarının Türk hukukunda tenfiz edilmemesinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Türkiye açısından mahkûmiyet sebebi olabileceğini belirtmiştir.

2.2 Müşterek Velayetin Çocuk ve Ebeveyn Üzerindeki Etkileri

Ortak velayet, boşanma sonrasında ebeveyn çocuk ilişkisi üzerinde hem fırsat hem risk getiren bir çözümdür. Boşanmanın ardından ortak velayet kararının savunucuları ve eleştirmenleri, 1980'li yıllardan beri ortak velayetin avantajlarını ve dezavantajlarını tartışmaktadırlar.

Ortak velayet, çocuklar için iki aktif sosyal destek ve aile bağlarının var olması, artan ilgi ve bakım, kadın ve erkek cinsiyet rolünü modelleme imkânı gibi belirgin faydalar sağlar. Ebeveynler, "gerçek zamanlı" ebeveynlik ile haz yaşamaya devam eder ve bu durum birincil ebeveynlik stresini ortadan kaldırır (Pearson & Thoennes, 1990). Ortak velayet, çağdaş anne ve babaların gerçek psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayarak iş ve aile arasında bir denge

oluşturmak ve evlilik deneyimlerinden farklı bir düzeyde babaların çocuk yetiştirmeye katılım sağlamalarına izin vermek babalar için sevindirici olabilir (McKinnon & Wallerstein, 1986).

Araştırmacılar “ortak fiziksel velayetin” çocuğun her iki ebeveyni ile ilişkisinin sürekliliğinin sağlanması açısından çocuğun yararı düşünülerek desteklenmektedir. Her iki ebeveyne devamlı ve sık erişim, tekli velayet ailelerinde görülen ebeveyn yokluğunun potansiyel etkilerini azaltabilir ve ev halkına erişim ve her iki ebeveynin olanakları, çocuk için dezavantajları ve ekonomik stresi azaltabileceği bildirilmiştir (Bauserman, 2002). Ayrıca, ortak velayet, ebeveynlik iş yükünü azaltabilir, daha iyi ebeveyn-çocuk ilişkisi oluşturabilir. Ebeveynler arası ilişkiyi geliştirebilir ve ebeveynler arasında velayet düzenlemesinden doğabilecek tartışma riskini azaltabilir (Breiviki & Olweus,2006).

Bender (1994), çocuk için çatışma durumundansa ortak fiziksel velayetin her zaman en iyi ilgisi olduğunu, ortak velayetin, ebeveynleri çatışmalarını çözmeye ve uzlaşmaya zorladığını belirtir. Nagel (2006), boşanmış iki ebeveynin de çocukları hakkındaki alınacak kararlar üzerinde eşit etki ve eşit sorumluluk almalarının ebeveynleri daha mutlu ettiğini belirtmektedir.

Bauserman (2002) yasal veya fiziksel ortak velayetin verildiği durumlarda boşanmış ailenin çocukları ve ergenleri, tekli velayetin verildiği akranlarına göre çok çeşitli davranışsal ve psikolojik önlemler yelpazesine daha iyi uyum gösterdiklerini belirtmiştir.

Paylaşılan velayet düzenlemeleri, ebeveynlerin isteyerek tercih etmeleri durumunda, çocuğun boşanmaya rağmen her iki velisi ile pozitif, gerçeğe dayalı ilişkisini sürdürmesine imkân sağlar (Bauserman 2002, Luepnitz, 1991; Smyth, 2009; Steinman, 1981) . Paylaşılan velayet

düzenlemesi, tek ebeveynlik düzenlemesine göre duygusal tükenmişlik hissi açısından daha az risk taşımaktadır (Hetherington, Cox, & Cox, 1985; Pearson & Thoennes, 1990).

Bauserman (2012) yaptığı çalışmasında ortak velayet alan babaların çocuklarının velayetiyle ilgili düzenlemeden daha memnun olduklarını, ortak velayet alan annelerin ise daha az ebeveynsel yük ve stres deneyimlediklerini belirtmiştir. Ortak velayet alan hem anneler hem de babalar, eski eşler arasındaki çatışmanın daha az ve daha fazla destek ve ilişkide pozitif duygular olduğu görüşündedirler (Bauserman, 2012).

Anne ve babalarla yapılan, ortak yasal velayet ve ortak fiziksel velayete sahip olan hem anne hem de babalarla yapılan çalışmaların sonuçlar gösteriyor ki ortak velayete sahip babalar, velayet almayan babalara göre çocuk için daha fazla katılımında bulunuyorlar (Arditti & Keith, 1993). Ortak velayetin, babalar ile çocuklar arasında olumlu etkileşimin devamını kolaylaştırdığı, önceden var olan bağlılığın etkisiyle babanın velayetteki rolünün artmasında etkili olduğu görülmektedir.

Muhallifler ise ortak fiziksel velayetin çocuğun yaşamında gerekli olan dengeyi, istikrarı bozabileceğini ve ebeveynler arası devam eden çatışmanın çocuğa zarar verebileceğini belirtiyorlar. Çocuklar, ev halkının sürekli değişmesinin sonucu olan dengesizlikten zarar görebilir ve eğer ebeveynler arası ilişkide çatışma çok yoğunsa, bu uygulama çocuk için zarara dönüşebilir (Kuehl, 1993). Delfos'a (Akt. Spruijt & Duindam, 2010) göre, iki evde büyüme, gerçek bir kökensizlik anlamına gelir. Delfos'un hipotezine göre boşanmış çocukların gelişiminde düzenli sabit bir ev ve diğer ebeveynle çok düzenli giden bir ilişki çocuk için en yararlısıdır. Birçok çalışma başarılı ortak velayet uygulaması için ebeveynler

arası devam eden güven ve iyi iletişim gibi spesifik ihtiyaçlara gerek olduğunu vurgularlar. Çalışmalar birlikte velayetin yüksek düzey çatışmanın olduğu durumlara uygun olmadığını işaret etmektedir (Spruijt & Duindam, 2010).

Nagel (2006)'e göre, ortak velayet, çocukların çok fazla seyahat etmesini gerektiren, karmaşık planlanan bir durumdur ve ebeveynlerinin beklentisi çocuklar tarafından manipüle edilebilir (ör: harçlıktan, piercing sorununa kadar her şey olabilir). İdeal olan ebeveynlerin nispeten birbirlerine yakın yaşamalarıdır. Bütün aileler ortak fiziksel velayeti devam ettirmeyi başaramamaktadırlar. Ortak fiziksel velayeti devam ettirememedeki hata üzerine Lampe tarafından 1998 tarihinde yapılan bir Hollanda çalışmasında (Akt. Spruijt & Duindam, 2010), bu düzenlemeyi devam ettirebilmek için sabır ve rahatlığın gerektiğini göstermektedir. Ortak velayette yapılan hatalar genellikle eşler arası devam eden çatışma, eşit olmayan görev dağılımı ve finansal meselelerdeki anlaşmazlıklarla ilgilidir.

Boşanma sonrasında ortak velayet düzenlemesiyle büyümenin hem olumlu hem de olumsuz etkileri görülmektedir. Ortak velayet için en önemli şart ebeveynler arasındaki çatışmanın sonlanmasıdır; diğer şartlar ise ebeveynlerin istekli olması ve birbirleriyle iletişim kurabilmeleridir (Spruijt E. & Duindam V. 2010).

2.3 Ebeveynlerin Ortak Velayete Dair Tutumlarını Etkileyen Faktörler

2.3.1 Ailenin Demografik Yapısı

Bauserman (2012) yaptığı çalışmasında ortak velayet alan anne ve babaların her ikisinin de velayetin annede olduğu ailelere göre daha iyi eğitilmiş, gelir düzeyi ve sosyoekonomik

durumları daha yüksek, ayrıca ortak velayet alan annelerin yaşça daha büyük olduğunu; sosyoekonomik durum hariç zaman içerisinde yapılan diğer benzer çalışmalarda da kendi seçimiyle ortak yasal velayet ve ortak fiziksel velayet seçen ebeveynlerin her ikisi de daha iyi eğitim seviyesine ve finansal düzeye sahip olduklarının ortaya konduğunu; ortak velayet alan ailelerin, yüksek eğitim düzeyi ve bütçe ile ilgili olan güçlü kimlik ve sosyal olanaklardan dolayı eşler arası daha düşük çatışma yaşadıklarını ve ortak velayetten daha güçlü tatmin duygusu yaşadıklarını belirtmiştir.

Spruijt E. & Duindam V. (2010) Hollanda'da yaptıkları çalışmada ortak velayeti ağırlıklı olarak yerli Hollandalı ailelerde gördüklerini, bu ailelerin eğitim seviyesinin yüksek olduğunu, ortak velayet altındaki çocukların biraz daha yaşça genç ve erkek çocuklarda biraz daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır.

2.3.2 Aile İçi İlişkiler

Spruijt E. & Duindam V. (2010) boşanma sonrasında ortak velayet kararı alan ailelerin boşanma sürecine geçişte yaşadıkları çatışma seviyesinin en az olduğunu; ancak boşanmış ailelerdeki diğer farklı aile tiplerindeki (baba ile az görüşülen velayetin annede olduğu aileler, baba ile sık görüşülen velayetin annede olduğu aileler, baba aileleri) çatışma düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmediğini belirtmişlerdir.

Bauserman (2012) çalışmasında ortak velayet alan babaların eski eşleriyle olan ilişkileri, velayet almayan babalara göre daha iyi olduğunu; ortak velayet alan annelerin eski eşleriyle olan ilişkileri, tekli velayet alan annelere göre daha iyi olduğunu ortaya koymuştur.

Boşanma sonrası uyumda bir teorik model geliştiren Amato (2000)'a göre (boşanma-stres-uyum modeli) boşanma ve psikolojik uyum arasında tek ebeveynliğin sorumluluğu, kaybolan duygusal güven, eski eş ile devam eden çatışmalar ve ekonomik sıkıntılar gibi birçok stresör bulunmaktadır.

Amato (2000) ve Braver (2005)'e göre boşanmanın ardından ailelerin uyumunu belirleyen en önemli faktörlerden biri velayet tipinin düzenlenip kesinleşmesidir. Kişilerarası ilişki, aile rolleri ve rol karmaşası araştırmalarında, ortak velayet savunucuları, ortak velayet alan ailelerin, velayet almayanlara göre çocuklarıyla daha iyi, sürekli bir ilişki ve bu ilişki de daha fazla tatmin sağladığını belirtmişlerdir. Bu durum daha çok babalar için geçerli olduğunu, çünkü babaların velayeti üzerinde annenin velayet üstünlüğüyle ilgili olabileceği belirtilmiştir. Ortak velayetin zaman içerisinde bölünmesi tek ebeveynlik sorumluluğuna ilişkin streslerin günden güne azalmasında ve çocuk yetiştirme problemlerinde rahatlama getirecektir; çocuk yetiştirme problemleri özellikle tekli velayette annenin üstünlüğü olduğu için daha zordur. Kişiler arası çatışmalara baktığımızda, tekli velayet, boşanmada velayeti bir tarafın kazanıp diğer tarafın kaybetmesi gibi bir algı oluşturarak taraflar arasında çekişmeli ilişkileri teşvik edebilir. Eğer ortak velayet, velayetle ilgili bu görüşü hafifletebilirse, bu alt kişiler arası çatışmalara yansiyabilir ve velayet memnuniyetinin oluşabileceğini düşünmektedirler.

Öngider (2006)'a göre boşanmış annelerin eski eşleriyle çatışma yaşayıp yaşamadığı, çocuklarına karşı ne kadar kabul edici olup olmayacaklarını pek etkilemezken, evli ailelerde annenin eşiyle çatışma yaşayıp yaşamadığı, çocuğuna karşı ne kadar kabul edici olup olmayacağını çok etkilemektedir. Babalar ise eşle çatışma, babanın çocuğuna karşı çok daha reddedici olmasına neden olmakta ve çocuğun baba tarafından reddedilmesine yol açmaktadır.

McIntosh ve Chisholm (2008) yüksek çatışma durumlarında arabuluculuk ve Aile Mahkemesi örnekleri üzerinde (toplam 237 aile) yaptığı iki ayrı çalışmanın bulgularına dayanarak, çocuklarının yararına kullanmak için her ebeveynin sahip olması gereken yeterli duygusal olgunluk seviyesinin; ebeveynlerin çocuğa duygusal yatırımının; ebeveynler arası çatışmanın yönetilebilmesinin; çocuğun diğer ebeveyn ile birlikteyken güvende olduğuna dair ebeveynlerce paylaşılan bir algı ve paylaşılan velayet düzenlemesinin ile çocuğun kendi mutluluğu ya da memnuniyeti dâhil olmak üzere çeşitli psikolojik filtrelerin velayet düzenlemesinde önemli olduğunu belirtmiştir.

2.3.3 Anne Baba Tutumları ve Çocuk İle Görüşme Sıklıkları

Bauserman'e (2012) göre, ortak velayet alan babalar, velayet almayan babalara göre çocuklarına bakım vermektan ve ilişkiyi arttırmaktan daha çok hoşlanmaktadırlar. Çocukla geçirilen zamandaki farklılıklar, önceden var olan babanın çocuğuna olan bağlılığın seviyesini yansıtır olabilmeleriyle birlikte, çocukla daha fazla pozitif yönde ilişkiyi sürdürmek için ortak velayet güçlü bir dayanak oluşturmaktadır.

Ortak yasal velayete sahip olan hem anne hem de babalarla yapılan çalışmaların sonuçları gösteriyor ki ortak velayete sahip babalar, velayet almayan babalara göre çocuk için daha fazla katılımında bulunuyorlar. Ortak velayet (yasal ya da fiziksel velayet olsun), babalar ile çocuklar arasında olumlu etkileşimin devamını kolaylaştırmaktadır ve önceden var olan bağlılığın etkisiyle babanın velayetteki rolünün çözümünde etkilidir (Arditti & Keith, 1993).

Spruijt E. & Duindam V. (2010) ortak velayet ve tekli velayet düzenlemesini tercih eden ailelerdeki çocuğun ebeveyne bağlanması arasındaki farklılığa bakmışlardır. Ortak velayet ailelerinde her iki ebeveyn ile kurulan ilişki, evli ailelerle aynı düzeyde güçlü olduğu ve baba ile düzenli ilişki kurulan anne ailelerinden bir parça daha güçlü olduğu, çocuk ebeveyn ilişkisinin az olduğu durumlarda bağlanma skorlarının daha düşük olduğunu; ayrıca anneye bağlılığın aile tiplerine göre farklılık gösterdiğini, sadece, çocuğun babasıyla yaşadığı durumda anneye bağlılığın daha az olduğu, çocuğun anne ile yaşadığı durumlarda babaya bağlılığının zayıf olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu veriler çocuğun yaşadığı ebeveyni ile daha sağlıklı bir bağ kuracağı beklentilerini doğruladığı düşünülmektedir.

Baba yokluğu üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, boşanma, ayrılık veya hiç evlenmemiş aileler (fakat baba ölümü yok) nedeniyle düzenli olarak babasıyla ilişki içerisinde büyümeyen çocuklar, birlikte yaşayan ailelerin eş değer çocuklarıyla karşılaştırıldığında çeşitli durumlarda daha az uyum gösterdikleri ortaya konmuştur (Bauserman 2012; East, Jackson & O'Brien 2006).

Tekli - baba ailelerinin ergenler için birçok risk taşıdığı yapılan çalışmalarda görülmektedir (Amato 2000; Breivik & Olweus, 2006). Bu ailelerde birçok dışa vuran problemler gözlemlenmektedir. Tekli-baba ailelerinin finansal sorunları daha az olmasına rağmen tekli babalar, çocuklarını gözlemlemeye daha az eğilimlidir ve annelerle karşılaştırıldığında çocuklarının arkadaşlarıyla ve okuluyla daha az ilgilenirler. Bu daha az ilgili ebeveyn tutumu, anti sosyal davranış riskini arttırabilir ve ergenler tarafından kullanılabilir (Breivik & Olweus, 2006). Diğer taraftan Breivik ve Olweus, tekli baba seçiminin negatif etkilerini gözlemlemişlerdir; baba ailelerinde yaşayan çocukların diğer çocuklara göre daha fazla problemlili olduklarını gözlemlemişlerdir.

Gelişimsel bakış açısıyla, bazı araştırmalar çocukların gece bakımının düzenli paylaşımının, ebeveynler arasında daha yakın ve daha kalıcı ebeveyn-çocuk ilişkileri geliştirdiğini göstermektedir (Lamb, Sternberg, & Thompson, 1997; Maccoby & Mnookin, 1992). Kelly ve Lamb (2000) Paylaşılan zamanların, genç çocukların ebeveynleriyle olan bağlarının güçlenmesini teşvik ettiği görüşünü desteklemektedirler.

2.3.4 Çocuğun Psikopatolojisi

Spruijt E. & Duindam V. (2010) ortak velayet durumlarındaki çocukların ruhsal olarak iyi olma halini, boşanmadan sonraki diğer aile tiplerindeki (evli aileler, baba ile az görüşülen velayetin annede olduğu aileler, baba ile sık görüşülen velayetin annede olduğu aileler, baba aileleri) çocuklarla ve ebeveynlerle karşılaştırdığında genel skorların biraz daha iyi olduğunu fakat anlamlı bir farklılık bulunmadığını, ortak velayet olan aile üyelerinin skorları önemli ölçüde bir fark olmamasına rağmen velayetin annede olduğu baba ile daha düzenli görüşüldüğü ailelere göre nispeten daha iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Kaltenborn ve Lempp (1998) Almanya'da 60 çocuğun psikolojik ve psikiyatrik analizi yapmışlar. Çocuk ile anne veya baba ilişkisinin doğru tercihleri, annenin psikolojik problemleri, ebeveynlik kapasitesinin azalması, mevcut konut durumu ve çocuğun cinsiyetine önemli ölçüde bağlıdır. Eğer annede psikolojik problem varsa veya ebeveynlik kapasitesi azaldıysa, birlikte ortak konutta yaşadığı (anne veya babası) ve aynı cinsiyetteki ebeveynindense babasını tercih ettikleri görülmektedir.

Spruijt E. & Duindam V. (2010) Korku, depresyon duyguları ve direk ve indirek agresyonun ortak velayet durumunda yaşayan çocuklarda, diğer boşanmış çocukların ailelerin çocuklarından daha kötü olmadığını, çocukların akademik sonuçlarının aile durumuna göre (evli aileler, baba ile az görüşülen velayetin annede olduğu aileler, baba ile sık görüşülen velayetin annede olduğu aileler, baba aileleri, ortak velayet) farklılık göstermediklerini belirtmişlerdir.

Çalışmalar gösteriyor ki ortak yasal veya ortak fiziksel velayetin verildiği durumlarda boşanmış ailenin çocukları ve ergenleri, tekli velayetin verildiklerine göre çok çeşitli davranışsal ve psikolojik önlemler yelpazesine daha iyi uyum göstermektedirler (Bauserman, 2002).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, betimsel tarama modeline uygun tarzda bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modeline göre araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Betimsel tarama modelleri ise bir konudaki mevcut durumu araştırmayı ve belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2005).

Bu çalışmada betimsel tarama modelinin seçilmesinin sebebi var olan durumun olduğu gibi betimlenmek istenmesidir. Çalışmada Türk toplumunun boşanma sürecinde ortak velayet kavramına bakış açısının ve bu durumun aile içerisindeki bireyler arasındaki ilişkilere, anne baba tutumlarına ve demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenecektir.

3.2 Örneklem

2013-2014 yılında İstanbul İlinde yaşayan Aile Mahkemelerine boşanma amacıyla başvuran anlaşmalı ve/veya çekişmeli boşanma davaları devam eden, müşterek çocukları bulunan aileler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

İstanbul İli Anadolu Adliyesi Aile Mahkemelerinde 2013-2014 yılında anlaşmalı boşanma (30 çift karı- koca) ve çekişmeli boşanma (30 çift karı- koca) davaları devam eden 18 yaşını

doldurmamış en az bir müşterek çocukları bulunan toplam 60 aile (karı- koca) çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya müşterek çocukları bulunan boşanma davaları devam eden aile bireyleri (karı- koca) gönüllülük esasına dayanılarak çalışmaya katılmışlardır.

3.3 Gereçler

Çalışmada kullanılan gereçlerden ilki araştırmacı tarafından katılımcıların genel özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan Demografik Veri Formu'dur. Çalışmada kullanılan gereçlerden ikincisi araştırmacı tarafından boşanma aşamasında olan çiftlerin ortak velayete dair görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Ortak Velayete Bakış Açısı Anketi kullanılmıştır. Üçüncüsü karı-koca arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Aile Değerlendirme Ölçeği ve dördüncü olarak çiftlerin çocuklarına yönelik anne baba tutumları belirlemeye yönelik Anne- Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Demografik Veri Formu

Boşanma aşamasındaki çiftlerin sahip olduğu bazı demografik özellikleri (katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim – gelir düzeyi, meslek, evlilik durumu, evliliğin süresi, ayrılık dönemi süresi, çocuğun cinsiyeti, sayısı, yaşı, çiftin ayrılık döneminde çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni, diğer ebeveyni ile görüşme sıklığı) belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur (Bkz. Ek 1).

Katılımcıların özel bilgilerinin sorulması nedeniyle bilgileri doğru vermeme ya da sosyal arzulanırlığa uygun cevaplar verme ihtimallerinin çalışmanın geçerliliğini etkilememesi amacıyla, katılımcılardan isim ya da kimliklerini belirten bir ibare koymamaları istenmiş, bunun yerine veriler numara ve harf ile kodlanmıştır.

3.4.2. Ortak Velayete Bakış Açısı Anketi

Ortak Velayete Bakış Açısı Anketi (Bkz. Ek 2) araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Anketteki maddeler Türk Medeni Kanununun 340. Maddesinde belirtilen velayetin kapsamını oluşturan unsurlardan yola çıkılarak bireylerin boşanma sonrasında ortak velayete dair görüşlerini ortaya çıkaracak şekilde oluşturulmuştur.

Katılımcılara her bir velayet unsuru için sunulan dört seçenek (velayet kimde ise, velayet babada olsa bile annede, velayet annede olsa bile babada, hem anne hem de baba ortak olarak) belirtilmiş ve her bir seçenek için sunulan dört farklı katılım derecesinden (aynen katılıyorum, büyük ölçüde katılıyorum, biraz katılıyorum ve hiç katılmıyorum) birini işaretlemeleri istenmiştir.

3.4.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları (Parental Attitude Research Instrument -PARI) Ölçeği

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, 1978'den günümüze pek çok araştırmada kullanılmış, geçerliliği ve güvenilirliği kabul edilebilir düzeyde bir ölçme aracı olması nedeniyle araştırmamızda ana baba tutumlarını ölçme amacıyla kullanılmıştır. Eşler arasındaki çatışmayı ölçmek için Aile Değerlendirme Ölçeği kullanılacağı için bu ölçeğin Geçimsizlik alt boyutu değerlendirmeye alınmamıştır.

1958 yılında ABD'de Schaefer ve Bell tarafından geliştirilen Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin (Parental Attitude Research Instrument- PARI), ülkemize uyarlanması için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ilk olarak Güney Le Compte, Ayhan Le Compte ve Serap Özer (1978) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçekteki ifade sayısı 60'a indirilmiş ve 3 hafta ile yapılan test-tekrar test yöntemiyle güvenilirlik katsayıları .58 ve .88 olarak bulunmuştur. Alfa güvenilirlik katsayısı ise .64 olarak saptanan ölçeğin iç tutarlılığının araştırmanın amacına yönelik olarak yüksek olduğu kanaatine verilmiştir. Kavramsal geçerlilik için yapılan faktör analizinde ölçek beş faktöre ayrılmıştır. Korelasyon katsayıları II. Faktörde .59 ve V. faktörde .90 ve tanımlanan beş alt ölçekte r'nin medyanı .81 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırmada kullanılmış olan, kısaltılmış formu 60 madde içermekte ve 5 faktörden oluşmaktadır. Maddelerde olumlu ve olumsuz ifadeler bulunmaktadır. Ölçekte her boyuta ait maddeler karışık bir sırayla verilmiştir. 4'lü likert tipli olan ölçekte her madde için "hiç uygun bulmuyorum", "biraz uygun buluyorum", "oldukça uygun buluyorum" ve "çok uygun buluyorum" şıklarından birinin seçilmesi ve işaretlenmesi istenir. Maddelere verilen "hiç

uygun bulmuyorum” yanıtına “1” puan, diğerlerine sırasıyla “2”, “3” ve “4” puan verilir. Ancak 2, 22. ve 44. maddelere verilen yanıtlar tersine puanlanır. Yani 1 puanlık yanıt “4” puan, 2 puanlık yanıt “3”, 3 puanlık yanıt “2” puan, 4 puanlık yanıt “1” puan verilir. Her boyutun temsil ettiği alt test için ayrı puan elde edilir, toplam puanlama yapılmamaktadır. Alt boyuttan alınan puanın yüksek olması o boyutun yansıttığı tutumun onaylandığını gösterir. 1., 2. ve 5. boyutlar ana-baba tutumlarını doğrudan; 3. ve 4. boyutlar ise aile içi ve eşler arası ilişkiyi ele alarak çocuğu dolaylı yoldan etkileyen faktörleri içermektedir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği'nin (PARI) alt ölçekleri şöyledir:

- **Aşırı Koruyucu Annelik Boyutu:** Bu boyut annelerdeki aşırı kontrol, müdahalecilik çocuktan faal, çalışkan ve bağımlı olmasını isteme, annenin son derece fedakâr olması ve çocuğun da bunu anlaması gerektiğine inanma gibi özellikleri kapsamaktadır. Annenin çocuğa zorla müdahalesini, çocuğun anne babasına bağımlılığını ölçer. 16 item tarafından ölçülen bu boyutun itemleri şunlardır: 1, 3, 4, 7, 11, 12, 14, 26, 27, 28, 32, 34, 36, 46, 51, 57. En düşük puan 16, en yüksek puan 64'tür. Yüksek puan alınması olumsuz olarak değerlendirilir.
- **Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma Boyutu:** Bu boyut; çocuğa eşit haklar tanımak, fikirlerini açıkça belirtmesini desteklemek, onunla arkadaşlık etmek ve birçok şeyi paylaşmak gibi konuları kapsamaktadır. Anne babanın cesaret verici yaklaşımlarını ve paylaşımını ölçer. 9 itemden oluşur, bunlar 2, 13, 18, 22, 29, 37, 44, 45, 59 numaralı itemlerdir. En düşük puan 9, en yüksek puan 36'dır. Yüksek puan alınması olumlu olarak değerlendirilir.
- **Ev Kadınlığını Reddetme Boyutu:** Kadının kendi annesine ya da başkaların bağımlılığı, çocuklarla bir arada uzun süre kalmaktan hoşlanmama, sinirlilik, yeni doğan bebeğin bakımından ürkmek gibi konuları kapsamaktadır. Evde sessiz olan

kadının mutsuzluk durumunu, ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili doyumsuzluğunu ölçer. 13 item tarafından ölçülen bu özelliklerin item numaraları 6, 9, 16, 17, 21, 23, 31, 38, 41, 42, 49, 52, 55'dir. En düşük puan 13, en yüksek puan 52'dir. Yüksek puan alınması olumsuz olarak değerlendirilir.

- Geçimsizlik (Aile İçi Çatışma) Boyutu: Karı-koca arasındaki geçimsizliğin çocuk yetiştirmedeki rolü; eşin düşüncesizliğini ve anneye yardımcı olmayışı gibi konuları kapsayan boyut 8, 19, 33, 40, 48 ve 54 nolu 6 itemi içermektedir. En düşük puan 6, en yüksek puan 24'tür. Yüksek puan alınması olumsuz olarak değerlendirilir.
- Baskı ve Disiplin Boyutu: Yukarıdaki 4 boyut ile belirgin bir korelasyon göstermeyen ve kendi aralarında korelasyon gösteren bazı itemler birleştirilerek bunlardan da bir puan elde edilmiştir. Olumsuz çocuk yetiştirme tutumuna işaret eden, saldırganlığı ve cinsel davranışı bastırma, sıkı disipline inanma, çocuğu zorlama ve anne-babanın mutlak hâkimiyetine inanma gibi konuları kapsayan boyut 16 itemden oluşur. İtem numaraları: 5, 10, 15, 20, 24, 25, 30, 35, 39, 43, 47, 50, 53, 56, 58, 60'dır. En düşük puan 16, en yüksek puan 64'tür. Yüksek puan alınması olumsuz olarak değerlendirilir.

Görüldüğü gibi beş farklı boyutu oluşturan itemler 60 itemlik ölçek içinde karışık olarak dağılmışlardır. Böylece, ölçeği değerlendirenlerin değişik boyutlar hakkında bir tahmin yapması imkânsız olmaktadır (Öner,1997).

3.4.4. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ; Mc Master Family Assessment Device, FAD)

Aile Değerlendirme Ölçeği 1983'te Amerika Birleşik Devletlerinde Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesi tarafından ailenin, işlevlerini yerine getirip getirmediği konusunda genel bir

değerlendirme yapmak ve sorun alanlarını ortaya çıkarmak amacıyla Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiştir ve Türkçeye uyarlama çalışması Bulut (1990) tarafından yapılmıştır.

Toplam 60 maddeden oluşan ölçeğin 7 alt ölçeği vardır. Bunlar: Problem Çözme, İletişim, Roller, Duygusal Tepki Verebilme, Gereken İlgiyi Gösterme, Davranış Kontrolü ve Genel İşlevleri içermektedir. Ölçek, "Aynen katılıyorum" 1 puan ile "Hiç katılmıyorum" 4 puan arasında değişen 4 seçenek üzerinden puanlanmaktadır. On iki yaş üzerindeki tüm aile üyelerine aile işlevlerini değerlendirmek amacıyla uygulanabilmektedir. Ölçeği oluşturan maddelerde iki tür ifade bulunmaktadır. Bunlar sağlıklılık ve sağlıksızlık gösteren ifadelerdir. Bazı maddelerde "Aynen katılıyorum" seçeneği sağlıklı aile işlevlerini gösterdiği halde, diğerlerinde "Hiç katılmıyorum" seçeneği sağlıksızlık göstergesi olmaktadır.

Ölçek puanları 1.00 (sağlıklı) ile 4.00 (sağlıksız) arasında değişmektedir. Görgül çalışmalar sürmekle birlikte genel olarak 2.00'nin üzerindeki puan ortalamalarının aile işlevlerinde sağlıksızlığa doğru bir gidişin göstergesi olduğu kabul edilmektedir. Ölçeğin Türkçe Formunun test-tekrar test güvenilirliği 0.62 ve 0.90 olarak saptanmıştır. İç tutarlılık değerleri ise 0.38 ve 0.86 olarak belirlenmiştir (Bulut, 1990).

Aile Değerlendirme Ölçeği'nin alt ölçekleri şöyledir:

- Problem Çözme: Problem çözme, ailenin etkili bir şekilde işlevlerini yerine getirebileceği düzeyde maddi ve manevi sorunlarını çözebilme becerisi olarak açıklanmaktadır. Sorunun ortaya çıkışından, çözümlenmesine kadar olan dönemi kapsar (Bulut, 1990).

- İletişim: İletişim, aile üyeleri arasındaki bilgi alışverişi biçiminde tanımlanmaktadır. Burada ailenin etkili bir iletişim içinde olup olmadığı ölçülmek istenmektedir. Bu nedenle üyeler arası sözlü iletişimin içeriğinin açık olup olmadığı, kişilerin söylemek istediklerini doğrudan doğruya ifade edip edemedikleri üzerinde durulmaktadır. Etkili iletişim, açık ve dolaysız olmalıdır (Bulut, 1990).
- Roller: Roller, ailenin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan davranış kalıplarıdır. Görevlerin belirgin ve eşit olarak üyelere dağılımı ile görevlerin aile üyeleri tarafından sorumlu bir şekilde yerine getirilip getirilmemesini de içermektedir. Bu konuda işlevsel aile, çocukların ve ebeveynin bakımı, beslenme ve gelişmesini sağlayacak şekilde rollerini belirlemiş olan ailedir. İşlevler, para-sağlık gibi konularda kural koymayı ve karar vermeyi gerektirir (Bulut, 1990).
- Duygusal Tepki Verebilme: Aile üyelerinin her türlü uyaranlar karşısında en uygun tepkiyi göstermesi anlamına gelmektedir. Burada sevgi, mutluluk, neşe gibi ferahlık ifade eden duyguların yanında; kızgınlık, üzüntü, korku gibi baskı yaratan durumlar da bu boyutun içinde yer almaktadır. Bir başka deyişle bu işlevini yerine getirebilen bir ailede aile üyeleri her türlü duygularını ağırlıklı bir şekilde sözle veya hareketlerle ifade edebilirler (Bulut, 1990).
- Gereken İlgiyi Gösterme: Aile üyelerinin birbirlerine gösterdiği ilgi, bakım ve sevgiyi içerir. En sağlıklı aileler, birbirleriyle orta derecede ilgilenirler. Az veya çok ilgilenen aileler, bu konudaki işlevini yeterince yerine getiremiyorlar demektir. Çok ilgilenme, aile üyelerinin birbirlerine fazla bağımlı olduğunun, az ilgilenme ise birbirlerine az sevgi ve ilgi gösterdiklerinin belirleyicisidir (Bulut, 1990).
- Davranış Kontrolü: Davranış kontrolü, aile üyelerinin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama biçimidir. Bu alt boyutta psikolojik ve sosyal tehlike karşısındaki

davranışlar değerlendirilir. Ayrıca kontrolün esnek, katı, serbest ve düzensiz olusu da bu alt boyutta ele alınmaktadır (Bulut,1990).

- Genel Fonksiyonlar: Bu boyut, daha önce bahsedilen altı boyutu da kapsayacak şekilde bilgi toplamayı amaçlamaktadır ve 12 maddeden oluşmaktadır (Bulut, 1990).

3.4.5 Uygulama ve Yönerge

İstanbul İli Anadolu Adliyesi'ne boşanma davasına katılmak veya Sosyal Çalışma Görevlisi ile görüşmek üzere Anadolu Adliyesine gelen bireylere yapılan çalışmanın amacı anlatılmıştır.

Uygulama öncesinde katılımcılara verilen sözlü yönerge şöyledir: “Boşanma sürecindeki bireylerin ortak velayete bakış açısı konulu doktora tez çalışmasına katılmak ister misiniz? Tez çalışması kapsamında size doldurmanız için bazı formlar sunacağım. Bu formlara şahsi bilgilerinizi (isim, soyad, dosya numarası...) yazmanızı istemeyeceğim. Bu çalışma kapsamında doldurduğunuz formların sizin boşanma sürecinizle ilgisi yoktur ve mahkeme dosyanıza yansımayacaktır, çalışma verileri bireysel olarak değerlendirilmeyecektir”.

Çalışmanın amacı anlatıldıktan sonra gönüllülük esasına dayanarak katılımcıların çalışmaya katılma isteminde bulunmaları durumunda katılımcılara araştırmada kullanılan ölçekler ve formlar doldurulmak üzere sunulmuştur. Ölçekler ve formlar katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Uygulama esnasında katılımcılardan gelebilecek sorular için tez çalışmacısı da katılımcıyla birlikte aynı odada bulunmuştur. Formları yarım bırakıp doldurmak istemeyen katılımcılar, katılım için zorlanmamıştır. Eşlerden bir tanesinin çalışmayı reddetmesi veya yarım bırakması durumunda diğer eşin formları da çalışma verilerinin dışında tutulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmadan elde edilen verilerin SPSS 19 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı) ile analiz edilmiştir. Verilerin frekans ve yüzdelik dağılımının tespit etmek için tanımlayıcı istatistik yöntemleri, kategorik değişkenlerin bir biriyle ilişkililiğini değerlendirmek için Ki Kare testi, üçlü grup analizlerinde Kruskal Wallis, ve ikili grup testlerinde Mann Whitney U testleri kullanılmış, anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır.

Bulgular 7 bölümde sunulmuştur. Birinci bölümde örneklemin sosyodemografik özellikleri, ikinci bölümde katılımcıların bazı sosyodemografik özelliklerine göre müşterek velayete ilişkin bakış açıları, üçüncü bölümde katılımcıların cinsiyetlerine göre müşterek velayete ilişkin bakış açıları, dördüncü bölümde katılımcıların sosyoekonomik ve sosyokültürel durumlarına göre müşterek velayete bakış açıları, beşinci bölümde boşanma türüne göre müşterek velayete bakış açıları, altıncı bölümde katılımcıların aile değerlendirme ölçeği puanlarının müşterek velayete bakış açısı ilişkisi ve son olarak yedinci bölümde anne baba tutumları ölçeği puanlarının müşterek velayete bakış açısına ilişkin bulgular sunulmuştur.

4.1. Sosyo – Demografik Özellikleri

Çalışmayan katılanların sosyodemografik özellikleri betimsel istatistik kullanılarak hesaplanmış, elde edilen frekans ve yüzde değerleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo I. Katılımcıların demografik yapısı

		Cinsiyet	
	N		%
Kadın	60		50
Erkek	60		50
		Eğitim Düzeyi	
	N		%
İlköğretim terk	7		6
İlköğretim	44		37
Lise	44		37
Lisans	22		18
Yüksek lisans ve üzeri	3		2
		Yaş	
	N		%
18-29 yaş	24		20
30-49 yaş	81		67,5
50-64 yaş	15		12,5
		Gelir Düzeyi	
	N		%
Gelir yok	29		24
Asgari ücret	16		14
1000-2000TL	42		35
2000-3000 TL	24		20
3000 ve üzeri	9		7
		Evlilik Süresi	
	N		%
1-5 yıl	36		30
6-10 yıl	22		18
11-19 yıl	36		30
20 yıl ve üzeri	26		22
		Evlilik Durumu	
	N		%
İlk Evlilik	102		85
İkinci Evlilik	14		12
Üçüncü ve üzeri Evlilik	4		3
		Çocuk Yaşı	
	N		%
0-3 yaş	25		21
4-6 yaş	17		14
7-14 yaş	46		38
15-18 yaş	32		27
		Çocuk Sayısı	
	N		%
Tek çocuk	70		58
İki çocuk	35		29
Üç ve üzeri	15		13
		Meslek	
	N		%
Ev hanımı	30		25
İşsiz	6		5
İşveren	14		12
Kamu kuruluşunda çalışıyor	9		7
Özel sektörde çalışıyor	61		51

Çalışmaya 60 kadın 60 erkek olmak üzere toplam 120 kişi katılmıştır. Katılımcıların 7'si (%6) ilköğretim terk, 44'ü (%37) ilköğretim ve lise, 22'si (%18) lisans ve 3'ü (%2) yüksek lisans

mezunudur. 29'unun (%24) geliri yokken, 16'sının (%14) asgari ücretli, 42'sinin (%35) geliri 1000-2000 lira arası, 24'ünün (%20) 2000-3000 lira arası ve 9'unun (%7) geliri 3000 lira ve üzeridir. 24'ünün (%20) 18-29 arasında, 81'inin (%67.5) 30-49 ve 15'inin (%12.5) yaşı 50-64 arasındadır. 36'sının (%30) evlilik süresi 1-5 yıl arasında, 22'sinin (%18) 6-10 yıl arasında, 36'sının (%30) 11-19 yıl arasında, ve 26'sının (%22) evlilik süresi 20 yıl ve üzerindedir. 102'sinin (%85) ilk evliliği, 14'ünün (%12) ikinci evliliği ve 4'ünün (%3) üçüncü ve üzeri evliliğidir. 70'i (%58) tek çocuk sahibiyken, 35'i(%29) iki çocuk ve 15'i (%13) üç ve üzeri çocuğa sahiptir. 25'inin (%21) 0-3 yaş arasında çocuğu varken, 17'sinin (%14) 4-6 yaş arasında, 46'sının (%38) 7-14 yaş arasında ve 32'sinin (%27) 15-18 yaş arasında çocuğu vardır. 30'u (%25) ev hanımıyken, 6'si (%5) işsiz, 14'ü (%12) işveren, 9'u (%7) kamu kuruluşundan çalışan ve 61'i (%51) özel sektörde çalışandır (Tablo I).

4.2. Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklerine Göre Müşterek Velayete Bakış Açıları

Katılımcıların yaşı, evlilik süresi, evlilik durumu, ayrı yaşama süresi, çocuklarının yaşı, cinsiyeti, sayısı, çocuğun ayrı ebeveynle görüşme sıklığı, ayrılık döneminde kiminle kaldığı, annenin mesleği değişkenlerini içeren sosyodemografik özelliklerine göre müşterek velayete ilişkin bakış açıları ilişkisi Ki kare testi ile analiz edilmiş, sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo II. Katılımcıların müşterek velayete bakış açılarının yaşlarına göre dağılımı

		Yaş						Sd	X ²	P
		18-29 yaş		30-49 yaş		50-64 yaş				
		N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Ayten katılıyorum	11	46	46	57	3	20	6	20.07	.003
	Büyük ölçüde katılıyorum	8	33	13	16	1	7			
	Biraz katılıyorum	4	17	21	26	9	60			
	Hiç katılmıyorum	1	4	1	1	2	13			
Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	17	71	32	40	6	40	4	8.90	.064
	Baba	2	8	14	17	1	7			
	Ortak	5	21	35	43	8	53			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Ayten katılıyorum	7	29	13	16	1	7	6	10.73	.097
	Büyük ölçüde katılıyorum	2	8	3	4	0	0			
	Biraz katılıyorum	4	17	7	9	0	0			
	Hiç katılmıyorum	11	46	58	71	14	93			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Ayten katılıyorum	7	29	15	18	2	13	6	6.83	.338
	Büyük ölçüde katılıyorum	2	8	7	9	0	0			
	Biraz katılıyorum	7	29	13	16	4	27			
	Hiç katılmıyorum	8	34	46	57	9	60			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Ayten katılıyorum	12	50	31	38	6	40	6	3.80	.703
	Büyük ölçüde katılıyorum	1	4	5	6	0	0			
	Biraz katılıyorum	2	8	6	8	0	0			
	Hiç katılmıyorum	9	38	39	48	9	60			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Ayten katılıyorum	7	30	15	18	1	7	6	7.33	.291
	Büyük ölçüde katılıyorum	0	0	3	4	0	0			
	Biraz katılıyorum	3	12	7	9	0	0			
	Hiç katılmıyorum	14	58	56	69	14	93			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Ayten katılıyorum	5	21	13	16	1	7	6	7.32	.292
	Büyük ölçüde katılıyorum	1	4	3	4	0	0			
	Biraz katılıyorum	4	17	5	6	0	0			
	Hiç katılmıyorum	14	58	60	74	14	93			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Ayten katılıyorum	7	29	12	15	1	7	6	8.12	.229
	Büyük ölçüde katılıyorum	0	0	2	2	0	0			
	Biraz katılıyorum	3	13	5	6	0	0			
	Hiç katılmıyorum	14	58	62	77	14	93			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Ayten katılıyorum	10	42	27	33	6	40	6	5.77	.449
	Büyük ölçüde katılıyorum	2	8	8	10	4	27			
	Biraz katılıyorum	2	8	6	8	0	0			
	Hiç katılmıyorum	10	42	40	49	5	33			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Ayten katılıyorum	7	29	17	21	5	33	6	6.31	.390
	Büyük ölçüde katılıyorum	0	0	4	5	0	0			
	Biraz katılıyorum	4	17	7	9	0	0			
	Hiç katılmıyorum	13	54	53	65	10	67			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Ayten katılıyorum	7	29	12	15	5	33	6	8.28	.218
	Büyük ölçüde katılıyorum	0	0	3	4	0	0			
	Biraz katılıyorum	4	17	8	10	0	0			
	Hiç katılmıyorum	13	54	58	71	10	67			

Katılımcıların MK 336' ya ($X^2(Sd=6, n=120)=20.07, p<.05$) ilişkin görüşlerinin anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Üç grup içerisinde 30-49 yaş aralığında olanların %

57'sinin ve 18-29 yaş Aralığındakilerin % 46'sının MK 336'ya aynen katıldığı; 50-64 yaş aralığındakilerin %60'ının biraz katıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo.2) MK 336'ya katılım maddesi dışında kalan maddelerde katılımcılarının yaşlarına göre görüşlerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo II.).

Tablo III. Katılımcıların evlilik sürelerine göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Evlilik Süresi								Sd	X ²	P
		1-5 yıl		6-10 yıl		11-19 yıl		20 yıl ve üzeri				
		N	%	N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	15	42	12	54	21	58	12	46	9	16.89	.51
	B. ölçüde katılıyorum	12	33	6	28	3	8	1	4			
	Biraz katılıyorum	8	22	4	18	11	31	11	42			
	Hiç katılmıyorum	1	3	0	0	1	3	2	8			
Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	21	58	8	36	16	44.5	10	38	6	15.97	.014
	Baba	4	11	8	36	4	11	1	4			
	Ortak	11	31	6	28	16	44.5	15	58			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	5	14	6	27	6	17	4	15	9	8.24	.510
	Annede olsa bile baba	3	8	0	0	2	6	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	14	1	5	4	11	1	4			
	Anne- baba ortak	23	64	15	68	24	66	21	81			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	6	17	4	18	8	22	6	23	9	6.05	.735
	Annede olsa bile baba	4	11	3	14	2	6	0	0			
	Babada olsa bile anne	9	25	4	18	5	14	6	23			
	Anne- baba ortak	17	47	11	50	21	58	14	54			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	14	39	11	50	14	39	10	38	9	10.96	.279
	Annede olsa bile baba	5	14	0	0	1	3	0	0			
	Babada olsa bile anne	3	8	1	4	3	8	1	4			
	Anne- baba ortak	14	39	10	46	18	50	15	58			
Çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	5	14	6	27	9	25	3	11	9	6.108	.729
	Annede olsa bile baba	1	3	1	4	1	3	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	11	2	9	3	8	1	4			
	Anne- baba ortak	26	72	13	60	23	64	22	85			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	4	11	4	18	8	22	3	11	9	11.30	.255
	Annede olsa bile baba	2	6	2	9	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	14	0	0	3	8	1	4			
	Anne- baba ortak	25	69	16	73	25	70	22	85			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	5	14	6	27	6	17	3	11	9	7.94	.540
	Annede olsa bile baba	1	3	1	5	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	11	0	0	3	8	1	4			
	Anne- baba ortak	26	72	15	68	27	75	22	85			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	10	28	9	41	13	36	11	36	9	7.19	.617
	Annede olsa bile baba	6	17	1	5	3	8	4	12			
	Babada olsa bile anne	3	8	0	0	4	11	1	7			
	Anne- baba ortak	17	47	12	54	16	45	10	47			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	8	22	5	23	9	35	7	27	9	4.43	.881
	Annede olsa bile baba	2	6	1	4.5	1	3	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	14	1	4.5	4	11	1	4			
	Anne- baba ortak	21	58	15	68	22	61	18	69			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	7	19	4	18	7	19	6	23	9	2.77	.973
	Annede olsa bile baba	1	3	1	4.5	1	3	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	14	1	4.5	4	11	2	8			
	Anne- baba ortak	23	64	16	73	24	67	18	69			

Katılımcıların boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmesi gerektiğine yönelik görüşlerinin anlamlı olarak farklılık gösterdiği ($X^2(Sd=6, n=120)=15.97, p<.05$), bunun dışında kalan maddelerde evlilik sürelerine göre görüşlerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Evlilik süresi 20 ve üstü olan katılımcıların %58'inin, 11-19 yıl arasında olanların %44.5'inin, 1-5 yıl arası olanların %31'inin, ve son olarak da evlilik süresi 6-10 yıl arasında olan katılımcıların %28'inin boşanma durumundan çocuğun velayetinin anne ve babaya ortak verilmesi yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Tablo. III).

Tablo IV. Katılımcıların evlilik durumlarına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Evlilik durumu						Sd	X ²	P
		İlk evlilik		İkinci evlilik		Üçüncü ve üzeri evlilik				
		N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	53	52	5	36	2	50	6	7.56	.256
	Büyük ölçüde katılıyorum	15	15	5	36	2	50			
	Biraz katılıyorum	30	29	4	28	0	0			
	Hiç katılmıyorum	4	4	0	0	0	0			
Boşanma durumunda velayet kime verilmeli	Anne	49	48	4	29	2	50	4	4.35	.360
	Baba	15	15	1	7	1	25			
	Ortak	38	37	9	64	1	25			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	18	18	2	14	1	25	6	4.32	.634
	Annede olsa bile babanın	5	5	0	0	0	0			
	Babada olsa bile annenin	10	10	0	0	1	25			
	Anne- baba ortak	69	67	12	86	2	50			
Anne hamileyken boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	21	20	1	7	2	50	6	12.17	.058
	Annede olsa bile babanın	8	8	0	0	1	25			
	Babada olsa bile annenin	22	22	1	7	1	25			
	Anne- baba ortak	51	50	12	86	0	0			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	40	39	7	50	2	50	6	4.26	.641
	Annede olsa bile babanın	5	5	1	7	0	0			
	Babada olsa bile annenin	7	7	0	0	1	25			
	Anne- baba ortak	50	49	6	43	1	25			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	20	20	1	7	2	50	6	8.34	.214
	Annede olsa bile babanın	3	3	0	0	0	0			
	Babada olsa bile annenin	9	9	0	0	1	25			
	Anne- baba ortak	70	68	13	93	1	25			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	17	17	0	0	2	50	6	15.62	.016
	Annede olsa bile babanın	3	3	0	0	1	25			
	Babada olsa bile annenin	9	9	0	0	0	0			
	Anne- baba ortak	73	71	14	100	1	25			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	16	16	1	7	3	75	6	27.59	.000
	Annede olsa bile babanın	1	1	0	0	1	25			
	Babada olsa bile annenin	8	8	0	0	0	0			
	Anne- baba ortak	77	75	13	93	0	0			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	38	37	2	14	3	75	6	9.66	.140
	Annede olsa bile babanın	11	11	2	14	1	25			
	Babada olsa bile annenin	8	8	0	0	0	0			
	Anne- baba ortak	45	44	10	72	0	25			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	24	23	3	21	2	50	6	5.74	.453
	Annede olsa bile babanın	4	4	0	0	0	0			
	Babada olsa bile annenin	10	10	0	0	1	25			
	Anne- baba ortak	64	63	11	79	1	25			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	20	20	3	21	1	25	6	3.41	.756
	Annede olsa bile babanın	3	3	0	0	0	0			
	Babada olsa bile annenin	11	11	0	0	1	25			
	Anne- baba ortak	68	66	11	79	2	50			

Katılımcıların çocuğun dini eğitimine ($X^2(Sd=6, n=120)= 15.62, p<.05$) ve mesleki eğitimine ($X^2(Sd=6, n=120)= 27.59, p<.01$) kimin karar vermesi gerektiğine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık olduğu geri kalan maddelere ilişkin görüşlerinde ise anlamlı farklılıklar bulunmadığı tespit edilmiştir. Çocuğun dini eğitimini kimin vermesi gerektiğine konusunda İkinci evliliklerini yapanların hepsi anne babanın ortak hakka sahip olması yönünde karar verirken, bu oran birinci evliliklerinde yapanlarda %73 ve üçüncü evliliklerini yapanlarda da %25'dir. Çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine ilişkin görüşlere bakıldığında da benzer şekilde ikinci evliliklerini yapanların %93'ünün anne ve baba ortak

hakka sahip olmalı şeklinde görüş bildirdiği, birinci evliliklerini yapanların %77'sinin aynı doğrultuda görüş bildirdiği, üçüncü evliliklerini yapanların ise hiç birinin ortak hakka ilişkin görüş bildirmedikleri bulunmuştur (Tablo. IV).

Tablo V. Katılımcıların ayrı yaşama sürelerine göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Ayrı yaşama süresi								Sd	X ²	P
		1 yıldan az		1-3 yıl		3 yıldan fazla		Halen birlikte				
		N	%	N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Ayten katılıyorum	29	51	15	52	8	53	8	42	9	10.73	.294
	Büyük ölçüde katılıyorum	13	23	5	17	3	20	1	5			
	Biraz katılıyorum	15	26	7	24	4	27	8	42			
	Hiç katılmıyorum	0	0	2	7	0	0	2	11			
Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	31	55	10	34	6	40	8	42	6	9.83	.132
	Baba	11	19	2	7	2	13	2	10			
	Ortak	15	26	17	59	7	47	9	48			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	16	28	2	7	2	13	1	5	9	15.44	.080
	Annede olsa bile baba	4	7	1	3	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	7	12	2	7	1	7	1	5			
	Anne- baba ortak	30	53	24	83	12	80	17	90			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	16	28	3	10	1	7	4	21	9	11.00	.276
	Annede olsa bile baba	6	11	3	10	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	11	19	6	21	4	27	3	16			
	Anne- baba ortak	24	42	17	59	10	66	12	63			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	28	49	8	27	7	46	6	32	9	6.91	.646
	Annede olsa bile baba	3	5	2	7	1	7	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	7	2	7	1	7	1	5			
	Anne- baba ortak	22	39	17	59	6	40	12	63			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	16	28	3	10	1	7	3	16	9	9.43	.399
	Annede olsa bile baba	2	3	0	0	1	7	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	9	3	10	1	7	1	5			
	Anne- baba ortak	34	60	23	80	12	79	15	79			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	13	23	4	14	1	7	1	5	9	8.51	.483
	Annede olsa bile baba	3	5	0	0	1	7	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	7	3	10	1	7	1	5			
	Anne- baba ortak	37	65	22	76	12	79	17	89			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	14	25	2	7	2	13	2	10	9	8.13	.522
	Annede olsa bile baba	2	3	0	0	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	7	2	7	1	7	1	5			
	Anne- baba ortak	37	65	25	86	12	80	16	85			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	22	39	10	35	4	27	7	37	9	2.07	.990
	Annede olsa bile baba	6	10	3	10	2	13	3	16			
	Babada olsa bile anne	3	5	2	7	1	7	2	10			
	Anne- baba ortak	26	46	14	48	8	53	7	37			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	16	28	5	17	5	33	3	16	9	8.86	.450
	Annede olsa bile baba	4	7	0	0	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	6	11	3	10	1	7	1	5			
	Anne- baba ortak	31	54	21	73	9	60	15	79			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	12	21	6	21	3	20	3	16	9	5.18	.818
	Annede olsa bile baba	3	5	0	0	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	7	12	3	10	1	7	1	5			
	Anne- baba ortak	35	62	20	69	11	73	15	79			

Katılımcıların müşterek velayet ilişkin görüşlerinin ayrı yaşama sürelerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo.IV).

Tablo VI. Katılımcıların çocuklarının yaşlarına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Çocuğun yaşı								Sd	X ²	P
		0-3 yaş		4-6 yaş		7-14 yaş		15-18 yaş				
		N	%	N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	10	40	7	41	29	63	14	44	9	19.27	.023
	B. ölçüde katılıyorum	7	28	7	41	6	13	2	6			
	Biraz katılıyorum	8	32	2	12	10	22	14	44			
	Hiç katılmıyorum	0	0	1	6	1	2	2	6			
Boşanma durumunda velayeti kime verilmeli	Anne	15	60	8	47	19	40	13	40	6	18.54	.005
	Baba	2	10	6	35	9	20	0	0			
	Ortak	8	30	3	18	18	40	19	60			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	4	20	5	30	8	20	4	10	9	15.06	.080
	Annede olsa bile baba	3	10	0	0	2	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	2	10	3	20	6	10	0	0			
	Anne- baba ortak	16	60	9	50	30	70	28	90			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	5	20	3	18	10	20	6	19	9	11.68	.232
	Annede olsa bile baba	4	16	1	6	4	10	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	16	7	41	8	20	5	16			
	Anne- baba ortak	12	48	6	35	24	50	21	65			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	9	40	9	50	18	40	13	41	9	15.19	.086
	Annede olsa bile baba	4	20	0	0	2	4	0	0			
	Babada olsa bile anne	1	0	2	10	5	11	0	0			
	Anne- baba ortak	11	40	6	40	21	45	19	59			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	4	16	5	29	10	22	4	13	9	10.44	.316
	Annede olsa bile baba	1	4	0	0	2	4	0	0			
	Babada olsa bile anne	2	8	2	12	6	13	0	0			
	Anne- baba ortak	18	72	10	59	28	61	28	87			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	3	12	3	18	11	24	2	6	9	13.66	.135
	Annede olsa bile baba	2	8	1	6	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	3	12	1	6	5	11	0	0			
	Anne- baba ortak	17	68	12	70	29	63	30	94			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	2	8	6	35	9	20	3	9	9	15.69	.074
	Annede olsa bile baba	1	4	1	6	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	2	8	1	6	5	11	0	0			
	Anne- baba ortak	20	80	9	53	32	69	29	91			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	7	28	8	47	15	33	13	41	9	9.62	.382
	Annede olsa bile baba	5	20	2	12	3	6	4	12			
	Babada olsa bile anne	1	4	1	6	6	12	0	0			
	Anne- baba ortak	12	48	6	35	22	49	15	47			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	6	24	5	29	9	20	9	28	9	8.95	.442
	Annede olsa bile baba	2	8	1	6	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	3	12	2	12	6	13	0	0			
	Anne- baba ortak	14	56	9	53	30	65	23	72			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	5	20	4	23	10	22	5	16	9	5.66	.773
	Annede olsa bile baba	1	4	1	6	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	3	12	2	12	6	13	1	3			
	Anne- baba ortak	16	64	10	59	29	63	26	81			

Katılımcıların MK 336'ya ($X^2(Sd=9, n=120)=19.27, p<.05$), ve boşanma durumundan çocuğun velayetinin kime verilmesine ($X^2(Sd=6, n=120)=18.54, p<.01$) ilişkin görüşlerinin anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Her dört grup içinde de MK 336'ya yüksek düzeyde katılım olduğu, kategori bazında bakıldığında da 7-14 yaşında çocuğu olanların %63'ünün, 15-18 yaşında çocuğu olanların %44'ünün, 4-6 yaşında çocuğu olanların %41'inin ve son olarak 0-3 yaşında olanlarında %40'ının ilgili maddeye aynen katıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmesi hususunda ise katılımcıların ortak velayete katılım düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. 0-3 yaş arası çocuğu olanların %60'ının velayetin anneye, 4-6 yaş arasında çocuğu olanların %50'sinin

anneye, 7-14 yaş arasında çocuğu olanların %40'ının anneye ve diğer yüzde 40'ının da velayetin Anne baba ortak, son olarak 15-18 yaşında çocuğun olanların %60'ının çocuğun velayetinin anne ve baba ortak olarak verilmesi yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmış, yalnızca çocuğunun yaşı 15-18 yaş aralığında olan katılımcıların ortak velayete ilişkin görüşlerinin en yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Tablo VI.).

Tablo VII. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayılarına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Çocuk sayısı						Sd	X ²	P
		Tek çocuk		2 çocuk		3 ve üzeri				
		N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	30	43	20	57	10	67	6	8.86	.182
	Büyük ölçüde katılıyorum	18	26	2	6	2	13			
	Biraz katılıyorum	20	28	11	31	3	20			
	Hiç katılmıyorum	2	3	2	6	0	0			
Boşanma durumunda velayet kime verilmeli	Anne	38	54	12	34	5	33	4	4.95	.292
	Baba	8	12	6	17	3	20			
	Ortak	24	34	17	49	7	47			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	9	13	6	17	6	40	6	8.45	.207
	Velayet annede olsa bile baba	4	6	1	3	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	7	10	2	6	2	13			
	Anne- baba ortak	50	71	26	74	7	47			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	8	11	11	31	5	33	6	9.26	.160
	Velayet annede olsa bile baba	7	10	2	6	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	14	20	7	20	3	20			
	Anne- baba ortak	41	59	15	43	7	47			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	27	39	16	46	6	40	6	2.76	.838
	Velayet annede olsa bile baba	4	6	1	3	1	7			
	Velayet babada olsa bile anne	5	7	1	3	2	13			
	Anne- baba ortak	34	48	17	48	6	40			
Çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	10	14	9	26	4	27	6	4.77	.574
	Velayet annede olsa bile baba	2	3	1	3	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	7	10	1	3	2	13			
	Anne- baba ortak	51	73	24	68	9	60			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	5	7	11	31	3	20	6	14.16	.028
	Velayet annede olsa bile baba	4	6	0	0	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	6	8	1	3	2	13			
	Anne- baba ortak	55	79	23	66	10	67			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	8	11	8	23	4	27	6	6.64	.355
	Velayet annede olsa bile baba	2	3	0	0	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	5	7	1	3	2	13			
	Anne- baba ortak	55	79	26	74	9	60			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	20	29	17	49	6	40	6	6.12	.410
	Velayet annede olsa bile baba	9	13	4	11	1	7			
	Velayet babada olsa bile anne	4	5	2	6	2	13			
	Anne- baba ortak	37	53	12	34	6	40			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	15	21	8	22	6	40	6	4.48	.611
	Velayet annede olsa bile baba	2	3	2	6	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	7	10	2	6	2	13			
	Anne- baba ortak	46	66	23	66	7	47			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	12	17	8	23	4	27	6	5.67	.461
	Velayet annede olsa bile baba	1	1	2	6	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	7	10	2	6	3	20			
	Anne- baba ortak	50	72	23	65	8	53			

Katılımcıların çocuğun dini eğitimini kimin vermesi gerektiği hususu dışında kalan tüm maddelerde müşterek velayete ilişkin görüşlerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Çocuğun dini eğitimini kimin vermesine ilişkin olarak tek (%79), iki (%66) ve üç ve üzeri (%67) çocuk sahibi olanların hepsinin en büyük oranda ortak velayetten yana görüş bildirdikleri bulunmuştur (TabloVII).

Tablo VIII. Katılımcıların çocuklarının cinsiyetlerine göre sürelerine göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Çocuğun Cinsiyeti						Sd	X ²	P
		Kız		Erkek		Hem kız hem erkek çocuk				
		N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	18	44	21	49	21	58	6	3.36	.762
	Büyük ölçüde katılıyorum	9	22	9	21	4	11			
	Biraz katılıyorum	13	32	12	28	9	25			
	Hiç katılmıyorum	1	2	1	2	2	6			
Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	22	54	21	49	12	33	4	4.50	.342
	Baba	6	15	4	9	7	20			
	Ortak	13	31	18	42	17	47			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	4	10	8	19	9	25	6	5.72	.455
	Annede olsa bile baba	3	7	2	5	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	10	3	6	4	11			
	Anne- baba ortak	30	73	30	70	23	64			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	9	22	5	12	10	28	6	6.23	.398
	Annede olsa bile baba	5	12	2	5	2	6			
	Babada olsa bile anne	7	17	9	21	8	22			
	Anne- baba ortak	20	49	27	62	16	44			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	12	30	21	49	16	44	6	7.51	.276
	Annede olsa bile baba	4	10	0	0	2	6			
	Babada olsa bile anne	2	5	3	7	3	8			
	Anne- baba ortak	23	55	19	44	15	42			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	5	12	8	19	10	28	6	4.74	.577
	Annede olsa bile baba	2	5	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	10	3	7	3	8			
	Anne- baba ortak	30	73	31	72	23	64			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	4	10	5	12	10	28	6	8.67	.193
	Annede olsa bile baba	3	7	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	3	7	3	7	3	8			
	Anne- baba ortak	31	76	34	79	23	64			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	6	15	6	14	8	22	6	5.41	.492
	Annede olsa bile baba	2	5	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	2	5	3	7	3	8			
	Anne- baba ortak	31	75	34	79	25	70			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	13	32	14	33	16	44	6	3.03	.805
	Annede olsa bile baba	6	15	4	9	4	11			
	Babada olsa bile anne	2	5	3	7	3	9			
	Anne- baba ortak	20	48	22	51	13	36			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	5	12	13	30	11	31	6	5.57	.473
	Annede olsa bile baba	2	5	1	2	1	2			
	Babada olsa bile anne	4	10	3	7	4	11			
	Anne- baba ortak	30	73	26	61	20	56			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	5	12	9	21	10	28	6	3.29	.772
	Annede olsa bile baba	1	2	1	2	1	3			
	Babada olsa bile anne	4	10	4	9	4	11			
	Anne- baba ortak	31	76	29	68	21	58			

Katılımcıların ortak velayete ilişkin görüşlerinin hiç birinin çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo VIII).

Tablo IX. Katılımcıların çocukları ile görüşme sıklığına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Ayrılık Döneminde Yanında Yaşamadığı Ebeveyni Görme Sıklığı														Sd	X ²	P
		Her Hafta		İki Haftada Bir		Ayda Bir		Bir Aydan Uzun		Düzensiz		Her Gün		Hiç				
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Ayten katılıyorum	20	56	6	50	1	33	4	80	23	48	5	36	1	50			
	B. ölçüde katılıyorum	8	22	3	25	1	33	1	20	9	19	0	0	0	0			
	Biraz katılıyorum	8	22	2	17	1	33	0	0	15	31	7	50	1	50			
	Hiç katılmıyorum	0	0	1	8	0	0	0	0	1	2	2	14	0	0			
Boşanma durumunda velayet kime verilmeli	Anne	19	50	5	40	2	70	3	60	19	40	7	50	0	0			
	Baba	4	10	1	10	1	30	0	0	9	20	1	10	1	50			
	Ortak	13	40	6	50	0	0	2	40	20	40	6	40	1	50			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	6	17	1	8	1	33	2	40	9	19	1	7	1	50			
	Annede olsa bile baba	1	3	0	0	0	0	0	0	4	8	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	11	1	8	0	0	0	0	5	10	1	7	0	0			
	Anne- baba ortak	25	69	10	84	2	67	3	60	30	63	12	86	1	50			
Anne hamileyken boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	5	14	3	25	1	33	2	40	9	19	4	29	0	0			
	Annede olsa bile baba	3	8	0	0	1	33	0	0	5	10	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	14	3	25	0	0	0	0	12	25	3	21	1	50			
	Anne- baba ortak	23	64	6	50	1	33	3	60	22	46	7	50	1	50			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	15	42	4	33	2	67	3	60	20	42	4	29	1	50			
	Annede olsa bile baba	0	0	0	0	0	0	0	0	6	12	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	3	8	0	0	0	0	0	0	4	8	1	7	0	0			
	Anne- baba ortak	18	50	8	67	1	33	2	40	18	38	9	64	1	50			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	6	17	1	8	1	33	2	40	11	23	1	7	1	50			
	Annede olsa bile baba	0	0	0	0	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	11	1	8	0	0	0	0	4	8	1	7	0	0			
	Anne- baba ortak	26	72	10	84	2	67	3	60	30	63	12	86	1	50			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	3	8	1	8	0	0	2	40	11	24	1	7	1	50			
	Annede olsa bile baba	1	3	0	0	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	2	6	1	8	0	0	0	0	5	10	1	7	0	0			
	Anne- baba ortak	30	83	10	84	3	100	3	60	29	60	12	86	1	50			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	6	17	1	8	0	0	1	20	10	21	1	7	1	50			
	Annede olsa bile baba	1	3	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	2	6	1	8	0	0	0	0	4	8	1	7	0	0			
	Anne- baba ortak	27	74	10	82	3	100	4	80	33	69	12	86	1	50			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	10	28	4	33	1	33	3	60	18	37	6	44	1	50			
	Annede olsa bile baba	3	8	1	8	0	0	0	0	7	15	3	21	0	0			
	Babada olsa bile anne	2	6	0	0	0	0	0	0	4	8	2	14	0	0			
	Anne- baba ortak	21	58	7	59	2	67	2	40	19	40	3	21	1	50			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	6	17	2	17	1	33	2	40	15	31	2	14	1	50			
	Annede olsa bile baba	1	3	0	0	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	11	1	8	0	0	0	0	5	10	1	7	0	0			
	Anne- baba ortak	25	69	9	75	2	67	3	60	25	53	11	79	1	50			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	4	11	2	17	0	0	1	20	14	29	2	14	1	50			
	Annede olsa bile baba	1	3	0	0	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	14	1	8	0	0	0	0	5	10	1	7	0	0			
	Anne- baba ortak	26	72	9	75	3	100	4	80	27	57	11	79	1	50			

Katılımcıların müşterek velayete ilişkin görüşlerinin çocuklarının ayrı ebeveynle görüşme sıklığına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo IX.).

Tablo X. Katılımcıların çocukların ayrılık döneminde kimin yanında kaldığına göre müşterek velayete ilişkin görüşlerinin dağılımı

		Çocuk Ayrılık Döneminde Kiminle Kalıyor								
		Anne		Baba		Anne Baba Birlikte		Sd	X ²	P
		N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	42	48	13	72	5	36	6	18.97	.009
	B. ölçüde katılıyorum	18	20	4	22	0	0			
	Biraz katılıyorum	26	29	1	6	7	50			
	Hiç katılmıyorum	2	3	0	0	2	14			
Boşanma durumunda velayet kime verilmeli	Anne	46	52	2	11	7	50	4	24.82	.000
	Baba	7	8	9	50	1	7			
	Ortak	35	40	7	39	6	43			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	14	16	6	33	1	7	6	15.36	.018
	Velayet annede olsa bile baba	2	2	3	17	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	10	12	0	0	1	7			
	Anne baba ortak	62	70	9	50	12	86			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	15	17	5	28	4	29	6	3.06	.802
	Velayet annede olsa bile baba	8	9	1	6	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	18	20	3	16	3	21			
	Anne baba ortak	47	54	9	50	7	50			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	35	40	10	56	4	29	6	6.59	.360
	Velayet annede olsa bile baba	4	4	2	11	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	7	8	0	0	1	7			
	Anne baba ortak	42	48	6	33	9	64			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	15	17	7	39	1	7	6	14.76	.023
	Velayet annede olsa bile baba	1	1	2	11	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	9	10	0	0	1	7			
	Anne baba ortak	63	72	9	50	12	86			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	11	13	7	39	1	7	6	10.81	.094
	Velayet annede olsa bile baba	3	3	1	6	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	8	9	0	0	1	7			
	Anne baba ortak	66	75	10	55	12	86			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	10	11	9	50	1	7	6	10.81	.094
	Velayet annede olsa bile baba	1	1	1	6	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	7	8	0	0	1	7			
	Anne baba ortak	70	80	8	44	12	86			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	28	32	9	50	6	43	6	7.91	.245
	Velayet annede olsa bile baba	10	11	1	6	3	22			
	Velayet babada olsa bile anne	6	7	0	0	2	14			
	Anne baba ortak	44	50	8	44	3	21			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	21	24	6	33	2	14	6	15.73	.015
	Velayet annede olsa bile baba	1	1	3	17	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	10	11	0	0	1	7			
	Anne baba ortak	56	64	9	50	11	79			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	15	17	7	39	2	14	6	25.07	.000
	Velayet annede olsa bile baba	0	0	3	17	0	0			
	Velayet babada olsa bile anne	11	13	0	0	1	7			
	Anne baba ortak	62	70	8	44	11	79			

Çocuğun ayrılık döneminde kimin yanında kaldığına göre katılımcıların velayete ilişkin görüşlerinin anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. MK 336'ya katılım düzeylerinde çocuğun anne yanında kalan katılımcıların (%48) en büyük oranda, baba yanında kalan katılımcıların (%72) maddeye aynen katıldıklarını belirtirlerken, anne baba yanında kalanların (%50) büyük oranda ilgili maddeye biraz katıldıkları bulunmuştur. Boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmesi hususunda ise çocuğu anne yanında kalan katılımcılar en büyük oranda velayetin anneye (%52), baba (%50) yanında kalan katılımcılar

büyük oranda babaya, anne baba birlikte kalanların ise büyük oranda anneye (%50) verilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir. Boşandıktan sonra çocuğun üzerinde kimin sözü geçmesine hususunda çocuğu annede (%62), babada (%50) ve anne babayla birlikte (%86) yaşayan katılımcıların hepsinin en yüksek oranda ortak velayetten yana görüş bildirdikleri görülmüştür. Çocuğun ahlaki eğitimini kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi konusunda çocuğu anne (%63), baba (%50), ve anne babası (%86) yanında yaşayan katılımcıların hepsinin ortak en büyük oranda ortak velayetten yana görüş bildirdikleri görülmüştür. Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olmasına ilişkin olarak çocuğu anne (%56), baba (%50), ve anne baba (%79) yanında yaşayan katılımcıların hepsinin büyük oranda ortak velayetten yana görüş bildirdikleri bulunmuştur. Son olarak çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması konusunda çocuğu anne (%62), baba (%44) ve anne baba (%79) yanında yaşayan katılımcıların büyük oranda ortak velayetten yana görüş bildirdikleri bulunmuştur (Tablo X.).

4.3.Katılımcıların Cinsiyetleri ile Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açıları İlişkisi

Katılımcıların cinsiyetleri ile müşterek velayete ilişkin bakış açıları arasındaki ilişki Ki Kare Testi ile analiz edilmiş, sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo XI. Müşterek velayet bakış açısının katılımcıların cinsiyetine göre dağılımı

		Kadın		Erkek		Sd	X ²	P
		N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	35	58	25	41	3	7,73	.052
	Büyük ölçüde katılıyorum	12	20	10	17			
	Biraz katılıyorum	13	22	21	35			
	Hiç katılmıyorum	0	0	4	7			
Boşanma durumunda Çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	41	68	14	23	2	24,77	.000
	Baba	4	7	13	22			
	Ortak	15	25	33	55			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	15	25	6	9	3	15,73	.001
	Velayet annede olsa bile babanın	1	2	4	7			
	Velayet babada olsa bile annenin	10	16	1	2			
	Anne baba ortak	34	57	49	82			
Anne hamileyken çift Boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	18	30	6	10	3	41,97	.000
	Velayet annede olsa bile babanın	1	2	8	13			
	Velayet babada olsa bile annenin	20	33	4	7			
	Anne baba ortak	21	35	42	70			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	velayet kimde ise o	33	55	16	26	3	21,47	.000
	velayet annede olsa bile baba	0	0	6	10			
	velayet babada olsa bile anne	7	12	1	2			
	Anne baba ortak	20	33	37	62			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	velayet kimde ise o	13	22	10	16	3	10,55	.014
	velayet annede olsa bile baba	0	0	3	5			
	velayet babada olsa bile anne	9	15	1	2			
	Anne baba ortak	38	63	46	77			
çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	velayet kimde ise o	12	20	7	11	3	11,48	.009
	velayet annede olsa bile baba	0	0	4	7			
	velayet babada olsa bile anne	8	13	1	2			
	Anne baba ortak	40	67	48	80			
çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	velayet kimde ise o	11	18	9	15	3	10,911	.012
	velayet annede olsa bile baba	0	0	2	3			
	velayet babada olsa bile anne	8	14	0	0			
	Anne baba ortak	41	68	49	82			
çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	velayet kimde ise o	31	52	12	20	3	24,13	.000
	velayet annede olsa bile babanın	2	3	12	20			
	velayet babada olsa bile annenin	7	12	1	2			
	Anne baba ortak	20	33	35	58			
çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	velayet kimde ise o	18	30	11	18	3	11,46	.009
	velayet annede olsa bile babanın	0	0	4	7			
	velayet babada olsa bile annenin	9	15	2	3			
	Anne baba ortak	33	55	43	72			
çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	velayet kimde ise o	15	25	9	15	3	11,33	.010
	velayet annede olsa bile babanın	0	0	3	5			
	velayet babada olsa bile annenin	10	17	2	3			
	Anne baba ortak	35	58	46	77			

MK 336'ya katılma hariç diğer tüm maddelerde katılımcıların cinsiyetine göre ilgili maddelere ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık olduğu ve erkeklerin sayı ve oran bakımından ortak velayete daha yüksek katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Erkeklerin 33 (%27)'ü boşanma durumunda çocuğun velayetinin ortak olması yönünde görüş bildirirken kadınların 15 (%12)'i bu yönde görüş bildirmiştir. Erkeklerin 49 (%82)'ü, kadınların 33 (%55)'ü anne

hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koymak hakkının hem anneye hem babaya ortak şekilde ait olması gerektiğini düşünmektedir. Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına karar verme konusunda erkeklerin 37 (%62)'si, kadınların 20 (%33)'si anne babanın ortak hakkı olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Erkeklerin 46 (%77)'si çocuğun ahlaki eğitiminin, kendi ahlak değerlerine göre kimin karar vermesi konusunda anne babanın ortak hakka sahip olması gerektiği yönünde görüş bildirirken kadınların 38 (%68)'i bu konuda ortak hak olması gerektiğini düşünmektedir. Erkeklerin 48 (%80)'i kadınların 40 (%67)'i çocuğun dini eğitimine hem annenin hem babanın ortak karar vermesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Çocuğun mesleki eğitimine anne baba ortak karar vermeli şeklinde görüş bildirenlerin sayısı erkekler için 49 (%82) iken kadınlar için 41 (%68)'dir. Erkeklerin 35 (%58)'i çocuğun mallarını idare etme hakkının annenin ve babanın ortak hakkı olduğu yönünde görüş bildirirken kadınların 20 (%36)'si bu yönde görüş bildirmiştir. Erkeklerin 43 (%72)'ü, kadınların ise 33 (%55)'ü çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının hem anne de hem baba da ortak olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Son olarak çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının hem annede hem babada ortak olması yönünde görüş bildirenlerin sayısı erkekler için 46 (%77) iken kadınlar için 35 (%58)'dir (Tablo XI.).

4.4. Katılımcıların Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Düzeyleri ile Müşterek Velayete Bakış Açıları İlişkisi

Katılımcıların sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeylerinin müşterek velayete ilişkin görüşleriyle ilişkisi Ki kare testi ile analiz edilmiş, sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo XII. Müşterek velayet bakış açısının katılımcıların gelir düzeyine göre dağılımı

		Gelir Düzeyi						Sd	X ²	P
		düşük		orta		yüksek				
		N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	aynen katılıyorum	27	60	30	3	3	33	6	6.03	.420
	büyük ölçüde katılıyorum	8	18	13	32	1	11			
	biraz katılıyorum	9	20	21	20	4	45			
	hiç katılmıyorum	1	2	2	45	1	11			
Boşanma durumunda velayet kime verilmeli	Anne	27	60	23	35	5	56	4	7.77	.100
	Baba	6	13	10	15	1	11			
	Ortak	12	27	33	50	3	33			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	12	27	8	12	1	11	6	13.58	.035
	velayet annede olsa bile baba	1	2	4	6	0	0			
	velayet babada olsa bile anne	8	18	3	5	0	0			
	Anne baba ortak	24	53	51	77	8	89			
anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	14	32	9	14	1	11	6	18.60	.005
	velayet annede olsa bile baba	1	2	7	10	1	11			
	velayet babada olsa bile anne	15	33	8	12	1	11			
	Anne baba ortak	15	33	42	64	6	67			
çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	23	52	24	37	2	22	6	11.96	.063
	velayet annede olsa bile babanın	1	2	4	6	1	11			
	velayet babada olsa bile annenin	6	13	2	3	0	0			
	Anne baba ortak	15	33	36	54	6	67			
Çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	13	29	10	16	0	0	6	12.96	.044
	Annede olsa bile baba	1	2	2	3	0	0			
	Babada olsa bile anne	7	16	3	4	0	0			
	Anne baba ortak	24	53	51	77	9	100			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	11	24	8	13	0	0	6	14.38	.026
	velayet annede olsa bile baba	2	4	2	3	0	0			
	velayet babada olsa bile anne	7	16	2	3	0	0			
	Anne baba ortak	25	56	54	81	9	100			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	10	23	10	16	0	0	6	14.60	.024
	velayet annede olsa bile baba	0	0	2	3	0	0			
	velayet babada olsa bile anne	7	15	1	1	0	0			
	Anne baba ortak	28	62	53	80	9	100			
çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	20	45	20	30	3	33	6	9.40	.152
	velayet annede olsa bile baba	4	9	9	14	1	11			
	velayet babada olsa bile anne	6	13	2	3	0	0			
	Anne baba ortak	15	33	35	53	5	56			
çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	15	33	12	18	2	22	6	14.40	.025
	velayet annede olsa bile baba	0	0	3	5	1	11			
	velayet babada olsa bile anne	8	18	3	5	0	0			
	Anne baba ortak	22	49	48	72	6	67			
çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	12	27	10	16	2	22	6	13.76	.032
	velayet annede olsa bile baba	0	0	3	4	0	0			
	velayet babada olsa bile anne	9	20	3	4	0	0			
	Anne baba ortak	24	53	50	76	7	78			

Katılımcıların boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi gerektiğine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(sd=6, n=120)=13.58, p<.05$). Tüm gelir düzeylerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun tercih konusunda anne baba ortak davranmalı şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Gelir düzeyleri

karşılaştırıldığında da bu maddede anne ve babanın ortak hakkını savunanların yüksek gelir düzeyinde olanların (%89) en fazla orana sahip olduğu, bunu sırasıyla orta (%77) ve düşük (%53) gelir düzeyine sahip katılımcıların izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkının kime ait olması gerektiğine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(sd=6, n=120)=18.60, p<.01$). Tüm gelir düzeylerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili madde konusunda anne babanın ortak hakka sahip olması gerektiği şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Gelir düzeyleri karşılaştırıldığında da anne ve babanın ortak hakkını savunanların yüksek gelir düzeyinde olanların (%67) en fazla orana sahip olduğu, bunu sırasıyla orta (%64) ve düşük (%33) gelir düzeyine sahip katılımcıların izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların çocuğun ahlaki eğitimini kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(sd=6, n=120)=11.96, p<.05$). Tüm gelir düzeylerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili madde konusunda anne babanın ortak hakka sahip olması gerektiği şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Gelir düzeyleri karşılaştırıldığında da anne ve babanın ortak hakkını savunanların yüksek gelir düzeyinde olanların (%77) en fazla orana sahip olduğu, bunu sırasıyla orta (%77) ve düşük (%53) gelir düzeyine sahip katılımcıların izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların çocuğun dini eğitimini kimin karar vermesi gerektiğine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(sd=6, n=120)=14.38, p<.05$). Tüm gelir düzeylerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili madde konusunda anne babanın ortak hakka sahip olması gerektiği şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Gelir düzeyleri karşılaştırıldığında da anne ve babanın ortak hakkını savunanların yüksek gelir düzeyinde olanların (%81) en fazla orana sahip olduğu, bunu sırasıyla düşük (%54) ve orta (%56) gelir düzeyine sahip katılımcıların izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(sd=6, n=120)=14.60, p<.05$). Tüm gelir düzeylerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili madde konusunda anne babanın ortak hakka sahip olması gerektiği şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Gelir düzeyleri karşılaştırıldığında da anne ve babanın ortak hakkını savunanların yüksek gelir düzeyinde olanların (%100) en fazla orana sahip olduğu, bunu sırasıyla orta (%80) ve düşük(%62) gelir düzeyine sahip katılımcıların izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(sd=6, n=120)=14.40, p<.05$). Tüm gelir düzeylerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili madde konusunda anne babanın ortak hakka sahip olması gerektiği şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Gelir düzeyleri karşılaştırıldığında da anne ve babanın ortak hakkını savunanların orta gelir düzeyinde olanların (%72) en fazla orana sahip olduğu, bunu sırasıyla yüksek (%67) ve orta (%49) gelir düzeyine sahip katılımcıların izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların çocuğun ruhsal sağığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine ilişkin görüşlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(sd=6, n=120)=13.76, p<.05$). Tüm gelir düzeylerinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili madde konusunda anne babanın ortak hakka sahip olması gerektiği şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Gelir düzeyleri karşılaştırıldığında da anne ve babanın ortak hakkını savunanların yüksek gelir düzeyinde olanların (%78) en fazla orana sahip olduğu, bunu sırasıyla orta (%76) ve düşük (%53) düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların izlediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XII).

Tablo XIII. Çalışan ve Çalışmayan Annelerin Müşterek Velayete İlişkin Bakış Açıları

		Çalışmayan Anneler		Çalışan Anneler		Sd	X ²	P
		N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	aynen katılıyorum	19	59	16	58	2	.68	.967
	büyük ölçüde katılıyorum	6	19	6	21			
	biraz katılıyorum	7	22	6	21			
boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	21	66	20	71	2	3.84	.146
	Baba	4	12	0	0			
	Ortak	7	22	8	29			
boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	8	25	7	25	3	1.20	.752
	annede olsa bile baba	1	3	0	0			
	babada olsa bile anne	6	19	4	14			
	anne baba ortak	17	53	17	61			
anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	8	25	10	36	3	2.19	.533
	annede olsa bile baba	0	0	1	4			
	babada olsa bile anne	12	37.5	8	28			
	anne baba ortak	12	37.5	9	32			
çocuğun hangi ilde,nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	15	47	18	64	2	2.10	.350
	babada olsa bile anne	5	16	2	7			
	Anne baba ortak	12	37	8	29			
çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	6	19	7	25	2	.92	.631
	babada olsa bile anne	6	19	3	11			
	Anne baba ortak	20	62	18	64			
çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	6	19	6	22	2	1.74	.419
	babada olsa bile anne	6	19	2	7			
	Anne baba ortak	20	62	20	71			
çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	6	19	7	25	2	1.86	.395
	babada olsa bile anne	6	19	3	11			
	Anne baba ortak	20	62	18	64			
çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	14	44	17	61	3	3.52	.318
	annede olsa bile baba	2	6	0	0			
	babada olsa bile anne	5	16	2	7			
	Anne baba ortak	11	34	9	32			
çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	12	37	6	22	2	6.02	.049
	babada olsa bile anne	7	22	2	7			
	Anne baba ortak	13	41	20	71			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait	Velayet kimde ise o	10	31	5	18	2	6.50	.040
	babada olsa bile anne	8	25	2	7			
	Anne baba ortak	14	44	21	75			

Çalışan ve çalışmayan annelerin müşterek velayet ilişkin görüşlerinin yalnızca çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı ($X^2(Sd=2,n=60)=6.02,p<.05$) ve çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı ($X^2(Sd=2,n=60)=6.50,p<.05$) maddelerinde anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Fiziksel sağlık için tedavi hakkında çalışan annelerin (%71) çalışmayanlara göre (%41) ve benzer şekilde ruhsal sağlık için tedavi hakkında çalışan annelerin (%75) çalışmayanlara göre (%44) daha büyük oranda anne babanın ortak hakka sahip olduğu yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XIII.)

Tablo XIV. Katılımcıların müşterek velayet bakış açılarının eğitim düzeylerine göre dağılımı

		Eğitim Düzeyi						Sd	X ²	P
		Düşük		Orta		Yüksek				
		N	%	N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	32	63	19	43	9	36	6	8,30	.217
	Büyük ölçüde katılıyorum	7	14	11	25	4	16			
	Biraz katılıyorum	11	21	12	27	11	44			
	Hiç katılmıyorum	1	2	2	5	1	4			
Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	21	42	24	54	10	40	4	10,01	.040
	Baba	11	21	6	14	0	0			
	Ortak	19	37	14	32	15	60			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	11	22	5	11	5	20	6	7,78	.255
	Annede olsa bile baba	2	4	3	7	0	0			
	Babada olsa bile anne	7	14	14	9	0	0			
	Anne baba ortak	31	60	32	73	20	80			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	13	26	7	16	4	16	6	6,85	.335
	Annede olsa bile baba	4	8	4	9	1	4			
	Babada olsa bile anne	12	23	10	23	2	8			
	Anne baba ortak	22	43	23	52	18	72			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	22	43	18	41	9	36	6	4,03	.673
	Annede olsa bile baba	3	6	2	4	1	4			
	Babada olsa bile anne	5	10	3	7	0	0			
	Anne baba ortak	21	41	21	48	15	60			
Çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	14	27	7	16	2	8	6	10,08	.121
	Annede olsa bile baba	2	4	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	5	10	5	11	0	0			
	Anne baba ortak	30	59	31	71	23	92			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	14	27	4	9	1	4	6	15,86	.014
	Annede olsa bile baba	3	6	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	8	5	11	0	0			
	Anne baba ortak	30	59	34	77	24	96			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	14	27	5	11	1	4	6	11,93	.064
	Annede olsa bile baba	1	2	1	2	0	0			
	Babada olsa bile anne	4	8	4	9	0	0			
	Anne baba ortak	32	63	34	78	24	96			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	22	43	12	43	9	36	6	9,04	.171
	Annede olsa bile baba	5	10	8	10	1	4			
	Babada olsa bile anne	5	10	3	10	0	0			
	Anne baba ortak	19	37	21	37	15	60			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	16	31	8	18	5	20	6	6,59	.360
	Annede olsa bile baba	1	2	2	5	1	4			
	Babada olsa bile anne	6	12	5	11	0	0			
	Anne baba ortak	28	55	29	66	19	76			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	14	27	7	16	3	12	6	9,71	.137
	Annede olsa bile baba	1	2	2	5	0	0			
	Babada olsa bile anne	7	14	5	11	0	0			
	Anne baba ortak	29	57	30	68	22	88			

Katılımcıların boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmesi konusunda görüşlerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(Sd=4, n=120)=10,01, p<.05$). Yüksek eğitim düzeyine sahip katılımcıların %60'ı ortak velayeti savunurken bu oran orta düzey eğitim seviyesinde sahip katılımcılarda %32 ve düşük düzey eğitim seviyesine sahip olanlarda %37'dir. Benzer şekilde çocuğun dini eğitimini kimin vermesi hususunda katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($X^2(Sd=6, n=120)=15,86, p<.05$). Yüksek eğitim düzeyine sahip katılımcıların %96'sı çocuğun dini eğitimini anne babanın ortak vermesi yönünde görüş bildirirken bu oran orta düzey eğitim seviyesine sahip kullanıcılarda %77 ve düşük düzey eğitim seviyesine sahip olanlarda da %59'tür (Tablo XIV.).

4.5. Katılımcıların Boşanma Türleri ile Müşterek Velayete Bakış Açıları İlişkisi

Katılımcıları boşanma türleri ve müşterek velayete ilişkin görüşleri ilişkisi Ki kare testi ile analiz edilmiş, sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo XV. Müşterek velayet bakış açısının katılımcıların boşanma türüne göre dağılımı

		Boşanma Türü				X ²	Sd	P
		Anlaşmalı		Çekişmeli				
		N	%	N	%			
MK 336 katılıyor musunuz?	Aynen katılıyorum	24	40	36	60	7,82	3	.050
	Büyük ölçüde katılıyorum	10	17	12	20			
	Biraz katılıyorum	23	38	11	18			
	Hiç katılmıyorum	3	5	1	2			
Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	Anne	25	42	30	50	12,91	2	.002
	Baba	3	5	14	23			
	Ortak	32	53	16	27			
Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli	Velayet kimde ise o	8	14	13	22	14,13	3	.003
	Annede olsa bile baba	0	0	5	8			
	Babada olsa bile anne	2	3	9	15			
	Anne baba ortak	50	83	33	55			
Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir	Velayet kimde ise o	11	19	13	21	15,06	3	.002
	Annede olsa bile baba	3	5	6	10			
	Babada olsa bile anne	5	8	19	32			
	Anne baba ortak	41	68	22	37			
Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	17	28	32	53	19,04	3	.000
	Annede olsa bile baba	2	3	4	7			
	Babada olsa bile anne	1	2	7	12			
	Anne baba ortak	40	67	17	28			
Çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kim vermelidir	Velayet kimde ise o	8	13	15	26	8,40	3	.038
	Annede olsa bile baba	1	2	2	3			
	Babada olsa bile anne	2	3	8	13			
	Anne baba ortak	49	82	35	58			
Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	5	8	14	23	12,93	3	.005
	Annede olsa bile baba	3	5	1	2			
	Babada olsa bile anne	1	2	8	13			
	Anne baba ortak	51	85	37	62			
Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	Velayet kimde ise o	5	8	15	25	12,34	3	.006
	Annede olsa bile baba	1	2	1	2			
	Babada olsa bile anne	1	2	7	12			
	Anne baba ortak	53	88	37	61			
Çocuğun mallarını idare etme hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	16	27	27	45	16,35	3	.001
	Annede olsa bile baba	8	13	6	10			
	Babada olsa bile anne	0	0	8	13			
	Anne baba ortak	36	60	19	32			
Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	9	15	20	34	11,71	3	.008
	Annede olsa bile baba	1	2	3	5			
	Babada olsa bile anne	3	5	8	13			
	Anne baba ortak	47	78	29	48			
Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır	Velayet kimde ise o	7	11	17	28	12,07	3	.007
	Annede olsa bile baba	0	0	3	5			
	Babada olsa bile anne	4	7	8	13			
	Anne baba ortak	49	82	32	54			

Katılımcıların müşterek velayet bakış açılarının cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo. 25'de gösterilmiştir. Buna göre MK 336'ya katılma hariç diğer tüm maddelerde katılımcıların boşanma türüne göre ilgili maddelere ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anlaşmalı boşananların çekişmeli boşananlara göre sayı ve oran bakımından

tüm maddelerde müşterek velayeti daha fazla destekledikleri tespit edilmiştir. Anlaşmalı boşananların 32'si (%53) boşanma durumunda çocuğun velayetinin ortak olması yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 16(%27)'dir. Anlaşmalı boşananların 50'si (%83) boşandıktan sonra çocuk üzerinde hem annenin hem de babanın ortak sözü geçmeli yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 33(%55)'dir. Anlaşmalı boşananların 41'si (%68) anne hamileyken çiftin boşanması durumunda çocuğun adını koyma hakkının hem anneye hem de babaya ortak ait olduğu yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 22 (%37)'dir. Anlaşmalı boşananların 40'ı (%67) boşandıktan sonra çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına hem annenin hem de babanın ortak karar vermesi yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 17 (%28)'dir. Anlaşmalı boşananların 49'u (%85) boşandıktan sonra çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre hem anne hem de baba ortak vermeli yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 35(%58)'dir. Anlaşmalı boşananların 51'i (%85) dini eğitimine hem anne hem de baba ortak vermeli yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 37 (%62)'dir. Anlaşmalı boşananların 53'si (%88) ve çekişmeli boşananların 37'si (%61) boşandıktan sonra çocuğun mesleki eğitimine hem anne hem de baba ortak karar vermeli yönünde görüş bildirmişlerdir. Anlaşmalı boşananların 36'si (%60) boşandıktan sonra çocuğun mallarını idare etme hakkı hem annenin hem de babanın ortak olmalı yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 19 (%32)'dir. Anlaşmalı boşananların 47'si (%78) boşandıktan sonra çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı hem anneye hem de babaya ortak ait olmalıdır yönünde görüş bildirirken bu sayı çekişmeli boşananlarda 29'u (%48)'dir. Anlaşmalı boşananların 49'u (%82) ve çekişmeli boşananların 32'si (%54) boşandıktan sonra çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı hem anneye hem de babaya ortak ait olmalıdır yönünde görüş bildirmişlerdir (Tablo XV.).

4.6. Katılımcıların Aile Değerlendirme Ölçeği Toplam ve Alt Puanlarının Müşterek Velayete Bakış Açılırları ile İlişkisi

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeği toplam ve alt puanlarının müşterek velayete ilişkin görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis Testi ile analiz edilmiş, anlamlı bulundan sonuçlar için ikili grup testi yapılmış, bunun içinde Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo XVI. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının MK 336'ya bakış açılırlarına göre dağılımı

	MK 336 katılıyor musunuz?	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	59,09	3	1.02	.795
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	63,52			
	Biraz katılıyorum	34	62,65			
	Hiç katılmıyorum	4	46,75			
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	61,40	3	.20	.978
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	60,30			
	Biraz katılıyorum	34	59,82			
	Hiç katılmıyorum	4	53,88			
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	64,70	3	3.74	.291
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	64,16			
	Biraz katılıyorum	34	52,63			
	Hiç katılmıyorum	4	44,25			
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	64,38	3	3.14	.370
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	56,82			
	Biraz katılıyorum	34	58,97			
	Hiç katılmıyorum	4	35,50			
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	63,28	3	4.28	.233
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	54,91			
	Biraz katılıyorum	34	62,85			
	Hiç katılmıyorum	4	29,63			
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	59,94	3	1.56	.669
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	66,66			
	Biraz katılıyorum	34	59,34			
	Hiç katılmıyorum	4	44,88			
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	61,84	3	1.77	.620
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	57,41			
	Biraz katılıyorum	34	62,54			
	Hiç katılmıyorum	4	40,00			

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeğinin toplam ve alt boyutları puanlarının hiç birinin MK 336'ya ilişkin görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo XVI.).

Tablo XVII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmelisine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Anne	55	61,63	2	.24	.887
	Baba	17	62,18			
	Ortak	48	58,61			
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Anne	55	61,39	2	1.25	.535
	Baba	17	51,88			
	Ortak	48	62,53			
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Anne	55	65,69	2	2.66	.264
	Baba	17	51,56			
	Ortak	48	57,72			
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Anne	55	62,23	2	.320	.852
	Baba	17	57,15			
	Ortak	48	59,71			
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Anne	55	64,35	2	3.13	.209
	Baba	17	67,15			
	Ortak	48	53,73			
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Anne	55	58,90	2	.699	.705
	Baba	17	66,88			
	Ortak	48	60,07			
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Anne	55	62,17	2	.314	.855
	Baba	17	57,06			
	Ortak	48	59,80			

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeğinin toplam ve alt boyutları puanlarının hiç birinin boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmelisine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo XVII.).

Tablo XVIII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözü geçmeli		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	57,60	3	5.44	.142
	Velayet annede olsa bile baba	5	62,20			
	Velayet babada olsa bile anne	11	83,59			
	Anne baba ortak	83	58,07			
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	57,26	3	1.72	.633
	Velayet annede olsa bile baba	5	42,70			
	Velayet babada olsa bile anne	11	61,77			
	Anne baba ortak	83	62,22			
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	63,24	3	4.90	.179
	Velayet annede olsa bile baba	5	75,90			
	Velayet babada olsa bile anne	11	77,82			
	Anne baba ortak	83	56,58			
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	70,50	3	7.69	.053
	Velayet annede olsa bile baba	5	75,30			
	Velayet babada olsa bile anne	11	77,91			
	Anne baba ortak	83	54,77			
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	60,12	3	7.22	.071
	Velayet annede olsa bile baba	5	89,20			
	Velayet babada olsa bile anne	11	77,27			
	Anne baba ortak	83	56,64			
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	69,12	3	3.85	.278
	Velayet annede olsa bile baba	5	81,30			
	Velayet babada olsa bile anne	11	55,50			
	Anne baba ortak	83	57,73			
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	56,67	3	4.68	.197
	Velayet annede olsa bile baba	5	81,80			
	Velayet babada olsa bile anne	11	75,91			
	Anne baba ortak	83	58,14			

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeğinin toplam ve alt boyutları puanlarının hiç birinin boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo XVIII.).

Tablo XIX. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	55,08				1-3
	Velayet annede olsa bile baba	9	73,89				3-4
	Velayet babada olsa bile anne	24	79,10	3	11.35	.010	
	Anne baba ortak	63	53,56				
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	65,90				
	Velayet annede olsa bile baba	9	61,61				
	Velayet babada olsa bile anne	24	65,40	3	1.94	.585	
	Anne baba ortak	63	56,42				
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	65,06				3-4
	Velayet annede olsa bile baba	9	66,22				
	Velayet babada olsa bile anne	24	71,44	3	5.40	.145	
	Anne baba ortak	63	53,78				
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	64,23				
	Velayet annede olsa bile baba	9	70,78				
	Velayet babada olsa bile anne	24	69,02	3	4.49	.214	
	Anne baba ortak	63	54,37				
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	58,90				1-3
	Velayet annede olsa bile baba	9	68,44				3-4
	Velayet babada olsa bile anne	24	81,29	3	12.88	.005	
	Anne baba ortak	63	52,06				
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	61,13				
	Velayet annede olsa bile baba	9	72,00				
	Velayet babada olsa bile anne	24	68,65	3	3.62	.306	
	Anne baba ortak	63	55,52				
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	55,04				1-3
	Velayet annede olsa bile baba	9	67,33				3-4
	Velayet babada olsa bile anne	24	79,10	3	9.70	.021	
	Anne baba ortak	63	54,52				

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeğinin problem çözme alt boyutundan aldıkları puanlarının anne hamileyken çift boşanırsa adını koyma hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(n=120, Sd=3)=11.35$, $p<.05$). Aynı görüş doğrultusunda katılımcıların aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı sonuca ulaşılmıştır ($X(n=120, Sd=3)=9.70$, $p<.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda puanların hangi görüşler arasında farklılaştığını saptayabilmek için Mann Whitney testi ile ikili grup analizleri yapılmıştır. Mann Whitney testi sonuçlarına göre katılımcıların velayet kimde ise o yönünde görüş bildirenler velayet babada bile anne de olsan diyenlerden problem çözme ($U=165.50, p<.05$), gereken ilgiyi gösterme ($U=174, p<.05$) ve genel fonksiyonlar boyutlarından daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Çocuğun adını koyma velayetin babada olsa bile annede olması gerektiği yönünde görüş bildirilenlerin Anne baba ortak hak olarak görenlere göre problem çözme ($U=439.00, p<.01$), roller ($U=535.00, p<.05$), gereken ilgiyi gösterme ($U=398.50, p<.05$) ve

genel fonksiyonlar (460.00, $p<.01$), anlamlı olarak yüksek puanlar aldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XIX.).

Tablo XX. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermelidir		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Aile değerlendirme ölçeği problem çözüme alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	58,93	3	6.77	.080
	Velayet annede olsa bile baba	6	69,08			
	Velayet babada olsa bile anne	8	89,69			
	Anne baba ortak	57	56,85			
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	61,65	3	.282	.963
	Velayet annede olsa bile baba	6	53,92			
	Velayet babada olsa bile anne	8	59,19			
	Anne baba ortak	57	60,39			
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	62,88	3	5.99	.112
	Velayet annede olsa bile baba	6	55,75			
	Velayet babada olsa bile anne	8	86,25			
	Anne baba ortak	57	55,34			
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	65,34	3	7.49	.058
	Velayet annede olsa bile baba	6	56,58			
	Velayet babada olsa bile anne	8	85,06			
	Anne baba ortak	57	53,31			
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	62,33	3	6.41	.093
	Velayet annede olsa bile baba	6	75,58			
	Velayet babada olsa bile anne	8	82,69			
	Anne baba ortak	57	54,23			
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	57,67	3	.826	.843
	Velayet annede olsa bile baba	6	63,08			
	Velayet babada olsa bile anne	8	56,38			
	Anne baba ortak	57	63,24			
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	61,60	3	6.22	.101
	Velayet annede olsa bile baba	6	72,58			
	Velayet babada olsa bile anne	8	84,88			
	Anne baba ortak	57	54,86			

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeğinin toplam ve alt boyutları puanlarının hiç birinin boşanma durumunda çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermesine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo XX.).

Tablo XXI. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun ahlaki eğitimi, kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Çocuğun Ahlakî eğitimi, Kendi Ahlak değerlerine Göre Kim Vermelidir		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	56,59				
	Velayet annede olsa bile baba	3	36,33				1-3
	Velayet babada olsa bile anne	10	88,95	3	8.63	.035	2-3
	Anne baba ortak	84	59,05				3-4
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	57,54				
	Velayet annede olsa bile baba	3	25,00				
	Velayet babada olsa bile anne	10	57,45	3	3.80	.284	
	Anne baba ortak	84	62,94				
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	60,04				
	Velayet annede olsa bile baba	3	64,33				
	Velayet babada olsa bile anne	10	83,70	3	5.04	.169	
	Anne baba ortak	84	57,73				
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	64,02				
	Velayet annede olsa bile baba	3	33,00				
	Velayet babada olsa bile anne	10	83,70	3	7.12	.068	
	Anne baba ortak	84	57,76				
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	63,85				
	Velayet annede olsa bile baba	3	43,00				
	Velayet babada olsa bile anne	10	77,70	3	3.82	.282	
	Anne baba ortak	84	58,16				
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	62,72				
	Velayet annede olsa bile baba	3	79,50				
	Velayet babada olsa bile anne	10	60,85	3	1.12	.773	
	Anne baba ortak	84	59,17				
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	58,00				
	Velayet annede olsa bile baba	3	46,50				
	Velayet babada olsa bile anne	10	82,95	3	4.94	.176	
	Anne baba ortak	84	59,01				

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu dışında kalan tüm boyutlarda aldıkları puanların çocuğun ahlaki eğitimi kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin olarak velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirilenlerin velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlere göre ($U= 53.50$, $p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirilenlerin velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=2.50$, $p<.05$), ve velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin Anne baba ortak ($U=209.50$, $p<.05$) şeklinde görüş bildirenlere göre problem çözme boyutundan anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir (Tablo XXI.).

Tablo XXII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun dini eğitimine kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Çocuğun dini eğitimine kim karar vermelidir	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	56,37	3	7.04	.071	
	Velayet annede olsa bile baba	4	47,13				
	Velayet babada olsa bile anne	9	88,89				
	Anne baba ortak	88	59,10				
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	58,66		1.07	.785	
	Velayet annede olsa bile baba	4	49,38				
	Velayet babada olsa bile anne	9	53,17				
	Anne baba ortak	88	62,15				
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	64,61		3.88	.275	
	Velayet annede olsa bile baba	4	67,50				
	Velayet babada olsa bile anne	9	79,61				
	Anne baba ortak	88	57,34				
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	69,39		6.630	.085	
	Velayet annede olsa bile baba	4	47,13				
	Velayet babada olsa bile anne	9	83,11				
	Anne baba ortak	88	56,88				
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	64,26		7.85	.049	3-4
	Velayet annede olsa bile baba	4	48,75				
	Velayet babada olsa bile anne	9	89,72				
	Anne baba ortak	88	57,23				
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	63,05		4.12	.249	
	Velayet annede olsa bile baba	4	93,63				
	Velayet babada olsa bile anne	9	55,28				
	Anne baba ortak	88	58,98				
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	59,74		9.24	.026	1-3 2-3 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	4	46,13				
	Velayet babada olsa bile anne	9	93,39				
	Anne baba ortak	88	57,95				

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeği fonksiyonlar boyutundan çocuğun dini eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(n=120, p<.05)$). İkili grup karşılaştırmaları sonucunda ilgili madde uyarınca velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlere göre ($U= 52.50, p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlere göre ($U= 3.50, p<.05$), ve velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=163.50, p<.01$) genel fonksiyonlar boyutundan anlamlı olarak yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde katılımcıların velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U= 177.00, p<.01$), gereken ilgiyi gösterme boyutundan daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XXII.).

Tablo XXIII. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Çocuğun Mesleki eğitimine Kim Karar Vermelidir		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	62,88	3	6,28	.099	
	Velayet annede olsa bile baba	2	69,00				
	Velayet babada olsa bile anne	8	88,69				
	Anne baba ortak	90	57,28				
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	60,60	3	.417	.937	
	Velayet annede olsa bile baba	2	67,25				
	Velayet babada olsa bile anne	8	53,50				
	Anne baba ortak	90	60,95				
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	68,30	3	8,68	.034	2-4 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	2	105,50				
	Velayet babada olsa bile anne	8	80,94				
	Anne baba ortak	90	55,95				
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	69,00	3	6,43	.092	
	Velayet annede olsa bile baba	2	76,25				
	Velayet babada olsa bile anne	8	83,31				
	Anne baba ortak	90	56,23				
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	70,45	3	9,40	.024	3-4
	Velayet annede olsa bile baba	2	77,50				
	Velayet babada olsa bile anne	8	88,81				
	Anne baba ortak	90	55,39				
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	64,98	3	3,65	.302	
	Velayet annede olsa bile baba	2	103,25				
	Velayet babada olsa bile anne	8	56,88				
	Anne baba ortak	90	58,88				
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	62,38	3	7,80	.50	
	Velayet annede olsa bile baba	2	68,25				
	Velayet babada olsa bile anne	8	92,44				
	Anne baba ortak	90	57,07				

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu ($X^2(n=120, Sd=3)=8.68$ $p<.05$), ve gereken ilgiyi gösterme ($X^2(n=120, p<.05)=9.40$, $p<.05$) alt boyutunda çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Mann Whitney testi sonucu, ilgili maddeye ilişkin velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=18.00$, $p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=207.00$, $p<.05$) roller boyutundan anlamlı olarak yüksek puan alındığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=157.00$, $p<.01$) gereken ilgiyi gösterme boyutunda daha yüksek puanlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XXIII).

Tablo XXIV. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun mallarını idare hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Çocuğun mallarını İdare Etme Hakkı Kime Ait Olmalıdır	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	67,35	3	9.85	.020	1-4 2-3
	Velayet annede olsa bile baba	14	56,39				
	Velayet babada olsa bile anne	8	87,56				
	Anne baba ortak	55	52,25				
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	65,86	5.40		.145	
	Velayet annede olsa bile baba	14	73,07				
	Velayet babada olsa bile anne	8	60,88				
	Anne baba ortak	55	53,05				
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	69,08	12.62		.006	1-4 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	14	61,93				
	Velayet babada olsa bile anne	8	86,75				
	Anne baba ortak	55	49,61				
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	68,60	9.25		.026	1-4 2-3 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	14	50,86				
	Velayet babada olsa bile anne	8	83,31				
	Anne baba ortak	55	53,30				
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	69,27	13.47		.004	1-4 2-4 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	14	71,64				
	Velayet babada olsa bile anne	8	79,00				
	Anne baba ortak	55	48,12				
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	67,70	3.12		.374	
	Velayet annede olsa bile baba	14	60,29				
	Velayet babada olsa bile anne	8	53,69				
	Anne baba ortak	55	55,92				
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	67,47	10.29		.016	1-4 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	14	66,50				
	Velayet babada olsa bile anne	8	83,00				
	Anne baba ortak	55	50,25				

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeği problem çözme boyutu ($X^2(n=120, Sd=3)=9.85, p<.05$), roller boyutu ($X^2(n=120, Sd=3)=12.62, p<.01$), duygusal tepki verebilme ($X^2(n=120, Sd=3)=9.25, p<.05$), gereken ilgiyi gösterme ($X^2(n=120, Sd=3)=13.47, p<.01$), ve genel fonksiyonlar ($X^2(n=120, Sd=3)=10.29, p<.05$) boyutlarından aldıkları puanların çocuğun mallarını idare hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. İkili grup karşılaştırmaları için yapılan Mann Whitney testi sonucuna göre, ilgili maddeye ilişkin Velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=887.50, p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=22.00, p<.05$), problem çözme boyutunda daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=787.50, p<.01$), ve velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=81.50, p<.01$) roller

boyutundan daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. . Velayet kimde ise o şekilde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=881.00$, $p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlere göre (26.00 , $p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=115.00$, $p<.05$) duygusal tepki verebilme boyutundan daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Velayet kimde ise o şekilde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=764.00$, $p<.01$), velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=236.50$, $p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=106.00$, $p<.05$) gereken ilgiyi gösterme alt boyutundan yüksek puanlar alındığı tespit edilmiştir. Son olarak , ilgili maddeye ilişkin Velayet kimde ise o şekilde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=836.00$, $p<.05$), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=107.00$, $p<.05$) fonksiyonlar boyutundan anlamlı olarak yüksek puan alındığı tespit edilmiştir (Tablo XXIV.)

Tablo XXV. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Çocuğun Fiziksel Sağlığı için Tedavi Hakkı Kime Ait Olmalıdır	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	62,09	3	8.15	.043	3-4
	Velayet annede olsa bile baba	4	51,00				
	Velayet babada olsa bile anne	11	87,68				
	Anne baba ortak	76	56,46				
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	64,59	1.22	.749		
	Velayet annede olsa bile baba	4	47,00				
	Velayet babada olsa bile anne	11	55,73				
	Anne baba ortak	76	60,34				
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	68,52	5.34	.149		
	Velayet annede olsa bile baba	4	59,50				
	Velayet babada olsa bile anne	11	75,64				
	Anne baba ortak	76	55,30				
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	68,09	7.73	.052		
	Velayet annede olsa bile baba	4	57,13				
	Velayet babada olsa bile anne	11	81,86				
	Anne baba ortak	76	54,69				
Aile değerlendirme ölçeği gereken ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	68,26	10.05	.018	3-4	
	Velayet annede olsa bile baba	4	46,88				
	Velayet babada olsa bile anne	11	85,68				
	Anne baba ortak	76	54,61				
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	58,47	.884	.829		
	Velayet annede olsa bile baba	4	72,50				
	Velayet babada olsa bile anne	11	55,23				
	Anne baba ortak	76	61,41				
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	65,60	7.27	.064		
	Velayet annede olsa bile baba	4	60,25				
	Velayet babada olsa bile anne	11	83,64				
	Anne baba ortak	76	55,22				

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeği problem çözme boyutu (X^2 (n=120, Sd=3)=8.15, p<.05), gereken ilgiyi gösterme boyutu (X^2 (n=120, Sd=3)=10.05, p<.05) puanlarının çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak değiştiği tespit edilmiştir. Yapılan Mann Whitney testi sonucu ilgili maddeye ilişkin velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre hem problem çözme (U=192.00, p<.01) hem gereken ilgiyi gösterme (U= 187.50, p<.01)boyutundan daha yüksek puan alındığı tespit edilmiştir (Tablo XXV.).

Tablo XXVI. Katılımcıların aile değerlendirme toplam ve alt boyut puanlarının çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Çocuğun Ruhsal Sağlığı için Tedavi Hakkı Kime Ait olmalıdır		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
Aile değerlendirme ölçeği problem çözme alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	58,54	3	10.55	.014	1-3 2-3
	Velayet annede olsa bile baba	3	30,83				
	Velayet babada olsa bile anne	12	88,58				
	Anne baba ortak	81	58,02				
Aile değerlendirme ölçeği iletişim alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	60,42	2.88	.411		
	Velayet annede olsa bile baba	3	27,50				
	Velayet babada olsa bile anne	12	59,08				
	Anne baba ortak	81	61,96				
Aile değerlendirme ölçeği roller alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	66,02	4.14	.246		
	Velayet annede olsa bile baba	3	54,00				
	Velayet babada olsa bile anne	12	76,33				
	Anne baba ortak	81	56,76				
Aile değerlendirme ölçeği duygusal tepki verebilme alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	63,83	7.77	.051		
	Velayet annede olsa bile baba	3	36,83				
	Velayet babada olsa bile anne	12	83,58				
	Anne baba ortak	81	56,97				
Aile değerlendirme ölçeği gerekli ilgiyi gösterme alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	65,10	7.175	.067		
	Velayet annede olsa bile baba	3	44,17				
	Velayet babada olsa bile anne	12	82,83				
	Anne baba ortak	81	56,43				
Aile değerlendirme ölçeği davranış kontrolü alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	61,79	.226	.973		
	Velayet annede olsa bile baba	3	67,50				
	Velayet babada olsa bile anne	12	57,92				
	Anne baba ortak	81	60,24				
Aile değerlendirme ölçeği genel fonksiyonlar alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	62,69	5.42	.143		
	Velayet annede olsa bile baba	3	42,50				
	Velayet babada olsa bile anne	12	80,42				
	Anne baba ortak	81	57,57				

Katılımcıların aile değerlendirme ölçeği problem çözme boyutu puanlarının çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak değiştiği tespit edilmiştir (X^2 (n=120, Sd=3)=10.55, p<.05). İkili grup karşılaştırmaları için yapılan Mann Whitney testi sonucu, ilgili maddeye ilişkin velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin Velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlere göre (U=74.50, p<.05), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlere göre (U=1.50, p<.05), velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre (U=235.00, p<.01), problem çözme boyutundan anlamlı olarak daha yüksek puan alındığı tespit edilmiştir (Tablo XXVI.).

4.7. Katılımcıların Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Müşterek Velayete Bakış Açıları ile İlişkisi

Katılımcıların Anne Baba Tutum Ölçeği puanlarının müşterek velayete ilişkin görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis Testi ile analiz edilmiş, anlamlı bulundan sonuçlar için ikili grup testi yapılmış, bunun içinde Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo XXVII. Katılımcıları PARI alt boyut puanlarının MK 336'ya bakış açlarına göre dağılımı

	MK 336 katılıyor musunuz?	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	62,25	3	1.66	.645	
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	60,93				
	Biraz katılıyorum	34	55,37				
	Hiç katılmıyorum	4	75,50				
PARI aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	65,08	3	6.34	.098	
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	68,05				
	Biraz katılıyorum	34	49,03				
	Hiç katılmıyorum	4	47,88				
PARI baskı ve disiplin alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	66,29	.3	8.59	.035	1-4 3-4
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	59,80				
	Biraz katılıyorum	34	55,87				
	Hiç katılmıyorum	4	16,88				
PARI ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Aynen katılıyorum	60	63,78	3	1.10	.777	
	Büyük ölçüde katılıyorum	22	56,20				
	Biraz katılıyorum	34	57,91				
	Hiç katılmıyorum	4	57,00				

Katılımcıların baskı ve disiplin alt boyut puanlarının MK 336'ya dair bildirdikleri görüşlerine göre anlamlı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($X^2(Sd=3, n=120)=8.59$). İkili grup analizleri için yapılan Mann Whitney U test sonucuna göre ilgili maddeye aynen katılanların büyük ölçüde katılanlara göre ($U=22.50, p<.01$) ve biraz katılanların hiç katılmayanlara göre ($U= 18.00, p<.05$) bu boyut puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XXVII).

Tablo XXVIII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmesine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Boşanma durumunda çocuğun velayeti kime verilmeli	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Anne	55	64,14	2	1.65	.438	
	Baba	17	52,21				
	Ortak	48	59,27				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Anne	55	64,08		4.67	.097	
	Baba	17	71,21				
	Ortak	48	52,60				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Anne	55	63,22	2	12.29	.002	2-3
	Baba	17	82,94				
	Ortak	48	49,44				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Anne	55	58,45	2	.37	.820	
	Baba	17	60,76				
	Ortak	48	62,76				

Katılımcıların baskı ve disiplin alt boyut puanlarının boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmesine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(Sd=3, n=120)=12.29, p<.01$). İkili grup analizleri sonucu velayetin babaya verilmesi yönünde görüş bildirenlerin velayetin ortak olması gerektiği yönünde görüş bildirenlere göre bu boyut üzerinde daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir ($U=171.50, p<.01$), (Tablo XXVIII.).

Tablo XXIX. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Boşandıktan Sonra Çocuk Üzerinde Kimin Sözü geçmeli		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	73,07	3	3.41	.333	
	Velayet annede olsa bile baba	5	58,90				
	Velayet babada olsa bile anne	11	59,41				
	Anne baba ortak	83	57,56				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	66,10	3	3.42	.384	
	Velayet annede olsa bile baba	5	67,00				
	Velayet babada olsa bile anne	11	73,27				
	Anne baba ortak	83	57,00				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet kimde ise o	21	77,31	3	14.56	.002	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	5	84,20				
	Velayet babada olsa bile anne	11	78,27				
	Anne baba ortak	83	52,46				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet kimde ise o	15	36,47	3	3.60	.308	
	Velayet annede olsa bile baba	1	45,50				
	Velayet babada olsa bile anne	10	30,75				
	Anne baba ortak	34	27,35				

Katılımcıların baskı ve disiplin alt boyut puanlarının boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(Sd=3, n=120)=14.56, p<.01$). İkili grup analizleri sonucunda ilgili maddeye ilişkin Velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlerin velayet hem anne hem baba ortak olmalı şeklinde görüş bildirenlere göre daha yüksek puana aldıkları bulunmuştur ($U=162.00, p<.05$), (Tablo XXIX).

Tablo XXX. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime aittir		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	71,00	3	6.371	.095	
	Velayet annede olsa bile baba	9	41,94				
	Velayet babada olsa bile anne	24	52,23				
	Anne baba ortak	63	62,30				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	71,17	3	11.856	.008	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	9	80,11				
	Velayet babada olsa bile anne	24	68,96				
	Anne baba ortak	63	50,41				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	82,02	3	25.817	.000	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	9	82,72				
	Velayet babada olsa bile anne	24	69,38				
	Anne baba ortak	63	45,75				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet kimde ise o	18	38,78	3	8.072	.045	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	1	12,00				
	Velayet babada olsa bile anne	20	30,78				
	Anne baba ortak	21	24,02				

Katılımcıların aşırı koruyucu annelik($X^2(Sd=3, n=120)=11.86, p<.01$), baskı ve disiplin boyutlarında ($X^2(Sd=3, n=120)=25.82, p<.01$) anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkı kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Kadın katılımcılar arasında ev kadınlığı rolünü reddetme boyutundan alınan puanların aynı maddeye göre bildirdikleri görüşler doğrultusunda anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir($X^2(Sd=3, n=120)=8.07, p<.05$). İkili grup analizleri sonucunda Velayet kimde ise o($U=504.50, p<.05$), velayet annede olsa bile babanın ($U=141.00, p<.05$), ve velayet babada olsa bile annenin ($U=312.00, p<.05$), şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre aşırı koruyucu annelik boyutundan yüksek puan alındığı bulunmuştur. Velayet kimde ise o($U=312.00, p<.01$), velayet annede olsa bile babanın ($U=455.50, p<.01$), ve velayet babada olsa bile annenin ($U=98.00, p<.50$), şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre baskı ve disiplin boyutundan yüksek puan alındığı tespit edilmiştir. Velayet kimde ise o($U=312.00, p<.01$), velayet annede olsa bile babanın ($U=92.00, p<.01$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ev kadınlığı rolünü reddetme boyutundan yüksek puan alındığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XXX.).

Tablo XXXI. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kim karar vermektedir		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	61,48	3	1.878	.598	
	Velayet annede olsa bile baba	6	41,75				
	Velayet babada olsa bile anne	8	60,13				
	Anne baba ortak	57	61,68				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	65,56	3	9.012	.029	1-4 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	6	76,08				
	Velayet babada olsa bile anne	8	81,69				
	Anne baba ortak	57	51,54				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet kimde ise o	49	66,94	3	14.670	.002	1-4 2-4 3-4
	Velayet annede olsa bile baba	6	86,17				
	Velayet babada olsa bile anne	8	83,50				
	Anne baba ortak	57	49,04				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet kimde ise o	33	31,39	2	.271	.873	
	Velayet annede olsa bile baba	7	31,00				
	Velayet babada olsa bile anne	20	28,85				

Katılımcıların aşırı koruyucu annelik ($X^2(Sd=3, n=120)=9.01, p<.05$), baskı ve disiplin boyutlarında ($X^2(Sd=3, n=120)=14.67, p<.01$) çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. İkili grup analizleri sonucunda Velayet kimde ise o ($U=1076, p<.05$), velayet babada olsa bile annenin ($U=11.00, p<.05$), şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre aşırı koruyucu annelik boyutundan yüksek puan alındığı bulunmuştur. Velayet kimde ise o ($U=985.60, p<.01$), velayet annede olsa bile babanın ($U=69.00, p<.05$), ve velayet babada olsa bile annenin ($U=87.50, p<.01$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre baskı ve disiplin boyutundan yüksek puan alındığı tespit edilmiştir (Tablo XXXI.).

Tablo XXXII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Çocuğun Ahlaki eğitimini, Kendi Ahlak değerlerine Göre Kim Vermelidir	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	59,80	3	.36	.947	
	Velayet annede olsa bile baba	3	51,50				
	Velayet babada olsa bile anne	10	57,15				
	Anne baba ortak	84	61,41				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	74,13	3	10.81	.013	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	3	39,67				
	Velayet babada olsa bile anne	10	82,50				
	Anne baba ortak	84	54,89				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet kimde ise o	23	80,78	3	16.76	.001	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	3	52,00				
	Velayet babada olsa bile anne	10	83,35				
	Anne baba ortak	84	52,53				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet kimde ise o	13	35,73	2	1.83	.400	
	Velayet annede olsa bile baba	9	26,00				
	Velayet babada olsa bile anne	38	29,78				

Katılımcıların aşırı koruyucu annelik($X^2(Sd=3, n=120)=10.81, p<.05$), baskı ve disiplin boyutlarında ($X^2(Sd=3, n=120)=16.76, p<.01$) çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. İkili grup analizleri sonucunda Velayet kimde ise o ($U=656.00, p<.05$) ve velayet babada olsa bile annenin ($U=228.50, p<.05$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre, velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlere göre ($U=3.00, p<.05$) aşırı koruyucu annelik boyutundan daha yüksek puan alındığı bulunmuştur. Velayet kimde ise o ($U=518.50, p<.01$) ve velayet babada olsa bile annenin ($U=206.50, p<.01$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre, velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlere göre ($U= .00, p<.05$) baskı ve disiplin boyutundan daha yüksek puan alındığı bulunmuştur (Tablo XXXII.)

Tablo XXXIII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun dini eğitimine kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Çocuğun Dini eğitimine Kim karar vermelidir	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	60,18	3	.25	.969	
	Velayet annede olsa bile baba	4	55,75				
	Velayet babada olsa bile anne	9	56,28				
	Anne baba ortak	88	61,22				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	73,79	3	10.18	.017	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	4	83,13				
	Velayet babada olsa bile anne	9	80,89				
	Anne baba ortak	88	54,52				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet kimde ise o	19	83,68	3	19.14	.000	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	4	73,88				
	Velayet babada olsa bile anne	9	86,61				
	Anne baba ortak	88	52,22				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet kimde ise o	12	36,67	2	1.92	.383	
	Velayet annede olsa bile baba	8	27,75				
	Velayet babada olsa bile anne	40	29,20				

Katılımcıların aşırı koruyucu annelik($X^2(Sd=3, n=120)=10.18, p<.05$), baskı ve disiplin boyutlarında ($X^2(Sd=3, n=120)=19.14, p<.01$) çocuğun dini eğitimine kimin vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. İkili grup analizleri sonucunda Velayet kimde ise o($U=570.00, p<.05$) ve velayet babada olsa bile annenin ($U=221.50, p<.05$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre aşırı koruyucu annelik boyutundan yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Velayet kimde ise o ($U=404.00, p<.01$) ve velayet babada olsa bile annenin ($U=168.00, p<.01$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre baskı ve disiplin boyutundan daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir (Tablo XXXIII).

Tablo XXXIV. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Çocuğun mesleki eğitimine kim karar vermelidir	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	59,50	3	.21	.976	
	Velayet annede olsa bile baba	2	63,00				
	Velayet babada olsa bile anne	8	55,69				
	Anne baba ortak	90	61,09				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	65,43	3	4.20	.240	
	Velayet annede olsa bile baba	2	81,75				
	Velayet babada olsa bile anne	8	79,06				
	Anne baba ortak	90	57,28				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet kimde ise o	20	79,20	3	13.09	.004	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	2	76,00				
	Velayet babada olsa bile anne	8	84,00				
	Anne baba ortak	90	53,91				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet kimde ise o	11	42,23	2	6.08	.048	1-4
	Velayet babada olsa bile annenin	8	27,75				
	Anne baba ortak	41	27,89				

Katılımcıların baskı ve disiplin alt boyutundan aldıkları puanların çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(Sd=3, n=120)=13.09, p<.01$). Kadın katılımcılar arasında ev kadınlığı rolünü reddetme boyutundan alınan puanlarında benzer şekilde ilgili maddeye verilen görüşlere göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($X^2(Sd=3, n=120)=6.08, p<.05$). İkili grup analizleri sonucunda Velayet kimde ise o ($U=530.50, p<.01$) ve velayet babada olsa bile annenin ($U=173.50, p<.01$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre baskı ve disiplin boyutundan yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre ev kadınlığı rolünü reddetme boyutundan daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir ($U=109.50, p<.01$) (Tablo XXXIV.).

Tablo XXXV. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun mallarını idare hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

	Çocuğun mallarını İdare Etme Hakkı Kime Ait olmalıdır	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	57,56	3	4.11	.249	
	Velayet annede olsa bile baba	14	76,14				
	Velayet babada olsa bile anne	8	48,75				
	Anne baba ortak	55	60,53				
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	65,69	3	4.56	.205	
	Velayet annede olsa bile baba	14	65,39				
	Velayet babada olsa bile anne	8	73,00				
	Anne baba ortak	55	53,38				
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet kimde ise o	43	70,38	3	7.90	.048	1-4
	Velayet annede olsa bile baba	14	57,00				
	Velayet babada olsa bile anne	8	72,38				
	Anne baba ortak	55	51,94				
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet kimde ise o	31	35,85	3	7.30	.063	
	Velayet annede olsa bile baba	2	19,25				
	Velayet babada olsa bile anne	7	31,00				
	Anne baba ortak	20	23,15				

Katılımcıların baskı ve disiplin alt boyutundan aldıkları puanların çocuğun mallarını idare hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(Sd=3,n=120)=7.90,p<.05$). Yapılan ikili grup analizi sonucunda velayet kimde ise o şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre bu boyuttan daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır ($U=827.00,p<.05$) (Tablo XXXV.).

Tablo XXXVI. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Çocuğun Fiziksel sağlığı için Tedavi Hakkı Kime Ait Olmalıdır		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark	
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanımı alt boyutu	Velayet kimde ise o	29	70,81					
	Velayet annede olsa bile baba	4	35,63	3	5.35	.148		
	Velayet babada olsa bile anne	11	63,59					
	Anne baba ortak	76	57,43					
Velayet kimde ise o	29	56,00						
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet annede olsa bile baba	4	45,88	3	7.05	.070		
	Velayet babada olsa bile anne	11	85,68					
	Anne baba ortak	76	59,34					
	Velayet kimde ise o	29	65,81					
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet annede olsa bile baba	4	80,88	3	13.10	.004	3-4	
	Velayet babada olsa bile anne	11	89,55					
	Anne baba ortak	76	53,20					
	Velayet kimde ise o	18	34,06					
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet babada olsa bile annenin	9	25,22	2	1.60	.450		
	Anne baba ortak	33	30,00					

Katılımcıların baskı ve disiplin alt boyutundan aldıkları puanların çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(Sd=3,n=120)=13.10$, $p<.01$). Yapılan ikili grup analizi sonucunda velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre bu boyuttan daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır ($U=158.00$, $p<.01$) (Tablo XXXVI.).

Tablo XXXVII. Katılımcıların PARI alt boyut puanlarının çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre dağılımı

Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkı kime ait olmalıdır		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Fark	
PARI.demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu	Velayet kimde ise o	24	69,31					
	Velayet annede olsa bile baba	3	45,67	3	3.36	.339		
	Velayet babada olsa bile anne	12	67,96					
	Anne baba ortak	81	57,33					
Velayet kimde ise o	24	60,88						
PARI.aşırı koruyucu annelik alt boyutu	Velayet annede olsa bile baba	3	52,00	3	5.17	.160		
	Velayet babada olsa bile anne	12	81,58					
	Anne baba ortak	81	57,58					
	Velayet kimde ise o	24	70,10					
PARI.baskı ve disiplin alt boyutu	Velayet annede olsa bile baba	3	72,00	3	10.54	.015	1-4 3-4	
	Velayet babada olsa bile anne	12	83,71					
	Anne baba ortak	81	53,79					
	Velayet kimde ise o	15	33,63					
PARI.ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu	Velayet babada olsa bile annenin	10	25,60	2	1.27	.529		
	Anne baba ortak	35	30,56					

Katılımcıların baskı ve disiplin alt boyutundan aldıkları puanların çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının kime ait olması gerektiğine yönelik görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2(Sd=3,n=120)=10.54$, $p<.01$). Yapılan ikili grup analizi sonucunda Velayet kimde ise o ($U=708.50$, $p<.05$) şeklinde görüş bildirenlerin ve velayet babada olsa bile annenin ($U=240.00$, $p<.01$) şeklinde görüş bildirenlerin anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre bu boyuttan daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo XXXVII.).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde, Bulgular bölümünde sunulmuş olan araştırma bulguları sırasıyla ele alınarak tartışılmıştır.

5.1 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Hatırlanacağı üzere, araştırmada cevap aranan ilk soru, bazı demografik özelliklere göre müşterek velayete bakış açısının farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Bu soru kapsamında katılımcıların evlilik süresi, evlilik durumu, ayrı yaşama süresi, çocuklarının yaşı, cinsiyeti, sayısı, çocuğun yanında yaşamadığı ebeveynle görüşme sıklığı, ayrılık döneminde kiminle kaldığı değişkenlerini içeren sosyodemografik özelliklerine göre müşterek velayete ilişkin bakış açıları ilişkisinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bulgular Bölümü'nde Tablo II., Tablo V., Tablo VIII ve Tablo IX'a bakıldığında, katılımcıların müşterek velayete ilişkin görüşlerinin yaşlarına, ayrı yaşama sürelerine, çocuklarının cinsiyetine ve ayrı yaşayan ebeveyn ile görüşme sıklığına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Demografik özelliklere dair yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar sergilendiği görülmektedir. Bazı araştırmacılar velayet tercih eden ebeveynin cinsiyeti ile çocuğun cinsiyetinin aynı olmasının ebeveynin çocuğu daha iyi yetiştirmesine imkân sağlayacağını (Santrock ve Warshak, 1979), tekli velayet durumlarında benzer cinsiyetteki ebeveyniyle yaşayan çocukların daha iyi uyum gösterdiğini (Hetherington & Hogan 1997) belirtirken diğer araştırmacılar, aynı-cinsiyet eşleştirmesinin özel bir avantaj olmadığını (Kurdek, 1981; Downey & Powell, 1993), velayet isteyen babaların aynı anneler gibi çocukların yetiştirebildiklerini (Lowery, 1986) belirtmişlerdir. Bazı araştırmalar ortak velayet alan anne ve babaların her ikisinin de, tekli velayet alanlara göre daha yaşlı olduklarını (Bauserman,

2012) belirtirken bazı çalışmalarda ebeveynlerin yaşının etkili olmadığını (Lowery, 1986) ve Gunnoe & Braver (2001) ayrılık döneminde ebeveynin çocuğunu ziyaret etme sıklığının, ortak velayet seçenlerde tekli velayet seçenlere göre daha fazla olduğunu belirtmiştir.

Boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmesi hususunda katılımcıların, çocuğun yaşı büyüdükçe ve evlilik süreleri arttıkça ebeveynlerin ortak velayete katılım düzeylerinin arttığı, çocuğunun yaşı 15-18 yaş aralığında olan, evlilik süresi 20 yılın üzerinde olan katılımcıların ortak velayete ilişkin görüşlerinin en yüksek düzeyde olduğu ve 50-64 yaş aralığındakilerin MK 336. Maddesine biraz katıldıklarına dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Yapılan çalışmalarda ortak velayet altındaki çocukların yaşça daha genç oldukları (Spruijt & Duindam, 2010; Gunneo & Braver, 2001) belirtilse de Bauserman (2012) çalışmasında ortak velayet tercih eden annelerin yaşça daha yaşlı olduğu görülmüştür.

Çocuğun dini ve mesleki eğitimini kimin vermesi gerektiğine konusunda ilk ve ikinci evliliklerini yapanların büyük bir oranla anne babanın ortak hakka sahip olması yönünde karar verildiği ve bu oranın üçüncü evliliklerini yapanlarda çok azaldığı görülmüştür. Çocuk sahibi olan katılımcıların en büyük oranda çocuğun dini eğitimi hususunda ortak velayetten yana görüş bildirdikleri bulunmuştur. Ebeveynlerin çocuğun din seçiminde etkili olmak istedikleri görülmektedir. Literatür çalışmaları incelendiğinde benzer kriterlere uygun yapılan araştırma bulgularına rastlanmamıştır.

Çiftlerin ayrılık döneminde çocuğun tek bir ebeveyni (anne/baba) ile yaşadığı durumlarda çocuk ile birlikte kalan ebeveynin büyük bir oranla MK 336'ya katıldıkları ve boşanma

durumunda velayeti istedikleri; halen birlikte yaşamaya devam eden katılımcıların MK 336'ya katılımlarının azaldığı görülmüştür. Ayrılık döneminde çocuğun yaşadığı bütün düzenlemelerde (anne/baba/anne baba birlikte) ebeveynlerin hepsinin yüksek oranlarla boşandıktan sonra çocuğun üzerinde kimin sözü geçeceği, ahlaki eğitimi, fiziksel ve ruhsal sağlığı için tedavi hususlarında ortak velayetten yana görüş bildirdikleri görülmüştür. Spruijt E. & Duindam V. (2010) ortak velayet ve tekli velayet düzenlemesini tercih eden ailelerdeki çocuğun ebeveyne bağlanması arasındaki farklılığa bakmışlardır. Ortak velayet ailelerinde her iki ebeveyn ile kurulan ilişki, evli ailelerle aynı düzeyde güçlü olduğu ve baba ile düzenli ilişki kurulan anne ailelerinden bir parça daha güçlü olduğu, çocuk ebeveyn ilişkisinin az olduğu durumlarda bağlanma skorlarının daha düşük olduğunu; ayrıca anneye bağlılığın aile tiplerine göre farklılık gösterdiğini, sadece, çocuğun babasıyla yaşadığı durumda anneye bağlılığın daha az olduğu, çocuğun anne ile yaşadığı durumlarda babaya bağlılığının zayıf olduğunu ortaya koymuşlardır. Kelly ve Lamb (2000) Paylaşılan zamanların, genç çocukların ebeveynleriyle olan bağlarının güçlenmesini teşvik ettiği görüşünü desteklemektedirler.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde demografik özelliklerin yıllardan bağımsız olarak çalışmalara göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu durumun ilgili literatür çalışmalarının boşanma sürecinde ve sonrasında farklı velayet düzenlemelerini tercih eden ebeveynlerle yapılmış olmasına karşılık henüz ülkemizde hukuki olarak ortak velayet uygulamasının yaygın olmaması nedeniyle çalışmamızın boşanma sürecinde bulunan ve velayet tercihi yapamayan ebeveynlere uygulanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.2 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Cinsiyetleri ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Boşanma sürecindeki bireylerin müşterek velayete bakış açılarının karşılaştırıldığı çalışmamızda, boşanma durumunda erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranla çocuğun velayetinin ortak olması ve boşandıktan sonra çocuk üzerinde hem annenin hem babanın ortak şekilde sözünün geçmesinin gerektiğine dair görüş bildirmişlerdir. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranla, boşanma durumunda çocuğun adını koyma, çocuğun hangi ilde yaşayacağına, çocuğun ahlaki, dini ve mesleki eğitimine karar vermesinde, çocuğun mallarının idare edilmesinde, çocuğun fiziksel sağlığı ve ruhsal sağlığı için tedavi edilmesinde hem annenin hem babanın ortak olarak karar verebilme hakkının olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Avustralya Temsilciler Meclisi'nin velayet düzenlemesiyle ilgili 2003 yılında yaptığı çalışmada birincil olarak sürekli tercih edilen tekli anne velayet düzenlemeleri nedeniyle çocukların babalarının katılımı olmadan büyüdüğünü ve mahkeme sonuçlarına göre "mahrum babalar" arasında yaygın hayal kırıklığı yaşandığı tespit edilmiştir (Akt. McIntosh, 2009). Maccoby E. ve arkadaşları (1990), annelerin %80'inin tekli fiziksel velayet, babaların ise yarıdan fazlasının ortak velayet veya velayetin babaya verilmesini istediklerini belirtmişlerdir. Birçok çalışmada da velayet şekli olarak, ortak velayet seçen babaların, velayet almayan babalara göre velayet düzenlenmesinden daha memnun oldukları görülmüştür (Bauserman,2012; Gunnoe&Braver,2001; Arditti, 1992; Shrier, Simring,Shapiro, Greif, & Lindenthal, 1991;). Ortak velayet alan annelerin ise, tekli velayet alan annelere göre velayet düzenlenmesinden daha az memnun oldukları görülmüştür ve bu durumun boşanma sonrasında annelerin çocuk bakımıyla ilgili yeniden aldıkları sorumluluk ile yasal sorumluluk arasındaki farktan kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Bauserman,2012; Gunnoe&Braver,2001; Arditti & Madden, 1997).

5.3 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Düzeyleri ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Boşanma sürecindeki bireylerin sosyokültürel durumlarının, boşanma durumunda çocuğun velayetinin kime verilmesi ve çocuğun dini eğitimini kimin vermesi hususundaki görüşleri üzerinde etkili olduğu, yüksek eğitim düzeyine sahip katılımcıların müşterek velayeti tercih ettiği görülmüştür. Yapılan çalışmalarda ortak velayeti tercih eden hem annelerin hem de babaların eğitim durumunun, tekli velayet tercih edenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Gunnøe & Braver 2001, Bjarnason & Arnarsson, 2011, Bauserman, 2002).

Boşanma sürecindeki bireylerin sosyoekonomik durumlarının müşterek velayete bakış açılarını etkilediği görülmüştür. Boşandıktan sonra çocuk üzerinde kimin sözünün geçmesi, çocuğun adını koyma hakkının, ahlaki, dini ve mesleki eğitimi, fiziksel ve ruhsal sağlığının tedavisinde katılımcıların büyük çoğunluğunun tüm gelir düzeylerinde tercih konusunda anne baba ortak davranmalı şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Fiziksel sağlık durumu hariç anne baba ortak hakkı görüşünü daha fazla oranla gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların, ikinci olarak orta gelir düzeyinde olanların ve en az oranla düşük gelir düzeyinde sahip olanların tercih ettikleri görülmektedir. Yapılan çalışmaların araştırma bulgusunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda hem annelerin hem de babaların gelirini, ortak velayet tercih edenlerin tekli velayet tercih edenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Gunnøe & Braver, 2001; Bjarnason & Arnarsson, 2011). Ortak velayet altındaki çocuklara ailelerin ekonomik sosyal durumları sorulduğunda, ebeveyninin sosyoekonomik durumunu daha zengin olarak algıladığı görülmektedir (Bjarnason & Arnarsson, 2011).

Boşanma sürecindeki çalışan annelerin, çalışmayan annelere göre çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığı ile ilgili verilecek kararlarda hem anne hem de babanın ortak sözü geçmeli görüşünde olduğu belirlenmiştir. Çalışan annelerin mesai saatleri ve iş yükleri nedeniyle boşanma durumunda çocuklarının ruhsal ve fiziksel hastalık dönemlerinde eski eşleriyle çocuğun bakımını ve sorumluluğunu paylaşmak istedikleri düşünülmektedir. Ortak fiziksel velayette, çocuğun her iki ebeveyniyle eşit miktarda zaman geçirmesi, çocuğun günlük ihtiyaçları için gerekli olan sorumluluğunun getirdiği ebeveynsel yükümlülüklerin paylaşılmasını sağlar, böylece ebeveynlik stresi ile hissedilen zaman baskısında azalma olur (Kline, Tschann, Johnston and Wallersatein,1989; Bjarnason & Arnarsson, 2011, Bowman & Ahrons, 1985; Luepnitz, 1986; Maccoby & ark., 1990).

5.4 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Boşanma Türleri ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Boşanma sürecinde anlaşmalı boşanan katılımcıların, çekişmeli boşananlara göre sayı ve oran bakımından ortak velayet yönündeki görüşlerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Anlaşmalı boşanan bireyler, boşanma durumunda çocuğun velayetinin ortak olması, boşandıktan sonra çocuk üzerinde hem annenin hem de babanın ortak sözünün geçmesi, hamileyken çiftin boşanması durumunda çocuğun adını koyma hakkına, çocuğun hangi ilde yaşayacağına karar verme, çocuğun ahlaki eğitimini karar verme, çocuğun mallarını idare etme hakkına, çocuğun fiziksel ve ruh sağlığı için tedavi hakkına boşandıktan sonra hem annenin hem de babanın ortak sahip olması gerektiği yönünde görüş bildirmektedir. Boşanma sonrasında çocuğun mesleki eğitimi ve ruhsal tedavi konularında hem anlaşmalı hem de çekişmeli boşanan katılımcıların hem annenin hem de babanın söz sahibi olması gerektiği yönünde görüş bildirdikleri yapılan çalışma sonucunda tespit edilmiştir. İsveç, Almanya, ABD, Hollanda,

Avustralya vb. ülkelerde boşanma sürecinde tarafların talebi ve anlaşmaları doğrultusunda ortak velayet düzenlemesinin hukuki olarak mümkün olması boşanma sürecinde anlaşmalı boşanan katılımcıların, çekişmeli boşananlara göre sayı ve oran bakımından ortak velayet yönünde olumlu görüşe sahip oldukları hipotezimizi destekler nitelikteki düzenlemelerdir. Ortak velayet düzenlemeleri, ebeveynlerin isteyerek tercih etmeleri durumunda, çocuğun boşanmaya rağmen her iki velisi ile pozitif, gerçeğe dayalı ilişkisini sürdürmesine imkân sağladığı yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konmuştur (Bauserman 2002; Luepnitz, 1991; Smyth, 2009; Steinman, 1981).

5.5 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Aile Fonksiyonları ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların Aile Değerlendirme Toplam ve Alt Boyut Puanlarının, ortak velayet anketinin maddelerine yönelik görüşleri Tablo XVI. ve Tablo XXVI. arasında sunulmuştur. Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, bireylerin boşanma durumunda çocuğun adını koyma hakkının “velayet kimde ise o” yönünde görüş bildirenler “velayet babada bile olsa anne” de diyenlerden; “velayet babada olsa bile annede” yönünde görüş bildirilenlerin “Anne baba ortak” olarak diyenlere göre problem çözme, gereken ilgiyi gösterme ve genel fonksiyonlar becerilerinde daha sağlıklı oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların çocuğun ahlaki eğitimini kendi ahlak değerlerine göre kimin vermesi gerektiğine yönelik velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirilenlerin velayet kimde ise o; velayet annede olsa bile babanın ve Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre problem çözme becerilerinin daha sağlıklı olduğu görülmektedir. Bireylerin boşanma durumunda çocuğun dini eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine dini eğitimine “velayet babada olsa bile annenin” şeklinde görüş bildirenlerin, “velayet kimde ise o”, “velayet annede olsa bile babanın” ve Anne baba ortak

şeklinde görüş bildirenlere göre genel fonksiyonlarının daha sağlıklı olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde katılımcıların çocuğun dini eğitimine, velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere gereken ilgiyi gösterme becerilerinin daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin boşanma durumunda çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre velayet annede olsa bile babanın şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre roller becerilerinin daha sağlıklı olduğu tespit edilmiştir. Çocuğun mesleki eğitimine kimin karar vermesi gerektiğine yönelik görüşlerine göre velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre roller ve gereken ilgiyi gösterme becerilerinin daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkının velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre hem problem çözme hem de gereken ilgiyi gösterme becerilerinin daha sağlıklı olduğu belirlenmiştir. Çocuğun ruhsal sağlığı için tedavi hakkının velayet babada olsa bile annenin şeklinde görüş bildirenlerin Velayet kimde ise o, velayet annede olsa bile babanın ve Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre problem çözme becerilerinin daha sağlıklı olduğu belirlenmiştir.

Aile fonksiyonlarına göre ortak velayete bakış açısı genel olarak değerlendirildiğinde; tekli velayet isteyenlerin (velayet babada olsa bile anne, velayet annede olsa bile baba, velayet kimde ise o) ortak velayet isteyenlere göre çocuğun adını koyma, ahlaki, dini ve mesleki eğitimi, malların idaresi, fiziksel ve ruhsal sağlığının tedavisini gerektiren ebeveynsel yükümlülük konularında aralarındaki ilişkinin genel olarak problem çözme, gereken ilgiyi gösterme ve genel fonksiyonlar boyutlarına göre daha sağlıklı olduğu görülmektedir. Bauserman (2012) birlikte velayet alan veliler ile tekli velayet alan velileri karşılaştırıldığında

ortak velayet alan hem annelerin hem de babaların tekli velayet alanlara göre eski eşleriyle aralarındaki çatışmanın daha az olduğunu ve eski eşlerin çocuğun bakımı konusunda birbirlerine daha fazla destek sağladıkları ve ilişkilerinde birbirlerine karşı pozitif duygulara sahip oldukları görüşünde olduklarını belirtmiştir. Bjarnason & Arnarsson (2011)'a göre boşanma sonrasında birlikte velayet kararı alan ailelerin geçişte yaşadıkları çatışma seviyesinin en az olduğu görülmektedir. Bauserman (2002)'in ortak fiziksel velayet ile ilgili meta analiz çalışmasında, ortak velayet seçenlerin tekli velayet seçenlere göre, ortalamadan az çatışma yaşadıkları ve ebeveynler arası işbirliğinin daha iyi olduğunu belirtiyor. Bender (1994), çocuk için çatışma durumundansa birlikte fiziksel velayetin her zaman en iyi ilgi olduğunu ve birlikte velayetin, ebeveynleri çatışmalarını çözmeye ve uzlaşmaya zorladığını belirtir. Nagel (2006), boşanmış iki ebeveynin de çocukları üzerindeki kararlar üzerinde eşit etki ve eşit sorumluluk almalarının ebeveynleri daha mutlu ettiğini belirtiyor. Gunnoe & Braver (2001) göre tekli velayet alanlarda düşük ebeveynsel uyum ve babalarda annelere karşı intiham için öfke ve istek duygularının, ortak velayet alanlara göre daha fazla olduğu, tekli velayet alanlarda annelerin babaların çocuğu ziyaretlerine muhalefet etmesi ortak velayet alanlara göre daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Birçok çalışma başarılı birlikte velayet uygulaması için ebeveynler arası devam eden güven ve iyi iletişim gibi spesifik ihtiyaçlara gerek olduğunu ve birlikte velayetin eski eşler arasında yüksek düzey çatışmanın olduğu durumlara uygun olmadığını işaret ederler (Furstenberg & Chelin 1991, Hetherington & Kelly, 2002).

Çalışmamızda çocuğun mallarını idare etme hakkı, Velayet kimde ise o şekilde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre problem çözme, roller, duygusal tepki, gereken ilgiyi gösterme ve genel fonksiyon becerilerinin daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğun mallarını idare hakkı, “velayet babada olsa bile anne”

şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre roller, duygusal tepki, gereken ilgiyi gösterme ve genel fonksiyon becerilerinin daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. “Velayet babada olsa bile anne” şeklinde görüş bildirenlerin “velayet annede olsa bile baba” görüş bildirenlere göre problem çözme ve duygusal tepki, becerilerinin daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğun mallarını idare hakkı, “velayet annede olsa bile baba” şeklinde görüş bildirenlerin, Anne baba ortak şeklinde görüş bildirenlere göre gereken ilgiyi gösterme becerilerinin daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuğun mallarını idare etme hakkındaki ebeveynlerin görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde tekli velayet isteyenlerin (velayet babada olsa bile anne, velayet annede olsa bile baba, velayet kimde ise o) ortak velayet isteyenlere göre eşler arası çatışmanın her boyutunda daha sağlıklı oldukları görülmüştür. Bauserman (2012) anlaşmalı olarak ortak velayet alan ebeveynlerin velayetle ilgili “yeniden dava açma” oranının daha düşük oranda olduğunu belirtmiştir. Ortak velayet alan ebeveynler arasındaki daha düşük seviyedeki çatışma ve düşmanlık nedeniyle aralarında oluşan tartışmaları mahkemeye başvurmadan çözümlenebilmeleri, ortak velayet alan babaların velayet memnuniyeti yüksek düzeyde olduğu için mahkemeye tekrar başvurma motivasyonlarının daha düşük olması ve ortak velayette nafakanın daha tutarlı ve tam ödenmesinin annelerin tekrar mahkemeye başvurma oranlarını azalttığını belirtmiştir. Moloney (2008) ‘e göre (Akt. McIntosh, 2009) Avustralya Çocuk Destek ödeme planı için son değişiklikler eşliğinde yeni mevzuatı inceleyerek yaptığı çalışmasında velayet almayan ebeveynin çocukla geçirdiği zaman arttıkça çocuklarının masraflarına katkıda bulunduğu paranın miktarının da arttığını gözlemlemiştir. Ortak velayet seçen ailelerde babaların çocuğun bakımına daha fazla katılmasıyla nafaka sorunlarının da çözümlendiği görülmektedir.

5.6 Boşanma Sürecindeki Katılımcıların Ebeveyn Tutumlarına göre ile Müşterek Velayete Bakış Açılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Boşanma sürecindeki bireylerin ebeveyn tutumlarına göre müşterek velayete bakış açılarının farklılık gösterip göstermediğine bakılan çalışmamızda, Medeni Kanununun 336. Maddesine “aynen katılanların”, “büyük ölçüde katılanlara”; “biraz katılanların”, “hiç katılmayanlara” göre çocuklarına karşı daha fazla baskı ve disiplin sergileyen tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. MK 336 maddesine göre ebeveynlerin tekli velayet tercih etme derecesi arttıkça ebeveynin çocuğa karşı uyguladığı baskı ve disiplinin tutumunun arttığı görülmektedir. “Velayetin babaya verilmesi” yönünde görüş bildirenlerin “velayetin ortak olması” gerektiği yönünde görüş bildirenlere göre; boşandıktan sonra çocuk üzerinde “Velayet kimde ise o” sözü geçmeli şeklinde görüş bildirenlerin “hem anne ham baba ortak” olmalı şeklinde görüş bildirenlere göre çocuklarına karşı daha fazla baskı ve disiplin sergileyen tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Anne hamileyken çift boşanırsa çocuğun adını koyma hakkının “Velayet kimde ise o”, “velayet annede olsa bile babanın” ve “velayet babada olsa bile annenin” şeklinde görüş bildirenlerin “anne baba ortak” şeklinde görüş bildirenlere göre çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutuma sahip olduğu; çocuğun adını koyma hakkının “velayet kimde ise o”, “velayet annede olsa bile babanın” ve “velayet babada olsa bile annenin” şeklinde görüş bildirenlerin “anne baba ortak” şeklinde görüş bildirenlere göre çocuklarına karşı daha fazla baskı ve disiplin tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Çocuğun adını koyma hakkının “Velayet kimde ise o” ve “velayet annede olsa bile babanın” şeklinde görüş bildirenlerin “anne baba ortak” şeklinde görüş bildirenlere göre ev kadınlığı rolünü reddettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına ,” Velayet kimde ise o” ve “velayet babada olsa bile annenin” şeklinde görüş bildirenlerin “anne baba ortak” şeklinde görüş

bildirenlerin çocuklarına karşı aşırı koruyucu ve baskı ve disiplin tutumlarına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Amato ve Fowler (2002) tarafından yapılan ve 21 araştırmanın incelendiği meta-analizde, evli ve çok çatışmalı, evli az çatışmalı ve boşanmış aileler karşılaştırılmıştır. Destekleme, denetleme (monitoring) ve disiplin gibi ebeveyn sorumlulukları çocuğun uyum, gelişim ve iyilik halini (well-being) çok fazla etkileyen faktörler olduğu bulunmuştur. Araştırma bulguları yüksek ebeveyn desteği ve denetlemesi ile şiddet içermeyen disiplin yöntemleri kullanan ebeveynlerin çocuklarında daha yüksek okul başarısı, daha az davranış problemleri, madde kullanmama, daha iyi psikolojik sağlık ve olumlu benlik algısı olduğunu göstermişti.

Öngider (2006)'e göre, annelerin evli veya boşanmış olsa da, çocuğu tarafından aynı düzeyde kabul edici olarak; boşanmış çiftlerin çocukları, babalarını daha soğuk, daha ihmalkâr, daha az kabul edici olarak algılamaktadırlar. Boşanmayla birlikte babanın çocuk üzerindeki denetleyici rolü azalırken, annenin denetleyici rolü arttığını; boşanmış annelerin, evli annelere göre daha denetleyici, boşanmış babaların ise evli babalara göre, çocuklarına karşı daha izin verici bir tutuma sahip olduklarını belirtmiştir.

Boşanma sürecindeki ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tutumları genel olarak değerlendirildiğinde tekli velayet (velayet kimde ise o, velayet babada olsa bile anne, velayet annede olsa bile baba) tercih edenlerin, ortak velayet görüşünü tercih edenlere göre velayet düzenlemesi, çocuk üzerinde söz hakkı, çocuğun ismini koyma ve çocuğun nerede yaşayacağına karar verme hususlarında daha fazla baskı ve disiplinli tutum ve aşırı koruyucu bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Velayet hakkını elinde bulunduran ebeveynin

aşırı koruyucu ve disiplinli tutumu, diğer ebeveynin çocuk ile kuracağı kişisel ilişkinin zarar görmesine yol açabileceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ

Ortak velayet düzenlemesinin yasal olarak mümkün olduğu Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde yaklaşık olarak 1970'lerden beri velayet düzenlemesini farklı açılardan ele alarak inceleyen birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda çocuklarının üstün yararına en uygun olan velayet düzenlemesini tespit edebilmek amacıyla, farklı velayet düzenleme seçeneklerinin birbirlerine göre olan farklılıkları, avantajları, dezavantajları, bu düzenlemeleri tercih eden ailelerin özellikleri, bu düzenlemeyi etkileyen değişkenler ortaya konmaya çalışılmıştır.

Genellikle bu çalışmaların sonucunda ortak velayetin, tekli velayete göre çocuğun uyumu ve ebeveynleriyle kurduğu kişisel ilişki açısından daha iyi olduğunu ortaya konmuştur ve çalışma sonuçlarının velayet düzenleme şeklinin, ebeveynlik becerileri ve ebeveynler arası ilişki nitelikleri ve psiko-sosyal kaynaklar üzerinde etkili ve önemli olduğu noktasında birleştikleri görülmektedir. Ortak velayet düzenlemesini tercih edenlerin aile profili olarak: bu velayet düzenlemesinin hukuki bir zorunluluk olarak verilmesi yerine ebeveynlerin isteğiyle tercih edilmiş olması, ortak velayet için her iki veli tarafından verilen bir taahhüt; çocuk odaklı düzenlemeler; velilerin ikametleri arasındaki coğrafi yakınlık (araç ile rahatlıkla ulaşılabilecek mesafe); ebeveynlerin yeterince iyi geçinmeye yeteneği; ebeveynler arasında aile dostluğuna dayalı bir iş ilişkisi olarak algılanan ilişki biçiminin olması; mali konfor (özellikle kadınlar için) ve babaların yetkili ebeveyn olduğuna dair paylaştığı güven duygusuna sahip olmasıdır (Bauserman, 2002; Johnston, 1995; Pruett, Ebling, & Insabella, 2004; Pearson & Thoennes, 1990; Lowery, 1986; Smyth, 2009; McIntosh, 2009). Bizim çalışmamızda da anlaşmalı boşanan eşler arasındaki çatışmanın az olduğu, anlaşmalı boşanan

bireylerin çekişmeli boşananlara göre ortak velayeti tercih ettikleri, çocuklarına karşı demokratik tutuma sahip olan, eğitim ve gelir düzeyi daha yüksek ailelerin ortak velayeti tercih etme oranlarının daha yüksek olduğu, erkeklerin kadınlara göre ortak velayet isteminin daha fazla, çalışan annelerin çocuğun ruhsal ve fiziksel sağlıkla ilgili kararlarda babalarla ortak karar vermeyi tercih ettikleri ve genel olarak bireylerin boşandıktan sonra çocuğun üzerinde kimin sözü geçeceği, ahlaki eğitimi, fiziksel ve ruhsal sağlığı için tedavi hususlarında ortak velayetten yana görüş bildirdikleri görülmektedir.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların Medeni Kanun 336 maddesini aynen kabul ettiklerini söyleyerek boşanma durumunda velayetin eşlerden birine verilmesini onaylasalar da Medeni Kanunun velilere verdiği yükümlülükler tek tek madde olarak sorulduğunda katılımcıların yükümlülüklerde boşanma durumunda veli olarak hem anne hem de babanın eşit haklara sahip olmak istemesi yönündeki görüşleri ve genellikle bu iki soru arasında ters orantıya dayalı ilişki bulunması katılımcıların Medeni Kanunun kendilerine ebeveyn olarak verdiği sorumlulukların hukuki anlamları hakkında yeteri kadar iyi bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

1970'lerden bu yana yurtdışında velayet düzenlemeleri konusunu farklı yönleriyle ele alan birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda, velayet düzenlemelerini (tekli anne, tekli baba, ortak velayet...) etkileyen faktörler, ebeveynler ve çocuklar açısından avantajları ve dezavantajları karşılaştırılarak ortaya konmuştur. Yapılan çalışmalar farklı velayet düzenlemesi seçen ebeveynler ve çocukları üzerinde yapılmıştır. Türk Medeni Hukukumuzda henüz ortak velayetin yasal olarak belirtilmemesi nedeniyle bu çalışmanın ortak velayet

düzenlemesi tercih eden aileler üzerinde yapılamaması bu çalışmanın en önemli kısıtlılığı olduğu düşünülmektedir.

Dünya ülkelerinde ortak velayet düzenlemesinin çocuğun üstün yararı ilkesinden yola çıkarak yasal olarak uygulanması; yapılan çalışmalarda ortak velayetin hem ebeveynler hem de çocuklar üzerindeki olumlu etkilerinin ortaya konması, boşanma olgusunun sadece karı - koca arasında yaşanan bir süreç olması ve anne babanın boşandıktan sonra evlilik içi ortak çocuklarının velayetini birlikte kullanabilmelerinin çocuğun sağlıklı ruhsal gelişimi için çocuğun bir hakkı olduğu düşüncesinden hareketle ülkemizde ortak velayetin yasal olarak tercih edilebilecek bir velayet düzenlemesi olmasına imkân sağlayacak hukuki değişikliklerin yapılması ve bu alana dair farkındalık düzeylerinin arttırılmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Akıntürk, T. (2006). Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, C.2., 10.basım. İstanbul
- Akyüz, E. (1999). Medeni Kanunun Velayete İlişkin Hükümlerinin Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İsviçre Medeni Hukuku Işığında Değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi. Cumhuriyet'in 75. Yıl Armağanı. 647. İstanbul.
- Akyüz, E. (2010). Çocuk Hukuku. Pegem A Yayıncılık. Ankara
- Amato, P. R. & Fowler, F. (2002). Parenting Practices, Child Adjustment, and Family Diversity. *Journal of Marriage and the Family*, 64, 703-716.
- Amato, P.R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and the family*, 62,1269-1287.
- Arditti, J. A. & Madden, D. D. (1997). Joint and sole custody mothers: Implications for research and practice. *Families in Society: The Journal of Contemporary Human Services*, 78, 36–45.
- Arditti, J. A. (1992). Differences between fathers with joint custody and noncustodial fathers. *American Journal of Orthopsychiatry*, 62, 186–195.
- Arditti, J. A., & Keith, T. Z. (1993). Visitation frequency, child support payment, and the father–child relationship post-divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 55, 699–712.
- Bauserman, R. (2002). Child adjustment in joint-custody versus sole-custody arrangements: A meta-analytic review. *Journal of Family Psychology*, 16(1), 91–102.
- Bauserman, R. (2012). A Meta-analysis of Parental Satisfaction, Adjustment, and Conflict in Joint Custody and Sole Custody Following Divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 53:464–488

- Bender, W. B. (1994). Joint custody: The option of choice. *Journal of Divorce & Remarriage*, 21(3/4), 115–130.
- Bingöl, E. (2014). Boşanmış Çiftlerin Ortak Velayet Hakkının Türk Ve İsviçre Hukukları Bakımından Karşılaştırılması. *İstanbul Barosu Dergisi*, cilt:88,sayı. 2014/2, s. 276-312.
- Bjarnason, T., & Arnarsson, A. M. (2011). Joint physical custody and communication with parents: A cross-national study of children in 36 western countries. *Journal of Comparative Family Studies*, Vol 42(6), 2011, 871-890.
- Bowman, M. E., & Ahrons, C. R. (1985). Impact of legal custody status on fathers' parenting postdivorce. *Journal of Marriage and the Family*, 47, 481–488.
- Braver, S. L., Shapiro, J. R., & Goodman, M. R. (2005). The consequences of divorce for parents. In M. A. Fine & J. H. Harvey (Eds.), *Handbook of divorce and relationship dissolution* (pp. 313–338). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Breivik, K., & Olweus, D. (2006). Adolescent's adjustment in four post-divorce family structures: Single mother, stepfather, joint physical custody and single father families. *Journal of Divorce & Remarriage*, 44(3/4), 99–124.
- Bulut, I. (1990) *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*,_Ankara: Özgüzel Matbaası .
- Çelik , C. (2004). Velayetin Kaldırılması, *AUHFD*. C.54, S. 1, s. 256.
- Çelikel, A., Şanlı, C., Öztekin, G., Erdem, B., Ataman, İ. & Giray, K. (2005). *Milletlerarası Özel Hukuk Sözleşmeleri (Cilt I)*, İstanbul, Beta Yayıncılık.
- Çetiner, B.S. (2000). *Velayet Hukuku*. Yetkin Yayınevi. Ankara
- Downey, D. B., & Powell, B. (1993). Do children in single-parent households fare better living with the same-sex parents? *Journal of Marriage and the Family*, 55, 55–71.
- East, L., Jackson, D., & O'Brien, L. (2006). Father absence and child development: A review of the literature. *Journal of Child Health Care*, 10, 283–295.

- Furstenberg, F. F., & Cherlin, A. J. (1991). *Divided families*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gelgel, Ö. G. (2005). Devletler Özel Hukukunda Velayet, Çocuk Kaçırmaları, Evlat Edinmeye ilişkin Problemler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:4 Sayı:8 Güz 2005/2 s.119-148
- Gemalmaz, S. (2002). *Çocuk ve Genç Haklarına İlişkin Ulusalüstü Belgeler*. İstanbul Barosu Yayınları.
- Grassinger, G. E. (2009). *Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler*. 12 Levha Yayınları. İstanbul.
- Gunnoe, M. L. & Braver, S.L. (2001). "The Effects of Joint Legal Custody on Mothers, Fathers, and Children Controlling for Factors That Predispose a Sole Maternal versus Joint Legal Award". *Law and Human Behavior*, Vol.25,No:1,2001
- Hatemi, H. & Serozan, R. (1993). "Aile Hukuku" İstanbul: Filiz Kitapevi, s. 370
- Hetherington, E. M., & Kelly, J. B. (2002). *For better or for worse*. New York: Norton.
- Hetherington, E. M., & Stanley-Hagan, M. M. (1997). The effects of divorce on fathers and their children. *The role of the father in child development* (pp. 191–211). New York: Wiley.
- Hetherington, E. M., Cox, M., & Cox, R. (1985). Long-term effects of divorce and remarriage on the adjustment of children. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 24, 518–530.
- Huysal B. (2005). *Devletler Özel Hukukunda Velâyet*, İstanbul, Legal Yayıncılık
- Johnston, J. R. (1995). Research update: Children's adjustment in sole custody compared to joint custody families and principles for custody decision making. *Family and Conciliation Courts Review*, 33, 415–425.

Kaltenborn, K. F., & Lempp, R. (1998). The welfare of the child in custody disputes after parental separation or divorce. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 12, 74–106.

Karakayalı, G (2009). *Velayet Hakkının Kullanılmasına İlişkin Hukuki Sorunlar ve Özellikle Koruyucu Aile Uygulaması*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayınevi. Ankara.

Kelly, J. B., & Lamb, M. E. (2000). Using child development research to make appropriate custody and Access decisions for young children. *Family & Conciliation Courts Review*, 38, 297–311.

Kline, M., Tschann J.M., Johnston J.R. & Wallerstein, J.S. (1989). Children's adjustment in joint and sole physical custody families. *Developmental Psychology*. 25, 430-438.

Koçhisarlıoğlu, C. (2004). *Boşanmada Birlikte Velayet ve Yasanın Aşılması*. Turhan Kitabevi. Ankara.

Köseoğlu B. & Kocaağa K. (2011). “Aile Hukuku ve Uygulaması, Bilimsel Görüşler Yargı İçtihatları”, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, s. 443.

Kuehl, B. P. (1993). Child and family-therapy: A collaborative approach. *American Journal of Family Therapy*, 21, 260–266.

Kurdek, L. A. (1981). An integrative perspective on children's divorce adjustment. *American Psychologist*, 36, 856-866.

Lamb, M. E., Sternberg, K. J., & Thompson, R. A. (1997). The effects of divorce and custody arrangements on children's behavior, development, and adjustment. *Family & Conciliation Courts Review*, 35, 393–404.

Lowery, R.C. (1986). Maternal ve Joint Custody. *Law and Human Behavior*, Vol. 10, No.4.

Luepnitz, D. A. (1986). A comparison of maternal, paternal, and joint custody: Understanding the varieties of post-divorce family life. *Journal of Divorce*, 9(3), 1–12.

Luepnitz, D. A. (1991). A comparison of maternal, paternal and joint custody: Understanding the varieties of post-divorce family life. In J. Folberg (Ed.), *Joint custody and shared parenting*, (2nd ed., pp. 105–114). New York: Guilford.

Maccoby, E. E., & Mnookin, R. H. (1992). *Dividing the child: Social and legal dilemmas of custody*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Maccoby, E. E., Buchanan, C. M., Mnookin, R. H. & Dornbusch, S. M. (1993). Postdivorce Roles of Mothers and Fathers in the Lives of Their Children. *Journal of Family Psychology* 1993, Vol. 7, No. 1. 24-38

Maccoby, E. E., Depner, C. E., & Mnookin, R. H. (1990). Coparenting in the second year afterdivorce. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 141–155.

McIntosh, J. E. (2009). Legisting for shared parenting: Exploring some underlying assumptions. *Family Court Review*, Vol. 47, No. 3, 389–400

McIntosh, J. E., & Chisholm, R. (2008). Cautionary notes on the shared care of children in conflicted parental separations. *Journal of Family Studies*, 14(1), 37–52.

McKinnon, R., & Wallerstein, J. S. (1986). Joint custody and the preschool child. *Behavioral Sciences and the Law*, 4(2), 169–183.

Nagel, Y. (2006). *Co-ouderschap, het beste van twee ouders [Co-parenting: The best parts of two parents]*. Baarn, The Netherlands: Uitgeverij De Kern.

Önal B. (2008) *Velayetin Kapsamı ve Hakimın Müdahalesi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- Öner, N. (1997). Türkiye’de kullanılan psikolojik testler. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Öngider, N. (2006). Evli ve Boşanmış Ailelerde Algılanan Ebeveyn kabul veya reddinin Çocuğun Psikolojik Uyumu Üzerindeki Etkileri. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Doktora Tezi.
- Özlu, H. (2002). Türk Medeni Hukukunda Velayetin Kaldırılması. Ankara: Adil Yayınevi.
- Öztan, B. (2004). Aile Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi, s.625
- Pearson, J., & Thoennes, N. (1990). Custody after divorce: Demographic and attitudinal patterns. *American Journal of Orthopsychiatry*, 60, 233–249.
- Pruett, M. K., Ebling, R., & Insabella, G. (2004). Parenting plans and visitation: Critical aspects of parenting plans for young children interjecting data into the debate about overnights. *Family Court Review*, 42, 39–59.
- Ruhi, A.C. (2003). Yabancı Ülke Mahkemelerinde Alınan Velayet Konusundaki İlamların Türkiye’de Tenfizi. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, c. VII., s.3-4,s. 722-756.
- Santrock, J. W., & Warshak, R. A. (1979). Father custody and social development in boys and girls. *Journal of Social Issues*, 35, 112-125.
- Serdar, İ. (2008). “Birlikte Velayet”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 10, sayı 1, s. 155-197.
- Serozan, R. (2000). Çocuk Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 167
- Shrier, D. K., Simring, S. K., Shapiro, E. T., Greif, J. B., & Lindenthal, J. J. (1991). Level of satisfaction of fathers and mothers with joint or sole custody arrangements: Results of a questionnaire. *Journal of Divorce and Remarriage*, 16, 163–169.

Smyth B. (2009). A 5-year retrospective of post-separation shared care research in Australia. *Journal of Family Studies*, 15, 36–59.

Spruijt E. & Duindam V. (2010). Joint Physical Custody in The Netherlands and the Well-Being of Children. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51:65–82.

Steinman, S. (1981). The experience of children in a joint-custody arrangement: A report of a study. *American Journal of Orthopsychiatry*, 51, 403–414.

Taşkın Ö.Ö. (2006). Velayette Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi.

<http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2004-54-01/AUHF-2004-54-01-Celik.pdf>
(erişim:19.12.2012)

http://en.wikipedia.org/wiki/Child_custody#United_States (erişim:23.05.2014)

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Kanunlar.aspx> (erişim: 27.04.2012)

<http://web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/dergimiz10-1/5ilknurserdar.pdf>(erişim: 18.03.2012)

<http://www.hukukturk.com/fractal/hukukTurk/pages/home.jsp>(erişim: 13.03.2012)

www.kazanci.com.tr (erişim:20.05.2012)

EK**Müşterek Velayete Bakış Anketi****AÇIKLAMA**

İlişikte müşterek velayet hakkında 11 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cevap seçeneklerinin (a,b,c,d) size ne derece uyduğuna karar veriniz. Önemli olan sizin nasıl gördüğünüzdür. Doğru veya yanlış diye bir kriter bulunmamaktadır. On ikinci soru açık uçludur, size uygun gelen cevabı yazınız.

Her cümle için 4 seçenek söz konusudur.

Aynen Katılıyorum	Eğer cümle sizin görüşünüze tamamen uyuyorsa işaretleyiniz.
Büyük Ölçüde Katılıyorum	Eğer cümle sizin görüşünüze çoğunlukla uyuyorsa işaretleyiniz.
Biraz Katılıyorum	Eğer cümle sizin görüşünüze çoğunlukla uymuyorsa işaretleyiniz.
Hiç Katılmıyorum	Eğer cümle sizin görüşünüze hiç uymuyorsa işaretleyiniz.

Her cümle için 4 seçenek (a,b,c,d) bulunmaktadır, her seçeneğin (a,b,c,d) yanında 4 görüş (aynen katılıyorum, büyük ölçüde katılıyorum, biraz katılıyorum, hiç katılmıyorum) için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uyan seçeneğe (X) işareti koyunuz. Her cümle için uzun uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz. Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

Müşterek Velayete Bakış Anketi

Soru 1.

1. Medeni Kanunun 336/III maddesinde“Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü halinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.” hukmu yer almaktadır. Kanundaki bu durum sizce uygun mu?

Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

Soru 2.

2. Boşanma durumunda çocuğun velayeti verilmelidir.

Seçenekler

Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

- a. anneye.....
b. babaya.....
c. hem anneye ve hem babaya olarak.....

Soru 3.

3. Boşandıktan sonra çocuk üzerinde sözü geçmelidir.

Seçenekler

Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

- a. velayet kimde ise onun.....
b. velayet annede olsa bile babanın.....
c. velayet babada olsa bile annenin.....
d. hem annenin ve hem babanın olarak.....

Soru 4.

4. Anne hamileyken çift boşanırsa, çocuğun adını koyma hakkıdır.

Seçenekler

Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

- a. velayet kimde ise onun.....
b. velayet annede olsa bile babanın.....
c. velayet babada olsa bile annenin.....
d. hem annenin ve hem babanın olarak.....

Soru 5 .

5. Çocuğun hangi ilde, nerede yaşayacağına karar vermelidir.

Seçenekler

	Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
	katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
a. velayet kimde ise o.....	☐	☐	☐	☐
b. velayet annede olsa bile baba..	☐	☐	☐	☐
c. velayet babada olsa bile	☐	☐	☐	☐
anne.....	☐	☐	☐	☐
d. hem anne ve hem baba ortak olarak.....				

Soru 6 .

6. Çocuğun ahlaki eğitimini, kendi ahlak değerlerine görevermelidir

Seçenekler

	Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
	katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
a. velayet kimde ise o.....	☐	☐	☐	☐
b. velayet annede olsa bile baba..	☐	☐	☐	☐
c. velayet babada olsa bile	☐	☐	☐	☐
anne.....	☐	☐	☐	☐
d. hem anne ve hem baba ortak olarak.....				

Soru 7 .

7. Çocuğun dini eğitimine, karar vermelidir.

Seçenekler

	Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
	katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
a. velayet kimde ise o.....	☐	☐	☐	☐
b. velayet annede olsa bile baba..	☐	☐	☐	☐
c. velayet babada olsa bile	☐	☐	☐	☐
anne.....	☐	☐	☐	☐
d. hem anne ve hem baba ortak olarak.....				

Soru 8 .

8. Çocuğun mesleki eğitimine, karar vermelidir.

Seçenekler

	Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
	katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
a. velayet kimde ise o.....	☐	☐	☐	☐
b. velayet annede olsa bile baba..	☐	☐	☐	☐
c. velayet babada olsa bile	☐	☐	☐	☐
anne.....	☐	☐	☐	☐
d. hem anne ve hem baba ortak olarak.....				

Soru 9 .

9. Çocuğun mallarını idare etme hakkı, ait olmalıdır.

Seçenekler

	Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
	katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
a. velayet kimde ise ona.....	☐	☐	☐	☐
b. velayet annede olsa bile babay	☐	☐	☐	☐
c. velayet babada olsa bile anney	☐	☐	☐	☐
d. hem anne ve hem baba ortak olarak.....	☐	☐	☐	☐

Soru 10.

10. Çocuğun fiziksel sağlığı için tedavi hakkı, ait olmalıdır.

Seçenekler

	Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
	katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
a. velayet kimde ise ona.....	☐	☐	☐	☐
b. velayet annede olsa bile babay	☐	☐	☐	☐
c. velayet babada olsa bile anney	☐	☐	☐	☐
d. hem anne ve hem baba ortak olarak.....	☐	☐	☐	☐

Soru 11 .

11. Çocuğun ruh sağlığı için tedavi hakkı, ait olmalıdır.

Seçenekler

	Aynen	büyük ölçüde	Biraz	Hiç
	katılıyorum	katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum
a. velayet kimde ise ona.....	☐	☐	☐	☐
b. velayet annede olsa bile babay	☐	☐	☐	☐
c. velayet babada olsa bile anney	☐	☐	☐	☐
d. hem anne ve hem baba ortak olarak.....	☐	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında İstanbul'da doğdum. İlkokulu Kazım Karabekir İlkokulunda, ortaokulu Mustafa Mihriban Boysan Ortaokulunda ve liseyi Habire Yahşi Süper Lisesinde tamamlayıp 2000 yılında mezun oldum. Lisans eğitimini 2004 yılında İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümünde tamamladım. 2004 yılında Marmara Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Zihinsel Engelliler Anabilim Dalında 2008 yılında tamamladım. 2005 yılında Adalet Bakanlığı Üsküdar Adliyesi Aile Mahkemesinde psikolog olarak görev yapmaya başladım. 2013 yılında adliyelerin birleşmesiyle birlikte görev yerim değişti ve halen İstanbul Anadolu Adliyesi 7. Aile Mahkemesinde psikolog olarak görev yapmaktayım.